

Uchwała Nr IX/73/2015

Rady Miejskiej w Słubicach

z dnia 27 sierpnia 2015 r.

w sprawie przyjęcia „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Słubice na lata 2015-2018” wraz z „Prognozą oddziaływania na środowisko Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Słubice na lata 2015-2018”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U.2013.594.), w związku z art. 17 i art. 18 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 roku (t.j. Dz.U.2013.1232), po uzyskaniu opinii Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wlkp., Lubuskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Gorzowie Wlkp. oraz opinii Zarządu Powiatu Słubickiego uchwala się, co następuje:

§ 1. Uchwala się „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Słubice na lata 2015-2018” wraz z „Prognozą oddziaływania na środowisko Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Słubice na lata 2015 - 2018 stanowiący załącznik nr 1 i nr 2 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Słubic.

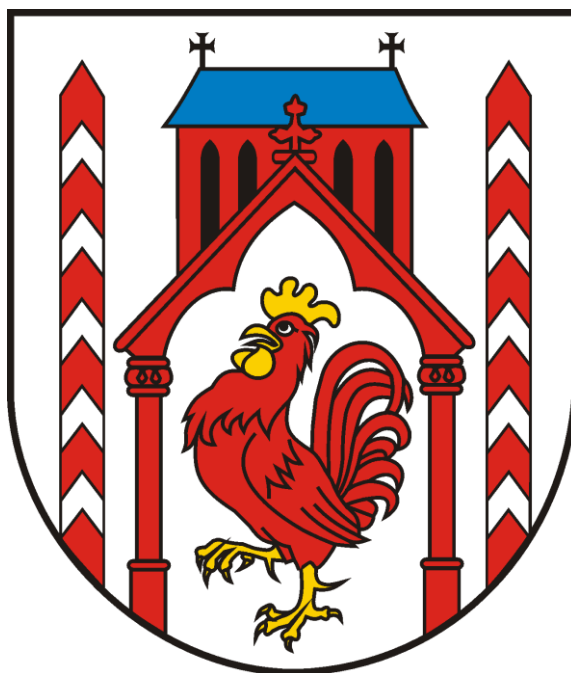
§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej

Mariusz Olejniczak

Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr IX/73/2015
Rady Miejskiej w Słubicach
z dnia 27 sierpnia 2015 r.

Burmistrz Słubic

**Program Ochrony Środowiska
Gminy Słubice
na lata 2015 - 2018**

Styczeń 2015 r.

Spis treści

<u>1.</u>	<u>Wstęp</u>	<u>4</u>
<u>1.1</u>	<u>Podstawa opracowania</u>	<u>4</u>
<u>1.2</u>	<u>Główne założenia programu</u>	<u>4</u>
<u>1.3</u>	<u>Cel programu</u>	<u>5</u>
<u>1.4</u>	<u>Zawartość programu</u>	<u>5</u>
<u>2.</u>	<u>Charakterystyka i ocena aktualnego stanu środowiska, zasobów naturalnych oraz technicznej infrastruktury ochrony środowiska</u>	<u>6</u>
<u>2.1</u>	<u>Ogólna charakterystyka gminy</u>	<u>6</u>
<u>2.2</u>	<u>Zasoby przyrody</u>	<u>7</u>
<u>2.2.1</u>	<u>Obszary Natura 2000</u>	<u>8</u>
<u>2.3</u>	<u>Szata roślinna</u>	<u>16</u>
<u>2.4</u>	<u>Fauna</u>	<u>18</u>
<u>2.5</u>	<u>Obiekty proponowane do ochrony prawnej</u>	<u>19</u>
<u>2.5.1</u>	<u>Rezerваты przyrody</u>	<u>19</u>
<u>2.5.2</u>	<u>Użytki ekologiczne</u>	<u>20</u>
<u>2.5.3</u>	<u>Pomniki przyrody</u>	<u>20</u>
<u>2.6</u>	<u>Geologia i geomorfologia</u>	<u>20</u>
<u>2.7</u>	<u>Gleby, użytki rolne</u>	<u>21</u>
<u>2.8</u>	<u>Klimat</u>	<u>22</u>
<u>2.10</u>	<u>Zasoby wodne</u>	<u>23</u>
<u>2.11</u>	<u>Zasoby surowców naturalnych</u>	<u>25</u>
<u>2.12</u>	<u>Techniczna infrastruktura ochrony środowiska</u>	<u>25</u>
<u>2.12.1</u>	<u>Wodociągi i kanalizacja</u>	<u>25</u>
<u>2.12.2</u>	<u>Składowiska odpadów stałych i ich utylizacja</u>	<u>27</u>
<u>2.12.3</u>	<u>Ciepłownictwo</u>	<u>29</u>
<u>2.12.4</u>	<u>Energia elektryczna</u>	<u>30</u>
<u>2.12.5</u>	<u>Gaz</u>	<u>30</u>
<u>3.</u>	<u>Zagrożenia środowiska przyrodniczego Gminy Słubice</u>	<u>31</u>
<u>3.1</u>	<u>Ocena stanu przyrody ze wskazaniem zagrożeń</u>	<u>31</u>
<u>3.2</u>	<u>Odpady niebezpieczne</u>	<u>33</u>

3.3	Odpady zawierające azbest	34
3.4	Źródła nadzwyczajnych zagrożeń środowiska i zdrowia ludzi	35
3.5	Ochrona przeciwpowodziowa	36
4.	Założenia wyjściowe programu ochrony środowiska	38
4.1	Analiza obowiązującego stanu prawnego	38
4.2	Prawodawstwo w zakresie ochrony środowiska i jego dostosowanie do wymogów unii europejskiej	39
4.3	Konwencje i porozumienia międzynarodowe	39
4.4	Kierunki rozwoju Gminy Słubice	40
4.5	Założenia polityki ekologicznej w odniesieniu do gminy	41
5.	Cele i priorytetowe działania ekologiczne	42
5.1	Cele programu ochrony środowiska Gminy Słubice	42
5.2	Zadania realizacyjne	44
5.2.1	Cel i zadania w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu	44
5.2.2	Cel i zadania w zakresie ochrony gleb i powierzchni ziemi	45
5.2.3	Cel i zadania w zakresie ochrony wód podziemnych i powierzchniowych	45
5.2.4	Cel i zadania w zakresie gospodarki odpadami	45
5.2.5	Cel i zadania w zakresie ochrony powietrza	46
5.2.6	Cel i zadania w zakresie ochrony przed hałasem i promieniowaniem	46
5.2.7	Cel i zadania w zakresie monitoringu środowiska i badań naukowych	47
5.2.8	Cel i zadania w zakresie działań edukacyjnych, informacyjnych i promocyjnych w dziedzinie ochrony przyrody	53
5.2.9	Zadania w zakresie konsekwencji egzekucji przepisów prawnych	53
6.	Harmonogram realizacji przedsięwzięć i uruchamiania środków finansowych	54
7.	Monitoring i zarządzanie środowiskiem	54
7.1	Monitoring stanu środowiska	55
7.2	Monitoring polityki ekologicznej	55
7.3	Zarządzanie programem	56
8.	Piśmiennictwo i materiały wykorzystane do opracowania programu	56
9.	Załączniki	59

1. Wstęp

Program ochrony środowiska ma za zadanie pomóc w rozwiązywaniu istniejących problemów, a także przeciwdziałać zagrożeniom które mogą pojawić się w przyszłości. W myśl art. 17 Ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001r. (Dz.U.2013.1232 j.t.) niniejszy program ochrony środowiska został opracowany zgodnie z polityką ekologiczną państwa. Wdrożenie programu umożliwi osiągnięcie celów założonych w tej polityce oraz realizację zasad, a także stworzenie i funkcjonowanie na analizowanym obszarze zintegrowanego zespołu instalacji i urządzeń służących ochronie środowiska naturalnego, spełniającego wymagania określone w nowych przepisach o ochronie środowiska.

1.1. Podstawa opracowania

Opracowanie niniejszego programu ochrony środowiska wynika z: art. 17 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U.2013.1232 j.t.) - nakładającego na gminę obowiązek opracowania ww. programu. Program jest opracowywany na szczeblu gminnym. Projekt gminnego programu ochrony środowiska uchwała Rada Miejskiej w Słubicach po zasięgnięciu opinii Zarządu Powiatu Słubickiego.

1.2. Główne założenia programu

W związku z tym, że istnieje ścisła zależność pomiędzy stanem środowiska, jakością jego poszczególnych komponentów i rozwojem gospodarczym regionu, w programie zaprezentowano:

- podejście sektorowe, w odniesieniu do analizy aktualnego stanu środowiska oraz monitorowania jego przyszłych zmian,
- podejście integralne, dotyczące określenia działań niezbędnych do realizacji w dziedzinie ochrony środowiska, związanych z głównymi kierunkami rozwoju gminy.

1.3. Cel programu

Program ochrony środowiska daje wytyczne dla formułowania polityki ochrony środowiska w regionie. Zawarte w nim zadania pozwolą zapewnić odpowiednie warunki życia mieszkańców przy zakładanym rozwoju gospodarczym. Długoterminowy cel programu sformułowany został następująco: Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego szansą rozwoju Gminy Słubice.

1.4. Zawartość programu

Identyfikacja najważniejszych walorów środowiska naturalnego i zagrożeń wynikających z zanieczyszczenia środowiska.

Wskazanie działań inwestycyjnych, organizacyjnych oraz edukacyjnych zmierzających do poprawy stanu środowiska i zachowania równowagi ekologiczno - społeczno - gospodarczej zgodnie z wymogami polityki ekologicznej państwa i dyrektywami UE.

Oszacowanie niezbędnych nakładów na inwestycje proekologiczne oraz ustalenie priorytetów i źródeł ich finansowania.

Ułatwienie starań o pomoc finansową podejmowanych przez władze samorządowe organizacje pozarządowe i podmioty gospodarcze w instytucjach krajowych i zagranicznych na realizację zadań proekologicznych.

2. Charakterystyka i ocena aktualnego stanu środowiska, zasobów naturalnych oraz technicznej infrastruktury ochrony środowiska

2.1. Ogólna charakterystyka Gminy

Miejsko - wiejska Gmina Słubice leży w zachodniej części województwa lubuskiego, w powiecie słubickim. Położona jest przy granicy z Republiką Federalną Niemiec, na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych (węzeł dróg nr 29, 31, 137 i autostrada A2 - główny transeuropejski szlak komunikacyjny biegnący od Berlina przez Poznań oraz Warszawę do Moskwy), a także międzynarodowa linia kolejowa, łącząca w/w centra. Ważne znaczenie komunikacyjne ma rzeka Odra, która na wysokości Słubic jest rzeką żeglowną, a kanał Odra-Szprewa i lewe dopływy rzeki tworzą szlak żeglugowy do Niemiec i krajów Beneluksu.

Od północy Gmina Słubice graniczy z Gminą Górzycą, od wschodu z Gminą Rzepin, od południa z Gminą Cybinka. Biorąc pod uwagę kryterium geograficzne gmina położona jest na Pojezierzu Lubuskim, w dolinie Odry środkowej, w mezoregionie¹ Lubuskiego Przełomu Odry. Mezoregion dzieli się na dwie części, z których jedna znajduje się w granicach Polski, druga w Niemczech. Krajobraz gminy kształtują trzy jednostki geomorfologiczne: dolina Odry, wysoczyzna morenowa² i równina sandrowa³. Jego zasadniczym elementem jest przełomowa dolina Odry, łącząca rozległe obniżenie Pradoliny Toruńsko - Eberswaldzkiej (Kotlinę Gorzowską) z Pradolina Warszawsko-Berlińską (Kotliną Krośnieńską). Wysoka krawędź doliny urozmaicona jest wieloma wcięciami erozyjnymi. Gmina ulokowana jest w największym odcinku doliny Odry, który na wysokości Słubic ma szerokość ok. 1,5 – 2,0 km i w kierunku północnym ponownie się rozszerza.

Gmina Słubice zajmuje obszar 185,42 km², co stanowi 18,55% powierzchni powiatu słubickiego. W skład gminy wchodzi 11 sołectw: Drzecin, Golice, Kunice, Kunowice, Lisów, Nowe Biskupice, Nowy Lubusz, Pławidło, Rybocice, Stare Biskupice oraz Świecko.

¹ mezoregion – jednostka podziału fizycznogeograficznego przestrzeni, obejmująca większy teren o zbliżonych cechach środowiskowo krajobrazowych

² wysoczyzna morenowa – rozległe, niewysokie wzniesienie utworzone z materiału transportowanego i osadzanego przez lodowiec, otoczone przeważnie pradolinami

³ równina sandrowa – rozległa, płaska powierzchnia terenu powstała na przedpolu lądolodu

2.2 Zasoby przyrody

Na terenie gminy utworzono rezerwat przyrody „Łęgi koło Słubic”. Rezerwat obejmuje obszar o powierzchni 397,94 ha podzielony na dwa kompleksy. Kompleks południowy, należący do mezoregionu Dolina Środkowej Odry, stanowi zwarty obszar lasów leżący około 1 km na południe od Słubic i zajmuje całą prawobrzeżną szerokość doliny o długości i szerokości około 1km i powierzchni 119,31ha. Stanowi on mozaikę lasów łęgowych *Quercus - Ulmetum*, łąk i polan. Kompleks północny (293,18 ha), należy do mezoregionu Lubuskiego Przełomu Odry i rozciąga się między Słubicami a wsią Nowy Lubusz. Części leżące w międzywalu porośnięte są łągami dębowo-wiązowo-jesionowymi, ale również wierzbowymi *Salicetum albae* i topolowymi *Populetum albae*. Ulegają one regularnym, głównie wiosennym, zalewom. Pozostała część północna leży za wałem przeciwpowodziowym, przez co nie ulega zalewom. Budują ją grąd środkowoeuropejski *Galio sylvatici – Carpinetum* o łąkowej genezie, z dominującym dębem szypułkowym *Quercus robur*, oraz płaty nasadzonej sosny *Pinus sylvestris*. Część północna w dużej części graniczy z miastem. Teren urozmaicony jest licznymi starorzeczami i zbiornikami eutroficznymi. Całość jest atrakcyjnym miejscem dla spacerowiczów i wędkarzy. Obszar Natura 2000 „Łęgi Słubickie” obejmuje łąki zalewowe a rezerwat chroni tylko lasy.

Pozostałe wielkopowierzchniowe formy ochrony przyrody jakie występują na terenie gminy to obszary chronionego krajobrazu (OCHK):

— „Dolina Odry” o powierzchni całkowitej 14 075 ha, w tym: na terenie Gminy Słubice – 9174 ha (65,2%), Gminy Cybinka – 4673 ha (33,2%), Gminy Górzycy – 228 ha (1,6%), zachodnią część gminy, całą dolinę Odry (9174 ha) zajmuje obszar chronionego krajobrazu „Słubicka Dolina Odry”.

W południowej części gminy niewielką powierzchnię (136 ha) zajmuje fragment obszaru chronionego krajobrazu „Dolina Ilanki”.

Na terenie Gminy Słubice utworzono następujące użytki ekologiczne:

- „Jezioro” w obrębie Kunowice (29,76 ha), Nadleśnictwo Rzepin,
- „Drzecińskie Bagna” w obrębie Drzecin (9,70 ha), Nadleśnictwo Rzepin,
- „Przy Torach” w obrębie Drzecin (15,30 ha), Nadleśnictwo Rzepin,
- „Zakole” w obrębie Drzecin (7,57 ha), Nadleśnictwo Rzepin,
- „Długie Bagno” w obrębie Nowe Biskupice (4,96 ha), Nadleśnictwo Rzepin,
- „Bagna Biskupickie” w obrębie Nowe Biskupice (25,47 ha), Nadleśnictwo Rzepin,
- „Rozległe Bagna nad Ilanką” w obrębie Rybocice (114,00 ha), Nadleśnictwo Rzepin.

Na terenie Gminy Słubice ustanowiono pomniki przyrody:

- Słubice, ul. Kopernika – dąb szypułkowy, obwód 420 cm, wysokość 32 m, Rozp. Nr 41, woj. lubuskiego z dnia 19 maja 2006 roku, Dz. U. Nr 38;
- Słubice, ul. Wodna – dąb szypułkowy, obwód 370 cm, wysokość 28 m, Rozp. Nr 41, woj. lubuskiego z dnia 19 maja 2006 roku, Dz. U. Nr 38;
- Słubice, Plac Wolności – dąb szypułkowy, obwód 350 cm, wysokość 22 m, Rozp. Nr 41, woj. lubuskiego z dnia 19 maja 2006 roku, Dz. U. Nr 38;
- teren leśny w obrębie Drzecina, na działce nr ewid. 5/123 – dąb szypułkowy, obwód 385 cm, wysokość 19 m, Uchwała nr XLV/439/06 Rady Miejskiej w Słubicach z dnia 30 czerwca 2006 roku.

2.2.1 Obszary Natura 2000

Definicja

Natura 2000 to europejski system ekologiczny zakładający tworzenie obszarów prawnie chronionych niezależnie od systemów narodowych. Ochronie podlegają tereny, na których występują najbardziej zagrożone wyginięciem gatunki zwierząt, roślin i siedlisk mające znaczenie dla całej Unii Europejskiej, a nie tylko poszczególnych państw członkowskich. Europejska sieć Natura 2000 funkcjonuje niezależnie od krajowych form ochrony przyrody, takich jak rezerваты, czy parki narodowe, chociaż tereny te bardzo często bywają włączane do systemu Natura 2000. Obszary Natura 2000 są z reguły tworzone na terenach, które już wcześniej objęte były ochroną krajową.

Historia

Ochrona gatunkowa poprzez sieć dużych obszarów, na których chronione jest siedlisko występowania określonych gatunków, zaczęła się od ochrony ptaków.

W 1902 r. podpisano w Paryżu Konwencję o ochronie ptaków pożytecznych dla rolnictwa (Polska ratyfikowała ją w 1932 r.). W 1971 r. podpisano pierwszą międzynarodową konwencję dotyczącą ochrony ptaków ze względów przyrodniczych – Konwencję o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego, tzw. Konwencję z Ramsar (Polska ratyfikowała ją w 1978 r.). 2 kwietnia 1979 roku. przyjęto w UE Dyrektywę Rady 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikich ptaków (zwaną dyrektywą ptasią), która mówiła o potrzebie ochrony siedlisk w miejscach szczególnie liczego występowania ptaków rzadkich i zagrożonych wyginięciem. Zgodnie z zapisami tej dyrektywy utworzone zostały tzw. ostoje ptasie i ustanowione przepisy o ich ochronie. Nieco późniejsza Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej flory i fauny (zwana dyrektywą habitatową lub siedliskową) wprowadziła obowiązek nadawania statusu ochronnego terenom występowania rzadkich i zagrożonych wyginięciem siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk określonych gatunków roślin i zwierząt (oprócz ptaków), nazwała je obszarami Natura 2000 i nakazała włączenie do sieci obszarów Natura 2000 także obszarów specjalnej ochrony ptaków wyznaczanych na podstawie zapisów dyrektywy ptasiej.

Natura 2000 w Polsce

Polska podpisując Traktat Ateński 16 kwietnia 2003 roku, stanowiący podstawę prawną przystąpienia kraju do Unii Europejskiej, przyjęła wspólnotowy dorobek prawny *Acquis communautaire*, a więc również regulacje z zakresu ochrony środowiska. Zobowiązała się tym samym do wyznaczenia na swoim terytorium sieci Natura 2000. Przepisy unijne stanowiące podstawę dla tworzenia sieci Natura 2000 zostały wprowadzone do polskiego prawa ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

Przygotowania do przyłączenia Polski do europejskiej sieci Natura 2000 rozpoczęły się już w okresie przedakcesyjnym. Od końca lat 90-tych prowadzone były analizy zasobów siedlisk oraz gatunków wymagających ochrony. Lista europejska nie obejmowała ochroną wszystkich specyficznych dla Polski siedlisk

i gatunków, prowadzone więc były negocjacje dotyczące ujęcia ich w przepisach unijnych. W 2001 roku powstała „Koncepcja sieci Natura 2000 w Polsce”, zawierająca lokalizację i opisy obszarów rekomendowanych do sieci. Koncepcja była w następnych latach rozwijana, a informacje o proponowanych obszarach umieszczane w standartowych formularzach danych, wymaganych przez Komisję Europejską.

W rezultacie od listopada 2010 roku funkcjonuje 141 obszarów specjalnej ochrony ptaków zajmujących 15,6% powierzchni lądowej Polski oraz 823 specjalnych obszarów ochrony siedlisk stanowiących 11,05% powierzchni lądowej Polski. W sumie sieć Natura 2000 pokrywa 19,7% powierzchni lądowej kraju. Wielkość ta nie jest sumą obszarów chronionych na podstawie dyrektywy ptasiej i dyrektywy siedliskowej, gdyż relacje przestrzenne różnych typów obszarów Natura 2000 są różne. Obszary „siedliskowe” nie mogą się pokrywać z innymi obszarami „siedliskowymi”, mogą jednak ze sobą sąsiadować. Powinno to sprzyjać tworzeniu się ich wzajemnych powiązań, a więc kształtowaniu sieci. Podobnie obszary „ptasie” nie będą się pokrywać z innymi „ptasimi”, ale mogą z nimi graniczyć. Zupełnie naturalne jest natomiast pełne lub częściowe pokrywanie się obszarów „ptasich” z „siedliskowymi”. W przyrodzie często na tych samych terenach występują wymagające ochrony gatunki ptaków oraz zagrożone gatunki innych zwierząt i roślin.

Zasady ochrony obszarów Natura 2000

Natura 2000 jest podstawową formą ochrony przyrody w Unii Europejskiej. Obszary Natura 2000 powinny tworzyć spójną sieć, obejmującą tereny występowania zagrożonych gatunków zwierząt, roślin i siedlisk na terenie całej Unii Europejskiej. W ramach sieci Natura 2000 powstają dwa rodzaje obszarów: obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) oraz specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO). Pierwszy z nich tworzony jest w celu ochrony ostoi zagrożonych wyginięciem ptaków, drugi natomiast służy ochronie zagrożonych gatunków zwierząt (poza ptakami) i roślin oraz cennych przyrodniczo siedlisk. Obszary Natura 2000 są bardzo specyficzną formą ochrony przyrody, gdyż każdy z obszarów pod względem ochronnym traktowany jest indywidualnie. Zróżnicowany jest również reżim ochronny poszczególnych obszarów. Obowiązuje zasada utrzymania korzystnego statusu ochronnego gatunków i siedlisk, dla ochrony których dany teren został ustanowiony, co nie oznacza rezygnacji z gospodarczej aktywności człowieka. Podstawową zasadą korzystania ze

środowiska jest bowiem zachowanie przedmiotu ochrony w stanie niepogorszone. Zamierzone działania, o ile nie szkodzą chronionym gatunkom i siedliskom nie są zabronione, wymagają jednak przeprowadzenia oceny oddziaływania na obszar Natura 2000.

Innym narzędziem zarządzania ochroną przyrody na obszarach Natura 2000 są tworzone plany zadań ochronnych oraz plany ochrony.

Całościowy nadzór nad obszarami Natura 2000 pełnią Regionalne Dyrekcje Ochrony Środowiska, do których należy ochrona i zarządzanie tymi obszarami, na zasadach i w zakresie określonych ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

Natura 2000 w gminie Słubice

Na terenie gminy Słubice znajduje się pięć obszarów chronionych europejskiej sieci Natura 2000. Cztery z nich tylko częściowo nakładają się na terytorium gminy Słubice. Są to: Dolina Środkowej Odry (10,81%), Ujście Warty (0,08%), Ujście Ilanki (3,55%) i Dolina Pliszki (0,65%). Jedynie obszar Łęgi Słubickie położony jest w całości w gminie Słubice.

Dolina Środkowej Odry jest obszarem specjalnej ochrony ptaków (OSO), obejmującym 10,81% powierzchni gminy Słubice.

Ujście Warty to obszar powstały na mocy obu Dyrektyw: ptasiej i siedliskowej, posiadający podwójny status – obszaru specjalnej ochrony ptaków (OSO) oraz specjalnego obszaru ochrony siedlisk (SOO). Powierzchnia obszaru stanowi 0,08% pow. Gminy Słubice.

Ujście Ilanki (3,55% pow. gminy), Dolina Pliszki (0,65% pow. gminy) i Łęgi Słubickie (4,47% pow. gminy) stanowią specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO).

Dolina Środkowej Odry

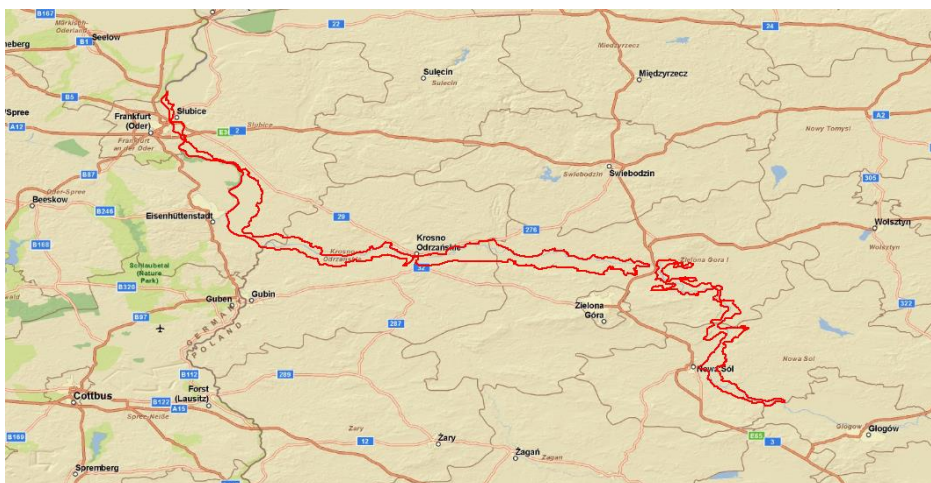
Dolina Środkowej Odry to obszar specjalnej ochrony ptaków (OSO) oznaczony kodem PLB080004, zatwierdzony we wrześniu 2007 roku przez Komisję Europejską.

Obszar zajmuje powierzchnię 33 677,8 ha, z czego 1996 ha przypada na gminę Słubice. Na terenie Polski region leży w całości w obrębie województwa lubuskiego. Obejmuje teren gmin: Słubice, Maszewo, Cybinka, Gubin, Krosno Odrzańskie, Dąbie, Czerwieńsk, Sulechów, Trzebiechów, Zabór, Bojadła, Otyń, Nowa Sól, Nowa Sól m., Siedlisko, Bytom Odrzański i Żukowice.

Region obejmuje szeroką na 5-10 km dolinę Odry, rozciągającą się na długości ok. 100 km – od ujścia Obrzycy do wsi Nowy Lubusz powyżej Słubic. Znaczna część obszaru jest zalewana podczas wysokich stanów wody w Odrze. Zachowane są tutaj liczne starorzecza, występują duże kompleksy wilgotnych łąk, a także zarośla i lasy łęgowe. Wśród tych ostatnich najcenniejsze są fragmenty łągów jesionowo-wiązowych (np. kompleks k. Krępy) i łągów wierzbowych. Ochronie podlegają gatunki ptaków występujących w typowej dolinie dużej rzeki nizinnej Europy. Występują co najmniej 22 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 3 gatunki z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK).

W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: kania czarna (PCK), kania ruda (PCK), trzmiełojad, świerszczak i remiz; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występuje derkacz i cyranka.

Ryc.1 Dolina Środkowej Odry

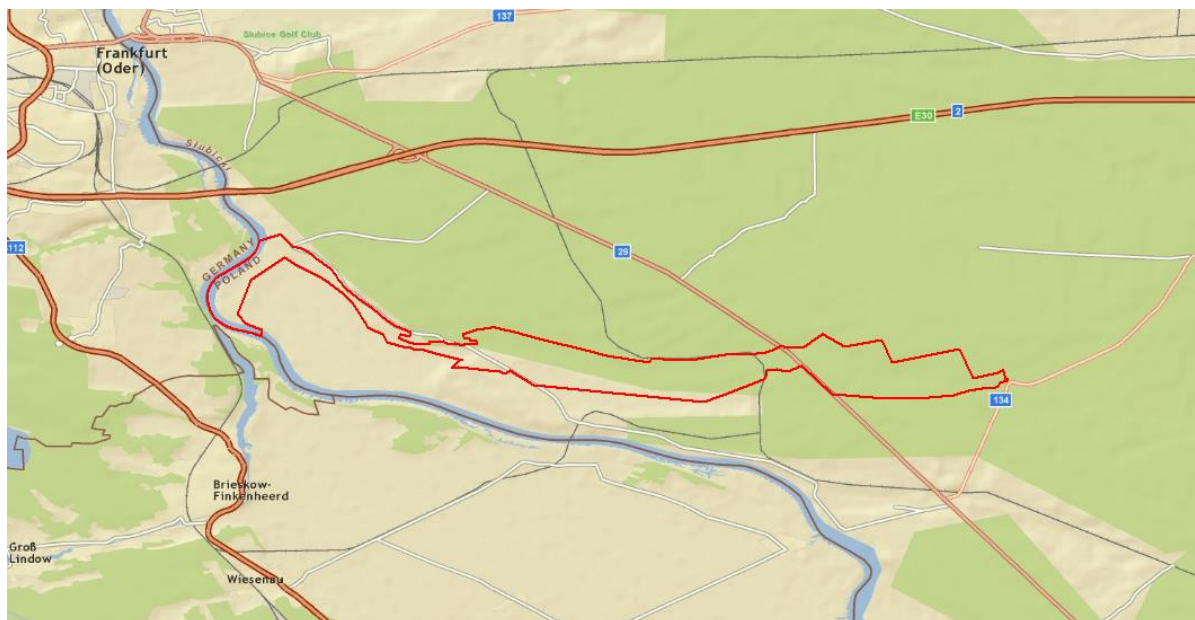
Źródło: <http://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDFPublic.aspx?site=PLB080004>

Ujście Ilanki

Obszar Ujście Ilanki PLH080015 obejmuje dolinę rzeki Ilanki od osady Rzepinek po jej ujście do rz. Odry, a także fragment doliny rz. Odry. Zgodnie z podziałem administracyjnym obszar Natura 2000 Ujście Ilanki jest położony w województwie lubuskim, powiecie słubickim, gminach Słubice, Cybinka, Rzepin. Według podziału administracyjnego PGL Lasy Państwowe jest to obszar leżący w granicach Nadleśnictwa Rzepin (RDLP Szczecin) oraz Nadleśnictwa Cybinka (RDLP Zielona Góra). W krajobrazie obszaru dominują ekosystemy leśne, są to

głównie monokultury sosnowe oraz drzewostany liściaste, wśród których dominują łągi olszowo-jesionowe. Ekosystemy nieleśne reprezentowane są przez zbiorowiska szuwarowe m.in. szuwały turzycowe i mozgowe, wilgotne i świeże łąki, murawy ciepłolubne, a także ziołorośla nadrzeczne i starorzecza. W południowej części obszaru pojawiają się również niewielkie powierzchnie użytkowane rolniczo. Obszar jest ostoją najliczniejszej w Polsce zachodniej populacji żółwia błotnego *Emys orbicularis*. Ochronie podlegają: Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nymphaea*, *Potamogeton*; Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników; Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe; ziołorośla nadrzeczne; Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie; Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny; Kwaśne dąbrowy; lasy łąkowe; Ciepłolubne dąbrowy.

Ryc.2 Ujście Ilanki.

Źródło: <http://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDFPublic.aspx?site=PLH080015>

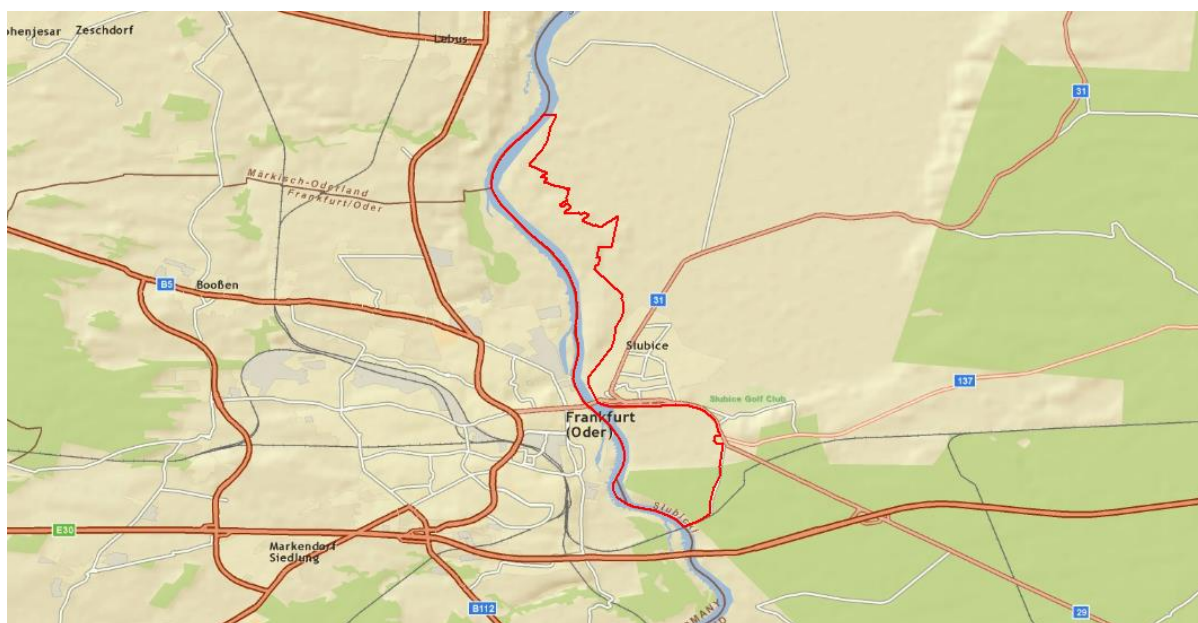
Łęgi Słubickie

Łęgi Słubickie to specjalny obszar ochrony siedlisk (SOO) oznaczony kodem PLH080013, uznany w grudniu 2008 roku przez Komisję Europejską za obszar mający znaczenie dla wspólnoty (OZW).

Obszar leżący w pobliżu Słubic, składa się z dwóch części: na północ i na południe od miasta, obejmując tereny zalewowe Odry. W części południowej, w obrębie szerokiego w tym miejscu na ponad kilometr międzywala, znajduje się obszar ekstensywnie użytkowanych pastwisk i łąk o powierzchni około 200 ha oraz

duży kompleks lasu łęgowego dębowo-wiązowego. Na północ od Słubic, między Odrą a wałem przeciwpowodziowym zachowały się fragmenty regularnie zalewanych błoni (kompleks błoni nadrzecznych, szuwarów mozgowych, starorzeczy, kęp łągu wiązowego i wierzbowego) oraz łąg dębowo-wiązowy, a za wałem - płaty silnie grądowiejących, lecz wciąż jeszcze cennych lasów liściastych o łąkowej genezie. Występuje tu co najmniej 8 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG. W okresie łąkowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej dzięcioła średniego. Są tu jedyne, zachowane po polskiej stronie granicy, fragmenty łągów wiązowo-jesionowych na całym odcinku doliny Odry, poniżej Słubic aż do ujścia rzeki.

Ryc.3 Łęgi Słubickie

Źródło: <http://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDFPublic.aspx?site=PLH080013>

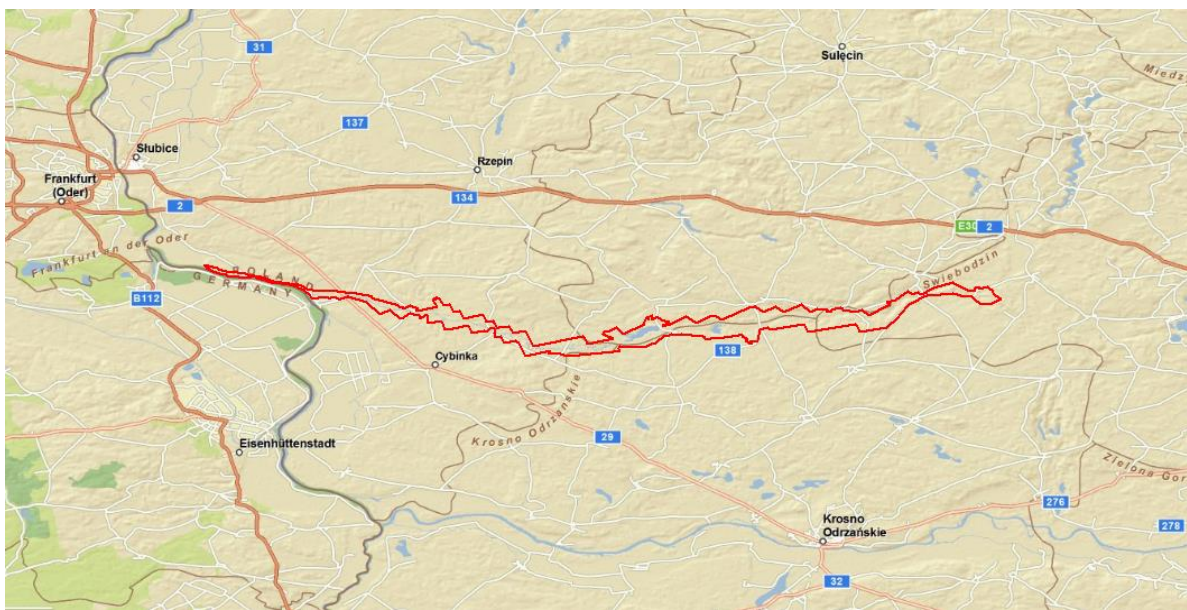
Dolina Pliszki

Dolina Pliszki to specjalny obszar ochrony siedlisk (SOO) oznaczony kodem PLH080011, uznany w grudniu 2008 roku przez Komisję Europejską za obszar mający znaczenie dla wspólnoty (OZW).

Rzeka zachowała naturalny charakter i jest otoczona przez duży kompleks leśny, głównie borów sosnowych. Wzdłuż rzeki występują płaty nadrzecznych zbiorowisk leśnych oraz torfowiska i trzęsawiska. Charakterystyczna jest strefowość mokradeł, związana z reżimem hydrologicznym rzeki oraz oddziaływaniem wód podziemnych i źródłiskowych w sąsiedztwie zboczy doliny. Priorytetowych lasy łąkowe pokrywają 18% powierzchni. Duże bogactwo flory (19 gatunków zagrożonych

Program Ochrony Środowiska Gminy Słubice na lata 2015-2018
w skali kraju, 22 gatunków chronionych, 27 gatunków rzadkich w skali regionu) i fauny (w tym 13 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG), w tym bardzo rzadkiego obecnie w Polsce chrząszcza, jelonka rogacza. Jest to trzecia w Polsce znana kolonia rozrodcza nocka dużego w warunkach podziemnych. W tych samych pomieszczeniach oraz w podziemnych tunelach leżących na terenie tego samego zakładu hibernuje corocznie kilkanaście - kilkadziesiąt nietoperzy.

Ryc.4 Dolina Pliszki

Źródło: <http://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDFPublic.aspx?site=PLH080011>

Ujście Warty

Ujście Warty to obszar obejmujący ostoję ptasią oraz siedliskową w tych samych granicach, oznaczony kodem PLC080001, zaklasyfikowany w lipcu 2004 na podstawie dyrektywy ptasiej, jako OSO a w grudniu 2008 roku uznany przez UE za obszar mający znaczenie dla wspólnoty (OZW).

Obszar zajmuje powierzchnię 33297.4 ha. Region leży w całości w obrębie województwa lubuskiego, na terenie gmin Kostrzyn n. Odrą, Bogdaniec, Deszczno, Witnica, Górzycy, Słubice, Krzeszyce oraz Słońsk. Ostoja obejmuje tereny zalewowe Warty w rejonie jej ujścia do Odry, niewielki odcinek doliny Odry i zalew w rejonie Kostrzyna. Roczne wahania poziomu wody na jej obszarze osiągają nawet 3,5 m. W obszarze znajduje się wiele łąk corocznie zalewanych. Na niewielkiej przestrzeni spotyka się również zarośla wierzbowe i lasy łęgowe. W rejonie miejscowości Owczary i Pamięcin wykształciły się murawy kserotermiczne. Tuż przy południowo-zachodniej granicy obszaru, w dawnych umocnieniach obronnych, znajduje się duże

zimowisko nietoperzy. Wchodzący w skład ostoi Park narodowy Ujście Warty, uznawany jest za jedną z najważniejszych ostoi ptaków w środkowej Europie i podlega zapisom Konwencji Ramsar.

Ryc. 5 Ujście Warty

Źródło: [http://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDFPublic.aspx?site= PLC080001](http://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDFPublic.aspx?site=PLC080001)

2.3. Szata roślinna

Najbardziej interesujące przyrodniczo elementy flory gminy Słubice to gatunki związane z dolinami rzek. Należą do nich rośliny wodne, jak np. grązel żółty *Nuphar luteum* czy rzadka, chroniona paproć pływająca, występująca na terenie starorzeczy w dolinie Odry – salwinia pływająca *Salvinia natans*. W lasach łęgowych najcenniejsze elementy flory to wawrzynek wilczełyko *Daphne mezereum* oraz kruszczyk szerokolistny *Epipactis helleborine*. Storzyczek ten występuje też na skrajach lasów, przy drogach i w zaroślach. Leśnym gatunkiem jest częściowo chroniony bluszcz *Hedera helix*.

Siedliskiem rzadkich gatunków roślin są łąki, szczególnie ekstensywnie użytkowane. W dolinie Odry można spotkać rzadkie gatunki związane ze zmiennowilgotnymi łąkami selernicowymi⁴ (*Cnidion dubii*), takie jak selernica żytkowana *Cnidium dubium* oraz czosnek kątowy *Allium angulosum*. Na łąkach,

⁴ łąki selernicowe (*Cnidion dubii*) - występują w dolinach dużych rzek, w warunkach zmiennej wilgotności spowodowanej wylewami i jednokrotnych, późnych pokosów. Charakteryzują się udziałem wielu rzadkich roślin - selernicy żytkowanej, czosnku kąтового, tarczycy oszczepolistnej i innych. Podlegają ochronie siedliskowej w obszarach Natura 2000.

szczególnie w dolinie Ilanki, występują kolejne gatunki storczyków – kukułka szerokolistna *Dactylorhiza majalis* oraz listera jajowata *Listera ovata*.

Inne rzadkie gatunki związane z dolinami rzek to wilczomleczeń błotny *Euphorbia palustris* czy niektóre gatunki namulisk, np. cibora brunatna *Cyperus fuscus*.

Najbardziej interesujące elementy roślinności w Gminie Słubice koncentrują się w dolinie Odry i związane są z mniej lub bardziej regularnymi zalewami. Starorzecza Odry w różnym stopniu połączone z rzeką porastają zbiorowiska klasy *Lemnetea* oraz *Potametea*, w tym zespół *Nupharo – Nymphaetum* z dominacją grążela żółtego *Nuphar luteum*, *Hydrocharidetum morsus-ranae* z żabiściekiem pływającym *Hydrocharis morsus-ranae* oraz osoką aloesowatą *Stratiotes aloides*. Wyłącone, lecz wciąż wypełnione wodą starorzecza porasta szuwar z kropidłem wodnym *Oenanthe-Rorippetum*. W samym korycie Odry lub na jego brzegach, a także na dnach okresowo wysychających starorzeczy występuje dobrze rozwinięta roślinność namuliskowa – zbiorowiska klas *Bidentetea tripartiti* oraz *Isoëto-Nanojuncetea*. Zbiorowiska te budowane są m.in. przez takie gatunki jak uczeń trójlistkowy *Bidens tripartita*, wyczyniec czerwonożółty *Alopecurus aequalis*, *Chenopodium album*, *Chenopodium rubrum*, *Juncus buffonius*, *Gnaphalium uliginosum*, *Plantago intermedia* oraz *Cyperus fuscus*.

Okresowo zalewane dno doliny porastają – oprócz lasów – różnorodne zbiorowiska otwarte, m.in. szuwary – mozgowe, mannowe oraz turzycowe ze związku *Magnocaricion*. W miejscach ekstensywnie wypasanych kształtują się niskie murawy *Agropyro – Rumicion crispi*. Buduje je np. wyczyniec kolankowy *Alopecurus geniculatus*, pięciornik rozłogowy *Potentilla reptans*, pięciornik gęsi *Potentilla anserina*, a także gatunki takie jak ponikło błotne *Eleocharis palustris* czy przetacznik *Veronica scutellata*. Koszenie sprzyja występowaniu użytków łąkowych – zarówno intensywnie użytkowanych, wysokoplonujących łąk wyczyńcowych *Alopecuretum pratensis*, jak i dużo rzadszych i cenniejszych przyrodniczo łąk selernicowych *Violo – Cnidietum dubii*. Na terenie gminy występują też łąki śmiałkowe *Deschampsietum cespitosae*, kaczeńcowe *Calthion* oraz świeże *Arrhenatheretalia*. Na porzucone łąki wkraczają ziołorośla związku *Filipendulion* z dużym udziałem rutewki żółtej *Thalictrum flavum*, wilczomlecza błotnego *Euphorbia palustris*, przetacznika długolistnego *Veronica longifolia* czy krwawnika wierzbolistnego *Achillea salicifolia*. Na granicy zbiorowisk otwartych i leśnych, nad

brzegami wód rozwijają się ziołorośla okrajkowe z przewagą wysokich bylin, takich jak pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica* oraz licznych pnączy. Są to m.in. takie zbiorowiska jak *Cuscuta* – *Calystegietum*, *Urtica* – *Calystegietum*, *Calystegio* – *Eupatorietum* oraz *Calystegio* – *Epilobietum hirsuti*. Na odsłoniętych krawędziach doliny Odry wykształcają się płaty muraw kserotermicznych oraz napiaskowych.

Wśród lasów doliny Odry dominują łągi *Ficario* – *Ulmetum*, najlepiej wykształcone w rezerwacie „Łęgi koło Słubic”, łągi olszowo-jesionowe *Fraxino* – *Alnetum*, a także pozostałości łągów wierzbowo – topolowych *Salicetum albo* – *fragilis* oraz *Populetum albae*. W dolinie Ilanki dominują lasy łąkowe, miejscami przechodzące w olsy. Poza dolinami rzek, w obrębie Puszczy Rzepińskiej dominują bory sosnowe, w dużej części zgodne ze swoim siedliskiem.

Ważnym elementem roślinności gminy jest roślinność antropogeniczna – zbiorowiska ruderalne oraz segetalne.

2.4. Fauna

Gmina Słubice jest miejscem występowania wielu rzadkich przedstawicieli różnych grup fauny. Dominują ptaki, dla których biotopy związane z dolinami rzecznyymi są zarówno dogodnym miejscem łągów, jak i szlakiem migracyjnym. Spotkać tu można ptaki drapieżne, takie jak np. oba krajowe gatunki kani – kanię czarną *Milvus migrans* i kanię rudą *Milvus milvus* oraz myszołowy, jastrzębie. Spośród ptaków związanych bezpośrednio z ekosystemami wodnymi na uwagę zasługuje rybitwa czarna *Chlidonias niger* oraz zimorodek *Alcedo atthis*. Nadrzeczne łągi obfitujące w stare, dziuplaste drzewa, które zamieszkują dzięcioły – dzięcioł czarny *Dryocopus martius* oraz dzięcioł średni *Dendrocopos medius*, dla którego słubickie łągi są jedną z ważniejszych ostoi w kraju. Zarośla na krawędzi doliny zamieszkuje jarzębatka *Sylvia nisoria* oraz gąsiorek *Lanius collurio*. Przy ujściu Ilanki corocznie gniazdują sieweczki rzeczne. W okolicach ujścia Pliszki regularnie gnieźdzą się tracze nurogęsi. Jest to jedno z najdalej wysuniętych na południe stanowisk tego gatunku w Polsce. Dolina Odry jest także szlakiem dla ptaków przelotnych, szczególnie siewek. W okresie wędrówki wiosennej, zatrzymują się tutaj stada broźców, batalionów, biegusów.

Kolejną grupą kręgowców mających ważne ostoje w Gminie Słubice są gady. Występuje tu liczna populacja żółwia błotnego *Emys orbicularis* oraz gniewosza plamistego *Coronella austriaca*. Dla obu gatunków, populacja w gminie jest jedną

z liczniejszych w Polsce Zachodniej. Poza tym występuje tu padalec *Anguis fragilis*, zaskroniec *Natrix natrix*, jaszczurka zwinka *Lacerta agilis*, jaszczurka żyworodna *Lacerta vivipara*. Liczne zbiorniki i cieki wodne stwarzają dogodne warunki dla płazów. Na terenie gminy stwierdzono dwa gatunki ropuch – ropuchę szarą *Bufo bufo* oraz zieloną *Bufo viridis*, kumaka nizinnego *Bombina bombina*, rzekotkę drzewną *Hyla arborea*, traszkę grzebieniastą *Triturus cristatus* oraz pięć gatunków żab (trawna, moczarowa, jeziorkowa, wodna, śmieszka).

Do największych bytujących ssaków zalicza się tu jelenie, sarny i dziki, często spotkać można lisa, rzadziej borsuka i kunę leśną, sporadycznie pojawia się łos i bardzo rzadko wilk. Nielicznie występują przedstawiciele gatunków chronionych, takich jak: ryjówka, kuna domowa, łasica i gronostaj, wydra *Lutra lutra* oraz bóbr europejski *Castor fiber*. Zmniejszyła się liczba zwierząt żyjących na polach, m.in. zajęcy. Nowymi przedstawicielami świata zwierzęcego są piżmaki i norka amerykańska oraz bobry.

Wśród przedstawicieli ichtiofauny należy wymienić piskorza *Misgurnus fossilis* oraz minoga strumieniowego *Lampetra planeri*.

Wśród bezkręgowców, na szczególną uwagę zasługuje chrząszcz – pachnica dębowa *Osmoderma eremita* i kozioróg dębosz *Cerambyx cerdo*, dla których dolina Odry koło Słubic i jej krawędzie są jedną z ważniejszych w kraju ostoi.

2.5 Obiekty proponowane do ochrony prawnej

2.5.1 Rezerваты przyrody

Dąbrowa nad Ilanką – jedna z najlepiej wykształconych świetlistych dąbrów *Potentillo albae* – *Quercetum* na Ziemi Lubuskiej, obfituje w rzadkie gatunki roślin, (mają bardzo niewiele stanowisk w województwie) – pięciornik biały *Potentilla alba*, dziurawiec nadobny *Hypericum pulchrum* i nieco pospolitsze, jednak uważane za rzadkie i cenne bodziszek czerwony *Geranium sanguineum*, wiązówka bulwkowata *Filipendula vulgaris* i inne. Proponuje się utworzenie rezerwatu obejmującego właściwe siedlisko świetlistej dąbrowy i przyległe do niego siedliska potencjalne. W celu zachowania tego cennego zbiorowiska leśnego należy utrzymać luźne zwarcie drzewostanu, zapewniając dostęp światła do dna lasu, co warunkuje istnienie świetlistych dąbrów. Przyległe do dąbrowy fragmenty porośnięte drzewostanem sosnowym należy przebudować na dębowe, z dominacją dębu

bezszypułkowego *Quercus petraea*. Nie należy dopuścić do rozwoju warstwy podrostu, poprzez odpowiednie zabiegi (wycinka, wypas). Projektowany rezerwat znajduje się na gruntach Nadleśnictwa Rzepin.

2.5.2 Użytki ekologiczne

Pierwszym z nich jest kompleks muraw i zarośli na krawędzi doliny Ilanki koło Rybocic – miejsce liczego występowania gniewosza plamistego *Coronella ausriaca* oraz lęgów żółwia błotnego *Emys orbicularis*. Właściciel terenu – Miasto Słubice - proponowana forma ochrony – użytek ekologiczny.

2.5.3 Pomniki przyrody

Podczas bieżących i wcześniejszych prac inwentaryzacyjnych na terenie Gminy Słubice zlokalizowano kilkanaście drzew i kilka ich skupień o wymiarach potencjalnie kwalifikujących się do ochrony w formie pomników przyrody. Formalna ochrona tak znacznej liczby okazałych drzew wydaje się bezzasadna, jednak ochrona pojedynczych drzew i indywidualnych tworów o charakterze pomników przyrody powinna być przedmiotem większego niż dotychczas zainteresowania gminy, mogącej powoływać pomniki przyrody we własnym zakresie. Zachowanie okazałych drzew do ich naturalnej śmierci, a najlepiej także po niej, nie musi się natomiast nierozzerwalnie wiązać z ochroną pomnikową.

2.6 Geologia i geomorfologia

Budowa geologiczna terenów gminy charakteryzuje się prostym układem, utworzonym w najmłodszych partiach z osadów polodowcowych, reprezentowanych przez różnego typu piaski, żwiry i gliny zwałowe. Ich miąższość sięga około 5-6 m. Występują tu także osady trzeciorzędowe w postaci tzw. wkładek węgla brunatnego. Warunki geologiczne poza terenami rozległej doliny Odry ocenić należy jako dobre, pozwalające na swobodne wznoszenie zabudowy.

Na ukształtowanie rzeźby terenów gminy zasadniczy wpływ miały poszczególne okresy zlodowaceń bałtyckich, szczególnie tzw. stadiał poznański. Jego południową granicę zasięgu wyznacza linia: Słubice – Sulęcín – Międzyrzecz –

Pniewy. Linia ta tworzy wielki ciąg moreny czołowej, która ma swój początek w rejonie Słubic. Wycofywanie się lądolodu z jego maksymalnego zasięgu odbywało się etapami. W czasie postojów tworzyły się ciągi moren dennych, czołowych i powierzchni sandrowych, co znacznie ożywia krajobraz gminy. Okres wszystkich zlodowaceń na terenie gminy trwał dość długo, w związku z czym warstwy polodowcowe osiągnęły znaczną miąższość, a Odra naniosiła na nie dodatkowo nowe pokłady.

Charakterystyczna dla okolic Słubic wysoczyzna morenowa tylko częściowo przybliżyła się ku miastu z kierunku północno-zachodniego. Tworzą ją także formacje przylegające do miasta w części południowo-wschodniej. Wysoczyzna morenowa obejmuje okolice sołectw Lisów, Golice, Drzecin, Biskupice i jest zbudowana z glin zwałowych, piasków i żwirów akumulacji lodowcowej z głazami. Hipsometryczne zróżnicowanie tych terenów nie jest duże, deniwelacje wynoszą tu od 10 do 20 m. Dużym klinem od wschodu i południowego wschodu wdziera się w wysoczyznę morenową równina sandrowa, stanowiąca płaski teren, na którym znajdują się kompleksy leśne, przeważnie bory sosnowe Puszczy Rzepińskiej. Równina sandrowa obejmuje sołectwa: Drzecin, Stare Biskupice, Kunowice, Rybocice i Świecko.

Szczególne znaczenie dla charakteru krajobrazu gminy ma wielkoprzestrzenna dolina Odry o szerokości ok. 6 km (na północ od Słubic) i ok. 1,5 km (na południe od Słubic). Jest to teren płaski, poprzecinany licznymi kanałami melioracyjnymi. Terasa denna doliny Odry w południowej części położona jest na wysokości 24 m n.p.m., zaś na północ od Słubic na poziomie 15,5 m n.p.m. Budowa geologiczna doliny ma zasadnicze znaczenie dla uwarunkowań rozwojowych gminy. W części północnej, gdzie dolina poszerza się, występuje teren płaski, bagienny, częściowo zbudowany z mad i piasków rzecznych, poprzecinany licznymi kanałami melioracyjnymi, w których poziom wody w dużej mierze uzależniony jest od stanu wód Odry. Podobnie przedstawia się krajobraz nadodrzański na południe od miasta. Takie ukształtowanie terenu wyklucza w zasadzie możliwość ekspansji urbanistycznej w tych kierunkach, utrudnia także pełniejsze wykorzystanie tego obszaru do celów gospodarczych.

2.7 Gleby, użytki rolne

Gleby Gminy Słubice są bardzo zróżnicowane. Występują tu mady pochodzenia aluwialnego oraz gleby brunatne właściwe i brunatne wylugowane, utworzone z piasków zwałowych oraz gleby rdzawe (skrytobelicowe) i bielicowe.

Waloryzacja gleb rolniczych mierzona wskaźnikiem 59,4 świadczy o tym, że pod względem jakości i przydatności rolniczej gleby w Gminie Słubice są bardzo dobre. Bonitacja rzeźby terenu gminy jest także wysoka i stwarza korzystne warunki dla rozwoju rolnictwa. Wskaźnik bonitacji warunków wodnych jest z kolei bardzo niski. Na obszarze miasta występują gleby kat. B (z okresowym nadmiarem wody), miejscami kat. A (z długotrwałym nadmiarem wody), co obniża przydatność rolniczą gleb tych terenów.

Gleby Gminy Słubice odznaczają się odczynem lekko kwaśnym i kwaśnym. Cechy takie posiada 59% powierzchni gospodarstw indywidualnych, 60% powierzchni dawnego Zakładu Rolnego Czerwone i 78% areалу dawnego Zakładu Rolnego Białe. W związku z tym znaczna część użytków rolnych wymaga wapnowania.

Gleby Gminy charakteryzują się wysoką zawartością magnezu i fosforu w glebie – aż 90% areálu upraw ma średnią i wyższą zawartość tych pierwiastka, co świadczy o wysokiej kulturze rolnej. Gleby gminy cechuje duża przepuszczalność, są tu zaburzone stosunki wodne, co prowadzi do wymywania substancji łatwo rozpuszczalnych (np. związków potasu dlatego zawartość tego pierwiastka jest bardzo niska).

Stopień degradacji gleb jest na terenie gminy słabo rozpoznany. Zarówno zagadnienia obniżonego plonowania roślin i ich skażeń, stanu gleb i roślin wzdłuż tras komunikacyjnych i skali ich zagrożenia różnymi związkami chemicznymi, tym związkami ołowiu nie były dotąd badane.

Użytki rolne na terenie Gminy Słubice stanowią 44,7% jej powierzchni. Ponad 73,7% użytków rolnych przeznaczonych jest pod zasiew. Łąki zajmują 13,2% areálu, pastwiska 6,8%, natomiast powierzchnia sadów to zaledwie 0,3% obszaru Gminy. Szczegółowe dane zawiera poniższa Tabela.

Tabela. Użytki rolne w Gminie Słubice w latach 2010 – 2013.

Wyszczególnienie	Lata			
	2010	2011	2012	2013
Powierzchnia użytków rolnych ogółem (w ha)	8314	8278	8225	8216
Grunty orne	6562	6528	6479	6467
Sady	8	8	8	8
Łąki	1184	1182	1179	1182
Pastwiska	560	560	559	559

2.8 Klimat

Lp.	Nazwa zbiornika	Położenie	Typ	Gatunki rzadkie	Opis
-----	-----------------	-----------	-----	-----------------	------

Klimat Gminy Słubice ma charakter przejściowy między klimatem kontynentalnym a oceanicznym. Średnie roczne temperatury należą do najwyższych w kraju i wynoszą ok. +8°C. Z tego względu obszar ten nazywany jest polskim biegunem ciepła. Jednocześnie to właśnie tutaj notuje się największe amplitudy temperatur w kraju (67,9°). Klimat jest tu znacznie łagodniejszy, cieplejszy i bardziej wilgotny, stąd okres wegetacyjny roślin jest dłuższy niż w innych częściach kraju. Duży wpływ na klimat ma obecność rzeki Odry. Szczególnie interesujące warunki mikroklimatyczne panują na stromych stokach doliny o wystawie południowej, południowo-zachodniej oraz południowo-wschodniej.

2.10. Zasoby wodne

Głównym elementem sieci hydrograficznej gminy jest rzeka Odra, która na wysokości Słubic jest rzeką żeglowną. Pod względem fizykochemicznym, jak i bakteriologicznym stan wód rzeki nie odpowiada obowiązującym normom. Wody posiadają dużą zawartość ołowiu, fosforu oraz są zanieczyszczone bakteriologicznie pałeczkami okrężnicy. Zawierają także bardzo wysokie stężenie chlorofilu, co świadczy o wysokiej zawartości związków biogennych i słabym oddziaływaniu inhibitorów. W latach 2004 - 2006 wskaźniki określające klasę czystości Odry na wysokości Słubic dosyć mocno się wahały. Każdorazowo jednak zbiorczy wynik dawał IV klasę czystości. Przez południową część gminy przepływa rzeka Ilanka – odcinek 12 km, która wpada do Odry w okolicach Świecka. W dolinie Odry, na północ od Słubic, znajduje się wiele kanałów melioracyjnych. Największym jest Kanał Czerwony (zwany Raczą Strugą) o długości 25,2 km, który łączy się z rzeką Wartą pod Kostrzynem. We wschodniej części gminy znajdują się jeziora: Błędno (4,2 ha), Gnilec (2,7 ha), Biskupickie (10 ha), Sułówek, (5 ha), jezioro bez nazwy koło Biskupic (2 ha), 2 jeziora bez nazwy w okolicy Golic (1,2 ha i 1,7 ha), jezioro bez nazwy przy torze (3,1 ha). Ogółem jeziora zajmują powierzchnię 34,2 ha. Poniżej przedstawiono charakterystykę wybranych zbiorników.

Program Ochrony Środowiska Gminy Słubice na lata 2015-2018

1.	Jezioro Błędno	W Kunowicach, przy stacji PKP	Eutroficzne	Grażel żółty <i>Nuphar lutea</i> (S, SE, N), grzybienie białe <i>Nymphaea alba</i> (SE)	Szuwar trzcinowy, na przemian z pałkowym (p. wąskolistna), miejscami występuje jeżogłówka galezista i turzycza błotna. Na N i SE bardzo dobrze rozwinięty pas roślinności o liściach pływających. Zbiornik wykorzystywany rekreacyjnie.
2.	Jezioro Zielone	W Kunowicach, przy cmentarzu komunalnym	Zarastające stawy eutroficzne	Nie stwierdzono	Obecnie zbiornik podzielony jest groblą na dwa małe zbiorniki o charakterze stawów, nie mających ze sobą połączenia. W obu zbiornikach dominuje roślinność szuwarowa, pokrytej na całej powierzchni rzęsą drobną.
3.	Jezioro Gnilec	1 km na południe od miejscowości Kunowice	Śródleśne, eutroficzne	Nie stwierdzono	Dominuje szuwar trzcinowy (S) oraz pałkowy (pałka szerokolistna, N). Roślinność wodna zdominowana przez wywłócznika kłosowego pokrywającego niemal całe dno, oraz przez rogatek sztywnego. Śladowe ilości moczarki kanadyjskiej. Zbiornik nie wykorzystywany rekreacyjnie, natomiast silnie użytkowany wędkarsko.
4.	Bez nazwy	Ranczo Drzecin	Eutroficzny, przepływowy staw	Grażel żółty <i>Nuphar lutea</i> (cała pow. zbiornika)	Bardzo mały, płytki zbiornik ze skąpą roślinnością. Wody ze stawu zasilają sztuczny zbiornik w Drzecinie.
5.	Bez nazwy	Przy trasie Kunowice - Nowe Biskupice, około 1km od Kunowic	Jeziorko śródpolne	Grzybienie białe <i>Nymphaea alba</i> (W, SE)	Szeroki szuwar trzcinowo - pałkowy, rozległy płat nymfeidów. Dno jeziora przerośnięte rogatką sztywną. Użytkowane wędkarsko.
6.	Jezioro Sulek	Ok.1km na południowy wschód od Nowych Biskupic	Śródleśne, przepływowe jezioro eutroficzne	Grażel żółty <i>Nuphar lutea</i> (SW, S)	Szuwar trzcinowy, miejscami z wkraczającą pałką szerokolistną. Bardzo dobrze rozwinięty pas roślinności o liściach pływających. Duża ilość zawiesiny w wodzie, osad organiczny. Zbiornik wykorzystywany rekreacyjnie.
7.	Jezioro Biskupieckie	We wsi Stare Biskupice, w kierunku północnym	Eutroficzne	Płosa S: rogatek krótkoszyjkowy <i>Ceratophyllum submersum</i> (cała pow. zbiornika)	Jezioro przedzielone groblą na płosze północne i południowe. Od południa i zachodu otoczone terenami rolniczymi. Szuwar trzcinowy i trzcinowo-pałkowy. Dość rozbudowane płyty roślinności zanurzonej, w płosie N: wywłócznika kłosowego, a w płosie S: rogatek krótkoszyjkowy porastający całą powierzchnię dna. Zbiornik N intensywnie wykorzystywany jako kąpielisko.

2.11 Zasoby surowców naturalnych

Na terenie m. i gm. Słubice brakuje udokumentowanych złóż surowców naturalnych. Wprawdzie nieliczne, prowadzone na dużych głębokościach odwierty, wskazują na występowanie pokładów węgla brunatnego, jednak niewielkie jego ilości, mała miąższość pokładów i duża głębokość zalegania czynią ich wydobywanie ekonomicznie nieopłacalnym.

Jedynymi eksploatowanymi surowcami naturalnymi na terenie gminy są piasek i pospółka (dla celów budowlanych i drogowych). Nie licząc dzikich odkrywek, największym miejscem poboru jest żwirownia w Rybocicach i piaskownia w Kunowicach. Znane inne złoża tego typu surowców nie są atrakcyjne, o czym świadczy fakt, że nie zostały dotąd zbyte tereny tzw. "Prochowca", na których wcześniej prowadzono wydobywanie piasku.

2.12. Techniczna infrastruktura ochrony środowiska

2.12.1. Wodociągi i kanalizacja

Dostawcą wody i odbiorcą ścieków dla Gminy Słubice jest Zakład Usług Wodno Ściekowych Sp. z o.o., w której sto procent udziałów posiada Gmina Słubice. ZUWS Sp. z o.o. obsługuje w zakresie dostawy wody miejscowości Słubice, Kunowice, Nowy Lubusz z ujęcia wody zlokalizowanego w południowo-wschodniej części miasta w rejonie byłego „lotniska” w sąsiedztwie Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

Ujęcie posiada 7 studni o głębokości od 60m -105m. Woda pobierana jest z utworów czwartorzędowych w kategorii „B” o łącznej wydajności 370 m³/h, co stanowi pobór wody w ilości 8880m³/db. zatwierdzonych decyzją – pozwoleniem wodno prawnym z dnia 28.05.1997 r. W okresie letnim pobór wody wynosi średnio 50% w stosunku do maksymalnej wydajności określonej pozwoleniami wodno-prawnymi.

W rejonie ujęcia wody zlokalizowana jest stacja uzdatniania wody w pełni zautomatyzowana. Wydajność stacji wynosi 8880m³/db. Technologia oparta jest głównie na wytrącaniu nadmiernej ilości żelaza i manganu, związków występujących w wodzie surowej.

System uzdatniania wody pracuje w oparciu :

- napowietrzania w zbiornikach otwartych
- filtracji jednostopniowej przez odpowiednio dobrane złoża żwirowe

-urządzenia do dezynfekcji wody podchlorynem sodu w przypadku zagrożenia skażeniem bakteriologicznym lub obniżenia poboru wody mniejszego od produkcji, woda uzdatniona przesyłana jest do terenowych zbiorników czystej wody o łącznej pojemności 2600m³ (dwa zbiorniki po 1000m³, jeden 600m³), co zapewnia zapas wody na wypadek awarii na czas ok. 10 godz.

Aktualnie ok. 10% mieszkańców gminy oczekuje podłączenia do sieci kanalizacyjnej. W gminie funkcjonuje biologiczna oczyszczalnia ścieków, która została oddana do użytku w 1996 r. Jej przepustowość wynosi 6400m³/d, a stopień wykorzystania-65% (w porze suchej). Obsługuje ona miejscowości: Słubice, Kunowice, Golice. Na terenie miasta znajduje się obecnie 16 lokalnych przepompowni ścieków.

Wśród najważniejszych zadań związanych z koniecznością usprawnienia gospodarki ściekowej wymienić należy:

- uszczelnianie sieci sanitarnych, metodą bezwykopową,
- udoskonalenie gospodarki osadami na oczyszczalni ścieków,
- budowa urządzeń i sieci kanalizacji sanitarnej na wsiach,
- wymiana sieci wodociągowej na terenie miasta.

[2.12.2. Składowiska odpadów stałych i ich utylizacja.](#)

W celu unieszkodliwienia odpadów komunalnych powstających na terenie Gminy Słubice odpady, zarówno te pochodzące ze zbiórki selektywnej jak i zmieszane odpady komunalne, sortowane są na linii sortowniczej natomiast balast posortowniczy składowany jest na składowisku odpadów. Zgodnie z uchwałą Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 19 grudnia 2012 r. Nr XXXIII/351/12 zmieniającą uchwałę w sprawie wykonania Planu Gospodarki Odpadami dla województwa Lubuskiego na lata 2012-2017 z perspektywą do 2020 roku sortownia zmieszanych odpadów komunalnych w Kunowicach posiada status instalacji zastępczej, natomiast składowisko odpadów posiada status regionalnego. Regionalna instalacja przetwarzania odpadów komunalnych w Kunowicach zlokalizowana jest od najbliższych zabudowań o około 1,5 km. Warunki izolacji przestrzennej są dobrze dobrane pod względem ochrony ludności przed narażeniem na zapachy oraz przed rozwiewaniem odpadów. Ze względu na wymogi bezpieczeństwa podłoże składowisko zostało uszczelnione geomembraną. Prowadzona jest również kontrola oddziaływania składowiska na I i II poziom

wodonośny. Ustanowiono strefę ochrony sanitarnej o promieniu 500m od ogrodzenia.

Składowisko zostało wybudowane na powierzchni 7,71 ha wg nowych technologii w latach 1992/93. Odcieki z kwater gromadzone są w zbiornikach ewaporacyjnych a następnie wykorzystywane do zraszania odpadów na kwaterach, co przyspiesza rozkład odpadów organicznych oraz zapobiega samozapłonom. Kwatery wykorzystywane do składowania odpadów zajmują 2,95 ha, na pozostałym terenie znajduje się hala sortowni, wiaty magazynowe oraz pozostała infrastruktura niezbędna do prawidłowego funkcjonowania instalacji. Składowisko wyposażone jest w wagę samochodową z oprogramowaniem komputerowym, budynek socjalny, własne ujęcie wody, myjnię samochodową, hydrofornię, zbiorniki na odcieki uszczelnione geomembraną gr. 1,5 mm ułożoną na zagęszczonym podłożu, wiatę na sprzęt pracujący na składowisku, wiaty z boksami do gromadzenia wyselekcjonowanych odpadów, wewnętrzne sieci wodno-kanalizacyjne z bezodpływowymi zbiornikami na ścieki sanitarne i technologiczne, sieć lokalnego monitoringu wód podziemnych, stację transformatorową zasilającą instalację w energię elektryczną.

Mając na uwadze trwającą rozbudowę gminnego składowiska odpadów komunalnych na terenie działek o nr ewid. 262/1 i 262/3 położonych w Kunowicach planuje się budowę Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Będzie to:

1. Instalacja do mechanicznego przetwarzania odpadów wraz z produkcją paliwa alternatywnego- która mieści się w hali o powierzchni zabudowy ok. 1200 m², budynek jednokondygnacyjny o wysokości ok. 8,5 m z dachem dwuspadowym, z przylegającym zapleczem socjalnym o pow. ok 150 m².
2. Instalacja do biologicznego przetwarzania odpadów, w szczególności frakcji 0-80 mm wydzielonej w procesie mechanicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych – składająca się z tuneli do kompostowania z biofiltrem oraz infrastrukturą towarzyszącą.
3. elektroniczna waga samochodowa wraz z budynkiem wagowym, systemem monitoringu i rejestracji pojazdów.
4. 5 kwater składowania odpadów o powierzchni całkowitej ok. 23,4 ha w podziale na sektory z rzędną składowania ok. 63 m npm. I o pojemności całkowitej 2 700 000 m³.

5. Zbiornik odcieków o objętości około 1 500 m³.
6. Zbiornik wód opadowych i p-poż o pojemności około 1 000m³.
7. Rampa rozładunkowa
8. Zbiorniki bezodpływowe na ścieki bytowe i technologiczne.
9. Urządzenia pomocnicze, sieci , przyłącza, drogi i place manewrowe

2.12.3. Ciepłownictwo

Zadanie własne w zakresie zaopatrzenia w ciepło mieszkańców Gmina Słubice realizuje poprzez Szczecińską Energetykę Ciepłą (SEC). Zakład sprzedaje ciepło użytkownikom na terenie miasta Słubice. Głównym źródłem wytwarzającym ciepło na potrzeby centralnego ogrzewania i przygotowania ciepłej wody użytkowej jest Ciepłownia Miejska zlokalizowana przy ul. Folwarcznej 1b (z zainstalowaną mocą cieplną 14,8 MW). Magistralna sieć cieplna, o średnicy 50-300 mm ma długość 4949 mb. W większości są to zbudowane w latach 80-tych XX wieku ciepłociągi w technologii kanałów bezprzełazowych. Obecnie, wszystkie nowe przyłącza oraz sukcesywnie wymieniane odcinki starej sieci budowane są z wykorzystaniem technologii rurociągów preizolowanych. Sieci cieplne niskoparametrowe, 2- lub 4-rurowe (od węzłów wymiennikowych do rozdzielaczy w budynkach) mają łączną długość 2 390 mb. Zakład eksploatuje 28 wymiennikowych węzłów cieplnych, stanowiących integralną część sieci cieplnej, z czego 22 węzły, to węzły dwufunkcyjne (CO i CW), a pozostałe służą wyłącznie do ogrzewania mieszkań i pomieszczeń użytkowych. Ze względu na wysoki poziom wód gruntowych sieć narażona jest na podmakanie, szczególnie w przypadku podniesienia poziomu rzeki Odry (na wielu odcinkach sieć CO położona jest mniej niż 1 m ponad poziomem wody rzeki Odry). ZEC sprzedaje ciepło 60 odbiorcom instytucjonalnym, z których największe to:

- Spółdzielnia Mieszkaniowa: 33% sprzedaży,
- Wspólnoty Mieszkaniowe administrowane przez ZAMK 26% sprzedaży,
- Młodzieżowa Spółdzielnia Mieszkaniowa 6% sprzedaży.

Problemy przed jakimi stoi miejska gospodarka cieplna to:

- duża liczba emitorów zanieczyszczeń pozostających we władaniu różnych podmiotów,

- krańcowe wyeksploatowanie urządzeń oraz ograniczona moc podstawowego źródła - Ciepłowni Miejskiej,
- przestarzała technologia produkcji ciepła, w perspektywie najbliższych lat nie spełniająca unijnych standardów emisji zanieczyszczeń,
- zły stan techniczny najstarszych odcinków sieci magistralnej stanowi zagrożenie bezpieczeństwa nieprzerwanych dostaw oraz powoduje znaczne straty ciepła przesyłanego do odbiorców,
- wysokie i ciągle rosnące ceny nośników energii.

2.12.4 Energia elektryczna.

Dostarczycielem energii elektrycznej dla Gminy Słubice jest ENEA Operator Sp. z o.o.

Gmina jest zelektryfikowana trzema rodzajami linii:

- NN – 235,0 km,
- SN – 161,0 km,
- WN – 24,0 km.

Energetyka należy do jednych z nielicznych dziedzin infrastruktury technicznej zaspokajającej potrzeby wszystkich mieszkańców gminy. Praktycznie każdy wniosek o podłączenie i zaopatrzenie w energię elektryczną jest rozpatrywany pozytywnie, gdyż nie istnieje niebezpieczeństwo braku energii elektrycznej. Na bieżąco trwają prace związane z budową przyłączy.

2.12.5. Gaz

Gaz do gminy dostarczany jest przez dwa podmioty: „Media Odra Warta” Sp. z o. o. z siedzibą w Międzyrzeczu (MOW) oraz Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA (PGNiG).

MOW zaopatruje w gaz miejscowości: Słubice, Kunowice, Lisów, Golice oraz Drzecin.

Na terenie Gminy Słubice wybudowano jedną z trzech stacji gazowych I-go stopnia o przepustowości $Q=10000 \text{ m}^3/\text{h}$ oraz dodatkowa stacja pomiarowa gazu dla miasta o przepustowości $Q=1800 \text{ m}^3/\text{h}$. Stacja ta jest punktem granicznym pomiędzy sieciami należącymi do Wielkopolskiej Spółki Gazowniczej S.A – Zakład Gazowniczy Szczecin i „Media Odra Warta”.

3. Zagrożenia środowiska przyrodniczego Gminy Słubice

3.1 Ocena stanu przyrody ze wskazaniem zagrożeń

Przyroda Gminy Słubice jest bardzo zróżnicowana, na znacznej powierzchni występują tu obszary o bardzo wysokich walorach przyrodniczych. W zbiorze gmin województwa lubuskiego Gmina Słubice należy zdecydowanie do grupy cenniejszych.

Obszarem o bardzo wysokich, ponadregionalnych walorach przyrodniczych, a jednocześnie o najwyższym statusie ochronnym jest obszar doliny Odry, z rezerwatem Łęgi koło Słubic. Na jego terenie skupia się większość zarejestrowanych w obrębie gminy stanowisk rzadkich gatunków roślin i zwierząt oraz płątów ginących ekosystemów, w tym także tych o znaczeniu europejskim objętych programem Natura 2000.

Wiele cennych elementów przyrody grupuje także ujściowy odcinek doliny Ilanki i jej obrzeża. Na uwagę zasługują szczególnie najlepiej zachowane w Zachodniej Polsce stanowiska żółwia błotnego i gniewosza.

Najcenniejsze ekosystemy stanowią biotopy ukształtowane przez wieki pod wpływem rolniczej działalności człowieka, przede wszystkim koszenia i wypasu. Zaprzestanie bądź ograniczenie tej działalności uruchomiło procesy sukcesji roślinności. W niektórych miejscach gminy sukcesja na gruntach porolnych zaszła już tak daleko, że nie da się jej powstrzymać, jednak w wielu innych, przywrócenie dawnych systemów gospodarowania stwarza szanse powstrzymania degradacji bądź odtworzenia biotopów ginących gatunków.

Szereg zagrożeń dla przyrody dotyczy ekosystemów leśnych. Jednym z nich jest juvenalizacja lasów w wyniku użytkowania rębego, powodująca zubożenie strukturalne i funkcjonalne oraz eliminację siedlisk wielu rzadkich gatunków owadów, ptaków i ssaków, między innymi pachnicy dębowej, kozioroga dębosza, bielika, bociana czarnego, kań, dzięcioła średniego i dużego i innych. Z ograniczenia powierzchni starodrzewi pośrednio wynika niedostatek martwego drewna (stojącego i leżącego) gatunków liściastych wpływający na eliminację lub utrzymanie w niskiej liczebności populacji wielu gatunków tzw. ksylofagów. W stosunku do innych obszarów teren Gminy Słubice obfituje w stare, obumierające drzewa, jednak większość z nich, a tym samym większość stanowisk ginących ksylofagów, koncentruje się w dolinie Odry. Sytuacja taka jest spowodowana gospodarką leśną

prowadzoną przez Lasy Państwowe. Warunki poprawiają się systematycznie w wyniku zmiany sposobu gospodarowania.

W wielu miejscach na terenie gminy widoczna jest ekspansja i konkurencja obcych gatunków drzew w lasach zniekształcająca skład gatunkowy, strukturę i zakłócająca prawidłowe funkcjonowanie ekosystemów. Dotyczy to przede wszystkim robinii akacjowej, wkraczającej w zniekształcone fragmenty, a także na murawy kserotermiczne. Mniej ekspansywnym gatunkiem domieszkowym jest także dąb czerwony. W dolinie Odry, szczególnie w rezerwacie Łęgi koło Słubic, gatunkiem bardzo ekspansywnym jest klon jesionolistny.

Ekspansja obcych gatunków roślin, oprócz wcześniej wymienionych także czeremchy amerykańskiej, popłochu pospolitego, barszczu Sosnowskiego, niecierpka drobnokwiatowego czy kolczurki klapowanej przyczynia się do zniekształcania, a w skrajnych przypadkach nawet eliminacji naturalnych zbiorowisk roślinnych. Ekspansja barszczu Sosnowskiego jest szczególnie niebezpieczna z powodu toksyczności soku i wydzieliny włosków gruczołowych wywołujących oparzenia. Szczególnie duże skupiska tego gatunku zlokalizowane są w okolicach ulicy Rzepińskiej w Słubicach, wzdłuż dróg polnych odchodzących od tej ulicy w stronę Drzecina.

Zniekształcenie lasów, wynikające z dawnej, niewłaściwej gospodarki, przejawia się także nadmiernym udziałem sztucznych nasadzeń sosnowych na siedliskach lasów liściastych i mieszanych, powodującym przekształcenie struktury i zakłócenie funkcjonowania ekosystemów oraz ograniczenie populacji wielu gatunków roślin i zwierząt.

Potencjalnym zagrożeniem dla przyrody jest przekształcenie roślinności i trofii zbiorników wodnych w wyniku ich zanieczyszczania, a także wprowadzania obcych gatunków ryb powodujących szybko postępujące przekształcenia i degradację naturalnych zbiorowisk roślinności podwodnej i o liściach pływających, a także przekształcenia siedlisk gatunków rodzimych ryb.

W centralnej i wschodniej części gminy, poza doliną Odry, istotnym zagrożeniem jest spadek poziomu wód gruntowych prowadzący do likwidacji lub przekształcenia śródpolnych i śródleśnych mokradeł, torfowisk i niewielkich zbiorników wodnych, będących siedliskiem rzadkich gatunków roślin, a przede wszystkim płazów. Zjawisko to ma wiele przyczyn, część z nich leży poza obszarem gminy i ma charakter globalny, jednak istotny wpływ mogą tu mieć także działania

lokalne, między innymi pobór wód powierzchniowych i podziemnych do celów konsumpcyjnych. W ograniczonym stopniu zagrożeniom tym można przeciwdziałać poprzez wdrażanie różnych form małej retencji.

W niewielkim stopniu, szczególnie w centralnej i północnej części gminy zagrożeniem staje się eliminacja z krajobrazu, także w wyniku przywracania użytkowania rolniczego, podmokłych „nieużytków” - kompleksów wysokich szuwarów, powodująca ograniczanie miejsc lęgów wielu gatunków ptaków, siedlisk płazów. Zagrożeniem jest również likwidacja zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, likwidacja miedz, które przyczyniają się do ubożenia wartości estetycznych i funkcjonalnych krajobrazu. Zadrzewiania wzdłuż dróg i miedz pełnią funkcję korytarzy ekologicznych i są siedliskiem wielu roślin i zwierząt.

Zagrożeniem dla wielu gatunków zwierząt, ale przede wszystkim ptaków jest rozwój populacji obcych gatunków ssaków drapieżnych, przede wszystkim drapieżnictwo norki amerykańskiej i szopa pracza, a także możliwość ekspansji innych obcych gatunków powodująca straty wśród ptaków dorosłych oraz obniżanie sukcesu lęgowego ptaków wodnych i błotnych. Kolejnym zagrożeniem jest nielegalne zaśmiecanie lasów, zadrzewień itp. Ciągłe na terenie gminy można spotkać dzikie wysypiska śmieci oraz pojedyncze elementy pozostawiane nawet w rezerwacie. Dodatkowo za zagrożenie można uznać zanieczyszczenie gruntów i wód ściekami z gospodarstw domowych.

3.2 Odpady niebezpieczne

Odpady niebezpieczne są to odpady, które ze względu na swoje pochodzenie, skład chemiczny, biologiczny, inne właściwości i okoliczności stanowią zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi albo dla środowiska, oraz muszą charakteryzować się jedną lub więcej właściwościami przedstawionymi poniżej:

- wybuchowe (pod wpływem płomienia, wstrząsu, tarcia);
- utleniające (połączone z innymi substancjami powodują silną reakcję egzotermiczną)
- wysoce łatwopalne
 - temperatura zapłonu poniżej 21° C (substancje i preparaty w stanie ciekłym);
 - zapłon w temperaturze otoczenia (przy kontakcie z powietrzem),

- zapłon po krótkim kontakcie ze źródłem ognia (substancje i preparaty w stanie stałym)

według ustawy o odpadach z 14 grudnia 2013 roku (Dz.U.2013.21) oraz Dyrektywy Rady 91/689/EWG.

Na terenie Gminy Słubice brak jest funkcjonujących instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych.

3.3 Odpady zawierające azbest

Azbest jest nazwą handlową 6 różnych minerałów z grupy serpentynów i amfiboli występujących w postaci włóknistych skupień. Pod względem chemicznym są uwodnionymi krzemianami magnezu, żelaza, wapnia i sodu. Chorobotwórcze działanie azbestu powstaje w wyniku wdychania włókien, zawieszonych w powietrzu. Dopóki włókna nie są uwalniane do powietrza i nie występuje ich wdychanie, wyroby z udziałem azbestu nie stanowią zagrożenia dla zdrowia. Na typ patologii wpływa rodzaj azbestu, wymiary tworzących go włókien i ich stężenie oraz czas trwania narażenia.

Azbest jest materiałem praktycznie niezniszczalnym, nie ulega on bowiem ani degradacji biologicznej, ani termicznej, w związku z czym po wprowadzeniu do środowiska może on pozostawać tam przez dziesiątki, a nawet przez setki lat.

Dla uniknięcia groźby chorób, organizm nie powinien być ekspozowany na powietrze „znacznie” zanieczyszczone pyłami azbestowymi. Ekspozycja nieznaczna, przypadkowa wydaje się nieunikniona, tak z uwagi na rozpowszechnienie wyrobów azbestowych, do niedawna będących w powszechnym użyciu, jak z powodu konsekwencji tego rozpowszechnienia - stałej obecności zmiennych, na ogół niewielkich poziomów pyłów azbestu, występujących w powietrzu atmosferycznym w sposób naturalny. Zanieczyszczenia te w obszarach zindustrializowanych występują na nieco wyższych poziomach. Krótkookresowe narażenie na działanie azbestu może prowadzić do zaburzeń oddechowych, bólów w klatce piersiowej oraz podrażnienia skóry i błon śluzowych. Z kolei chroniczna ekspozycja na włókna azbestowe może być przyczyną takich chorób układu oddechowego jak pylica azbestowa (azbestoza), zmiany opłucnowe oraz nowotwory układu oddechowego.

Minister Pracy i Polityki Społecznej Rozporządzeniem z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy ustalił wartości najwyższych

dopuszczalnych stężeń chemicznych i pyłowych czynników szkodliwych dla zdrowia. Wśród pyłów znalazły się również pyły zawierające azbest. Jednakże należy pamiętać, że pojęcie stężeń dopuszczalnych w przypadku azbestu jest umowne i stanowi kompromis pomiędzy wymaganiami medycyny a możliwościami technicznymi. Szkodliwe działanie azbestu może zostać zwielokrotnione w momencie jednoczesnego narażenia organizmu na inne substancje rakotwórcze (np. węglowodory aromatyczne, metale ciężkie czy dym tytoniowy).

Na obszarze Gminy Słubice nie prowadzono badań kontrolnych środowiskowych stężeń włókien azbestu, dlatego brak danych dotyczących stężeń włókien azbestu na terenie gminy. Najwyższe skażenie środowiska pyłem azbestu, będzie pochodzić z tak zwanych „dzikich składowisk odpadów” – szczególnie w lasach i odkrytych wyrobiskach oraz z uszkodzonych powierzchni płyt na dachach i elewacjach budynków.

Z zebranych danych wynika, że na terenie gminy występuje 1 059 036 kg (96 276m²) wyrobów azbestowych (dane bez podmiotów gospodarczych). Stan techniczny wyrobów azbestowych można ocenić jako dobry.

Ilość wyrobów azbestowych w poszczególnych typach zabudowy przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela. Ilość wyrobów azbestowo-cementowych występujących na terenie Gminy Słubice w poszczególnych typach zabudowy.

Rodzaj obiektu	Pokrycia dachowe
Zabudowa jednorodzinna (osoby fizyczne)	29 626 m ²
Zabudowania po „PGR-owskie”	58 300 m ²
Zabudowania należących do firm prywatnych	7 300 m ²
Ogródki działkowe	1 050 m ²
RAZEM	96 276 m ²

Średnia waga 1 m² płyt azbestowo-cementowych wynosi 11 kg.

3.4 Źródła nadzwyczajnych zagrożeń środowiska i zdrowia ludzi.

Zgodnie z nowym Prawem ochrony środowiska pod pojęciem nadzwyczajnych zagrożeń środowiska rozumie się sytuacje, mogące prowadzić do incydentalnych zdarzeń o gwałtownym charakterze powstałych w czasie produkcji, magazynowania oraz transportu substancji chemicznych, definiowane jako poważne awarie przemysłowe.

Zdarzenia takie mogą obejmować nagły wpływ substancji, lub eksplozję materiałów chemicznych, pożar lub eksplozję materiałów chemicznych powodujące powstanie zagrożenia życia lub zdrowia, stanu środowiska albo powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem.

Osobną grupę stanowią stacje dystrybucji paliw, głównie zrealizowane kilkanaście lub kilkadziesiąt lat temu. Stopień zagrożenia przez tego typu obiekty jest podwyższony. Zważywszy, że często znajdują się one pomiędzy zabudową mieszkalną. Poważnym źródłem zagrożeń jest wzmożony transport materiałów niebezpiecznych korzystający z tras drogowych.

Awarie, które mogą zagrozić środowisku Gminy Słubice, mogą wystąpić w wyniku wypadków kolejowych i drogowych z udziałem cystern i autocystern przewożących materiały niebezpieczne. Zdarzenia te charakteryzują się specyficznymi cechami takimi jak: niepewność ich wystąpienia, złożoność przyczyn, różnorodność bezpośrednich skutków, indywidualnym i niepowtarzalnym przebiegiem.

Poważne źródło zagrożenia na terenie Gminy Słubice, oceniane nawet na większe, niż pochodzące od obiektów stacjonarnych, mogą stwarzać katastrofy kolejowe oraz wypadki drogowe środków transportu, przewożących materiały niebezpieczne. Przewoźników obowiązuje zgłaszanie do Komend Wojewódzkich Państwowej Straży Pożarnej, przewozów kolejowych i drogowych przewozów cysternami tzw. „śledzonych” substancji niebezpiecznych. Wymóg ten nie zawsze jest przestrzegany, dlatego też nie są dokładnie znane ilości transportowanych materiałów.

3.5 Ochrona przeciwpowodziowa.

Wszędzie tam, gdzie występują rzeki, kanały itp., występuje ryzyko powodzi. Ocena poziomu zagrożenia i zasięgu ewentualnego zalewu jest podstawą do określenia wydatków na zabiegi i przedsięwzięcia obniżające zagrożenie, na likwidację skutków powodzi, na systemach ostrzegawczych.

Podstawą wszelkich działań z zakresu ochrony przeciwpowodziowej na wszelkich szczeblach decyzyjnych, jest znajomość obszarów, które w wyniku wezbrania mogą zostać zalane. Również na poziomie gminy podjęcie jakichkolwiek

działań w tym zakresie musi bazować na znajomości obszarów potencjalnych zagrożonych zalaniem, na podstawie, których powinny być:

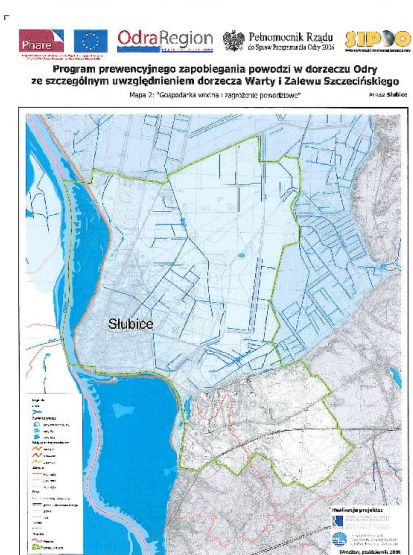
- sporządzone plany zagospodarowania przestrzennego, w których informacje o zagrożeniu powodziowym można wykorzystać przy ustalaniu ograniczeń zabudowy;
- planowane i organizowane działania w zakresie biernej ochrony przeciwpowodziowej, a zwłaszcza systemów ostrzegania ludności i planów ewakuacyjnych;
- planowane inwestycje z zakresu infrastruktury przeciwpowodziowej wymagające analizy wariantowych skutków wezbrań, a więc znajomość zasięgów potencjalnych zalewów powodziowych;
- podejmowane działania z zakresu polityki ubezpieczeniowej.

Obowiązującym aktem prawnym regulującym wyznaczenie stref zagrożenia powodziowego jest Ustawa z dnia 18 lipca 2001 roku Prawo wodne (Dz.U.2012.145 - j.t.).

Określenie zasięgu stref zagrożenia powodziowego wymaga wielu skomplikowanych obliczeń dotyczących przepływu w rzekach. Ze względu na złożoną geometrię koryt rzecznych, złożoną postać warunków brzegowych oraz nieliniowość, równania opisujące przepływ wody nie mają rozwiązań. Jedynym skutecznym narzędziem stosowanym do ich rozwiązywania są metody numeryczne.

Na terenie Gminy Słubice powódź w 1997 roku objęła około 5% powierzchni. W jej wyniku uszkodzeniu uległy wały przeciwpowodziowe, drogi, budynki i urządzenia kanalizacyjne.

Teren gminy narażony jest oprócz wezbrań głównie opadowo-rozlewnych, opadowo-nawałnych i roztopowych, również na dość liczne podtopienia głównie o charakterze lokalnym. Na mapie kolorem błękitnym zaznaczony jest zasięg ewentualnego zalewu Słubic.

4. Założenia wyjściowe programu ochrony środowiska

4.1 Analiza obowiązującego stanu prawnego

Zasady realizacji Polityki Ekologicznej Państwa zostały przyjęte, jako podstawa realizacji opracowania niniejszego dokumentu, jakim jest Program Ochrony Środowiska dla Gminy Słubice.

Nadrzędnym, strategicznym celem polityki ekologicznej państwa jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju (mieszkańców, zasobów przyrodniczych i infrastruktury społecznej) i tworzenie podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno -gospodarczego. Realizacja tego celu osiągnana będzie poprzez niezbędne działania organizacyjne, inwestycyjne (w tym wdrażanie postanowień Traktatu Akcesyjnego), tworzenie regulacji dotyczących zakresu korzystania ze środowiska i reglamentowania poziomu tego wykorzystania w najważniejszych obszarach ochrony środowiska. Stąd celami realizacyjnymi Polityki ekologicznej są:

- wzmacnianie systemu zarządzania ochroną środowiska,
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody,
- zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii,
- dalsza poprawa, jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski,
- ochrona klimatu.

Ustawa Prawo ochrony środowiska w art. 13 stwierdza, że polityka ekologiczna państwa ma na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska. We współczesnym świecie oznacza to przede wszystkim, że polityka ta powinna być elementem równoważenia rozwoju kraju i harmonizowania z celami ochrony środowiska celów gospodarczych i społecznych. Oznacza to także, że realizacja polityki ekologicznej państwa w coraz większym stopniu powinna dokonywać się poprzez zmiany modelu produkcji i konsumpcji, zmniejszanie materiałochłonności, wodochłonności i energochłonności gospodarki oraz stosowanie najlepszych dostępnych technik i dobrych praktyk gospodarowania, a dopiero w dalszej kolejności poprzez typowo ochronne, tradycyjne działania takie jak oczyszczanie gazów odlotowych i ścieków, unieszkodliwianie odpadów.

Oznacza to również, że aspekty ekologiczne powinny być obligatoryjnie włączane do polityk sektorowych we wszystkich dziedzinach gospodarowania, a także do strategii i programów rozwoju na szczeblu regionalnym i lokalnym.

Nadrzędną wartością w polityce ekologicznej państwa jest człowiek, co oznacza, że zdrowie społeczeństwa, komfort środowiska, w którym żyją i pracują ludzie, życie obywatela są głównym kryterium realizacji polityki ekologicznej na każdym szczeblu. Polityka ekologiczna państwa ma służyć zaspokojeniu rosnących potrzeb człowieka.

Wiodącą zasadą polityki ekologicznej państwa jest przyjęta w Konstytucji RP zasada zrównoważonego rozwoju, która uzyskała prawo obywatelstwa wśród społeczeństw świata w wyniku Konferencji Narodów Zjednoczonych w Rio de Janeiro w 1992 r. Istotą zrównoważonego rozwoju jest równorzędne traktowanie racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych.

4.2. Prawodawstwo w zakresie ochrony środowiska i jego dostosowanie do wymogów Unii Europejskiej

Uwarunkowania prawne wynikające z dyrektyw UE oraz z polityki krajowej. Najważniejsze dyrektywy unijne dotyczące ochrony środowiska zostały transponowane do prawa polskiego głównie w Ustawie Prawo Ochrony Środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. Pozostałe przepisy zawarte są w wielu innych ustawach i rozporządzeniach. Program ochrony środowiska odzwierciedla pewne ogólne zasady, które leżą u podstaw polityki ochrony środowiska w Unii Europejskiej oraz odwołują się do polityki ekologicznej Polski.

4.3. Konwencje i porozumienia międzynarodowe

Polska jest obecnie sygnatariuszem 33 konwencji, porozumień międzynarodowych oraz protokołów w dziedzinie ochrony środowiska, z których 21 ratyfikowała. Postanowienia większości konwencji mają odzwierciedlenie w przepisach Unii Europejskiej. Natomiast postanowienia konwencji ratyfikowanych przez Polskę, do których nie przystąpiły kraje UE, zgodnie z zasadą klauzul zabezpieczających, mają odzwierciedlenie w postanowieniach polskich przepisów prawnych.

Słubice, jako gmina przygraniczna nawiązała współpracę z miastem partnerskim – Frankfurtem nad Odrą. Podpisane zostało porozumienie o współpracy miast Słubice, i Frankfurt n/O. Oba miasta uzgodniły, opierając się na utrzymywanych od wielu lat kontaktach i powstałych przy tym przyjacielskich

stosunkach pomiędzy mieszkańcami i instytucjami obu miast, kontynuować współpracę na płaszczyźnie gospodarczej, społecznej i kulturalnej oraz przyczyniać się do znoszenia uprzedzeń i przesądów między Polakami i Niemcami. Współpraca odbywa się również na płaszczyźnie działań z zakresu ochrony środowiska. Wynikiem współpracy polsko – niemieckiej jest powstały w 1998r. Wspólny Raport o stanie i zagrożeniach środowiska naturalnego miast Słubice i Frankfurt nad Odrą, w którym dokonano transgranicznego bilansu warunków środowiska po obu stronach Odry.

4.4. Kierunki rozwoju Gminy Słubice

Kierunki rozwoju gospodarczo-ekonomicznego i społecznego Gminy Słubice zostały sformułowane w następujący sposób:

- Kreowanie zrównoważonego rozwoju gminy, poprzez:
 - rozbudowy infrastruktury technicznej;
 - kształtowanie ładu przestrzennego;
 - rozwój przedsiębiorczości;
 - rozwój infrastruktury komunikacyjnej;
 - zintensyfikowanie działań na rzecz ochrony środowiska naturalnego.
- Rozwój i promocja kultury, turystyki, sportu i rekreacji przy zachowaniu dziedzictwa kulturowego, poprzez:
 - zwiększenie atrakcyjności turystycznej;
 - rozszerzanie oferty kulturalnej dla ludności;
 - poprawy stanu bazy technicznej do rozwoju sportu i rekreacji;
 - modernizacji terenów rekreacyjnych.
- Tworzenie warunków dla innowacyjnych form rozwoju społecznego, poprzez:
 - ograniczanie przestępczości i wykroczeń;
 - aktywizację społeczności lokalnej;
 - zapobieganie zjawiskom wykluczenia społecznego;
 - stworzenie optymalnych warunków dla rozwoju i funkcjonowania służb ratowniczych;
 - poprawy warunków bytowych ludności;
 - dostosowanie systemu kształcenia do potrzeb rynku;
 - umacnianie współpracy z Collegium Polonicum;

- budowy społeczeństwa informacyjnego.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy Słubice to:

- w sferze przyrodniczej:
 - stworzenie skutecznego systemu ochrony środowiska na terenie Gminy Słubice z zachowaniem kolejności: zapobieganie, recycling, oczyszczanie, składowanie oraz efektywnego systemu informatycznego, opartego na stałym monitoringu, ocenach i prognozach zmian w przestrzeni,
 - wykorzystanie obszarów chronionych dla turystyki przy zapewnieniu ich bezpieczeństwa.
- W sferze kulturowej:
 - ochrona zasobów kulturowych (np. inwentaryzacja kapliczek i krzyży przydrożnych) w sferze stymulowania rozwoju turystyki i rekreacji,
- W sferze rozwoju gospodarki:
 - rozwój agroturystyki,
 - budowa infrastruktury turystycznej na terenie Gminy Słubice,
 - poprawa jakości życia na terenach wiejskich poprzez rozbudowę systemów infrastruktury społecznej i technicznej,
- W sferze ponadlokalnej infrastruktury technicznej:
 - tworzenie systemu turystycznych tras rowerowych i pieszych,
 - rozwój niekonwencjonalnych źródeł energii,
 - wdrożenie skutecznych systemów utylizacji odpadów stałych.

4.5. Założenia polityki ekologicznej w odniesieniu do Gminy Słubice

Do dokumentów, które w istotny sposób regulują zakres środowiska naturalnego w regionie należy m. in.:

- „Plany Zagospodarowania Przestrzennego Gminy” – Akty prawa miejscowego, określające przeznaczenie poszczególnych terenów.
- „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Słubice” – Studium zakresem merytorycznym obejmuje uwarunkowania, cele i kierunki polityki przestrzennej. Opracowanie ma na celu zapewnienie prawidłowej realizacji struktury funkcjonalno-przestrzennej i zobowiązuje organy samorządowe w ich działalności (stanowiące podstawę do podejmowania uchwał intencyjnych dotyczących

planów miejscowych, realizacji zadań własnych z zakresu planowania przestrzennego, gospodarki gruntami, itp.). Stanowi podstawę długookresowej polityki przestrzennej i jako jedyny ustawowo dokument planistyczny dotyczy całego obszaru gminy. Uchwałą Nr XI/84/2011 z dnia 30 czerwca 2011r. Rada Miejska w Słubicach uchwaliła studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Słubice.

- „Strategia rozwoju Gminy Słubice” – Strategia rozwoju to długookresowy plan działania określający strategiczne cele rozwoju gminy i przyjmujący takie kierunki oraz priorytety (cele operacyjne i działania), które są niezbędne dla realizacji przyjętych zamierzeń rozwojowych. Ustalenia zawarte w strategii stanowią podstawę do prowadzenia przez władze gminy długookresowej polityki rozwoju społeczno - gospodarczego. Wokół jej ustaleń muszą koncentrować się działania władz samorządowych, zmierzające do zapewnienia jak najlepszych warunków życia mieszkańców gmin.

5. Cele i priorytetowe działania ekologiczne

5.1. Cele programu ochrony środowiska Gminy Słubice

Biorąc pod uwagę cele nadrzędne polityki ekologicznej państwa, wskazania programów ochrony środowiska wyższego rzędu, potrzeby lokalne oraz zasadę równego dostępu do środowiska przyrodniczego w kategoriach równoważenia szans człowieka i przyrody głównym celem Programu Ochrony Środowiska Gminy Słubice określono:

Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego, szansą rozwoju Gminy Słubice

Cele pomocnicze:

- zachowanie oraz odtwarzanie rodzimego bogactwa przyrodniczego i walorów krajobrazowych,
- ochrona oraz racjonalne użytkowanie gleb i powierzchni ziemi,

Program Ochrony Środowiska Gminy Słubice na lata 2015-2018

- ochrona zasobów wód podziemnych i powierzchniowych, poprawa ich jakości i zapobieganie zanieczyszczeniu,
- minimalizacja ilości wytworzonych odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko,
- stała poprawa jakości powietrza atmosferycznego,
- zmniejszenie dyskomfortu pracy i zamieszkiwania na terenach zurbanizowanych,
- wzrost wiedzy społeczeństwa o stanie środowiska naturalnego, jego zagrożeniach oraz sposobach przeciwdziałania zagrożeniom,
- wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców oraz poprawę komunikacji społecznej w zakresie ochrony i racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych gminy,
- zadania w zakresie konsekwentnej egzekucji przepisów prawnych.

Wymienione cele realizowane będą poprzez działania o charakterze inwestycyjnym i organizacyjno – prawnym, zmierzające do eliminacji lub zmniejszania natężenia oddziaływania czynników zagrażających zasobom i jakości środowiska naturalnego oraz do odtwarzania użytkowanych zasobów. Należą do nich:

- monitorowanie stanu środowiska oraz istniejących i potencjalnych zagrożeń,
- racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych,
- zmniejszanie materiałochłonności, wodochłonności i energochłonności gospodarki oraz zmniejszanie poboru wody na cele komunalne,
- zmniejszanie ilości wytwarzanych ścieków, odpadów stałych oraz pyłów i gazów,
- unieszkodliwianie czynników zagrożenia dla środowiska,
- aktywna ochrona przyrody i krajobrazu,
- mobilizowanie społeczeństwa do podejmowania działań proekologicznych,
- promocję wartości przyrodniczych gminy,
- edukację przyrodniczą społeczeństwa, w szczególności dzieci i młodzieży szkolnej;

Racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego w celach rozwojowych – w warunkach powszechnego dostępu do dóbr przyrody – wymaga powszechnego stosowania proekologicznych metod gospodarowania oraz podejmowania działań sprzyjających zachowaniu potencjału przyrodniczego gminy oraz regionu. Realizacja „Programu ochrony środowiska Gminy Słubice na lata 2015 – 2018”, zmierzająca do zachowania walorów środowiska naturalnego oraz poprawy jego stanu na obszarach zdegradowanych, uzależniona jest od upowszechnienia informacji o planowanych kierunkach rozwoju oraz uzyskania akceptacji społecznej dla podejmowanych działań.

Problemy dotyczące ochrony jednorodnych obszarów o wybitnych walorach przyrodniczo – krajobrazowych oraz obszarów wrażliwych na antropopresję rozdzielonych przez granice administracyjne wymagają rozwiązania przy współudziale jednostek administracyjnych sąsiadujących z terenem Gminy Słubice.

5.2. Zadania realizacyjne

Cele pomocnicze osiągnąć będą poprzez realizację określonych zadań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych.

5.2.1. Cel i zadania w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu

Cel: Zachowanie oraz odtwarzanie rodzimego bogactwa przyrodniczego i walorów krajobrazowych

Zadania realizacyjne:

- zwiększanie ilości obiektów objętych formą ochrony prawnej (waloryzacja obszarów przyrodniczo cennych),
- ograniczanie ekspansji inwazyjnych gatunków roślin na terenie gminy poprzez odpowiednie zarządzanie zielenią (selektywna wycinka klona jesionolistnego; koszenie zbiorowisk zdominowanych przez nawłóć kanadyjską; chemiczne zwalczanie skupisk rdestowca sachalińskiego i barszczu Sosnowskiego),
- ochrona i tworzenie nowych miejsc lęgowych dla gatunków ptaków gniazdujących w budynkach poprzez umieszczanie budek lęgowych dla jerzyków, wróbli, kawek itp.

5.2.2. Cel i zadania w zakresie ochrony gleb i powierzchni ziemi

Cel: Ochrona oraz racjonalne użytkowanie gleb i powierzchni ziemi

Zadania realizacyjne:

- stosowanie technologii nie powodujących istotnej zmiany poziomu wód,
- wykonywanie i utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych z zachowaniem zróżnicowanych biocenoz⁵ w dostosowaniu do właściwości przyrodniczo-rolniczych gleb,
- upowszechnianie i praktyczne wdrażanie zasad „Kodeksu dobrej praktyki rolniczej”⁶.

5.2.3. Cel i zadania w zakresie ochrony wód podziemnych i powierzchniowych

Cel: Ochrona zasobów wód podziemnych i powierzchniowych, poprawa ich jakości i zapobieganie zanieczyszczaniu.

Zadania realizacyjne:

- poprawa jakości wody pitnej, rozbudowa sieci wodociągowej i porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej,
- likwidacja nieszczelnych zbiorników gromadzenia ścieków (szamb), kontrola zagospodarowania ścieków bytowo-gospodarczych i przemysłowych na terenach nieskanalizowanych,
- likwidacja nielegalnych wylotów kolektorów do cieków wodnych oraz zrzutów ścieków,

5.2.4. Cel i zadania w zakresie gospodarki odpadami

Cel: Minimalizacja ilości wytworzonych odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko

Zadania realizacyjne:

- inwentaryzacja „dzikich składowisk” na terenie gminy,

⁵ biocenoza - naturalny zespół populacji organizmów żywych danego środowiska (biotopu), należących do różnych gatunków, ale powiązanych ze sobą różnorodnymi czynnikami ekologicznymi i zależnościami pokarmowymi, tworząc całość, która pozostaje w przyrodzie w stanie homeostazy (czyli dynamicznej równowagi). Biocenoza wraz ze środowiskiem fizycznym to ekosystem.

⁶ Kodeks dobrej praktyki rolniczej - jest to zbiór przepisów unijnych i polskich pozwalających na zachowanie zdrowego rolnictwa, w tym hodowli zwierząt. Przepisy te są oczywiście zmieniane, więc trzeba znać ich aktualny stan.

Program Ochrony Środowiska Gminy Słubice na lata 2015-2018

- sukcesywne usuwanie „dzikich składowisk” z terenu gminy,
- edukacja społeczeństwa w zakresie negatywnego oddziaływania odpadów na środowisko i mądrego gospodarowania nimi;
- zbadanie przyczyn powstawania dzikich składowisk i przeciwdziałanie temu zjawisku

5.2.5. Cel i zadania w zakresie ochrony powietrza

Cel: Stała poprawa jakości powietrza atmosferycznego

Zadania realizacyjne:

- wprowadzenie problematyki energii odnawialnej do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- uwzględnienie gminnych planów zaopatrzenia w ciepło z odnawialnych źródeł energii,
- ograniczanie emisji zanieczyszczeń poprzez termomodernizację budynków,
- realizacja inwestycji związanych z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii,
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących ze źródeł komunikacji poprzez poprawę stanu dróg oraz zagospodarowanie zielenią otoczenia dróg i wolnych przestrzeni,
- wspieranie modernizacji systemów grzewczych w gospodarstwach domowych

5.2.6. Cel i zadania w zakresie ochrony przed hałasem i promieniowaniem

Cel: Zmniejszenie dyskomfortu pracy i zamieszkiwania na terenach zurbanizowanych

Zadania realizacyjne:

- zastosowanie zabezpieczeń przed nadmiernym hałasem komunikacyjnym, (tworzenie pasów zadrzewień, ekrany akustyczne)
- świadome gospodarowanie zielenią miejską, zwiększenie ilości nasadzeń, odpowiednie cięcia korekcyjne drzew (mające na względzie ich zdrowie i równowagę fizjologiczną)

5.2.7. Cel i zadania w zakresie monitoringu środowiska i badań naukowych

Cel: Wzrost wiedzy społeczeństwa o stanie środowiska naturalnego, jego zagrożeniach oraz sposobach przeciwdziałania zagrożeniom

Zadania realizacyjne:

- monitoring oczyszczalni ścieków,
- monitoring zagrożonych gatunków (np. wspieranie monitoringu żółwia błotnego i gniewosza) oraz cennych siedlisk przyrodniczych

5.2.8. Cel i zadania w zakresie działań edukacyjnych, informacyjnych i promocyjnych w dziedzinie ochrony przyrody

Cel: Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców oraz poprawa komunikacji społecznej w zakresie ochrony i racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych gminy

Zadania realizacyjne:

- organizowanie kampanii informacyjno-edukacyjnych, np. na temat: zasady gospodarowania na obszarach Natura 2000, konflikt między człowiekiem a przyrodą, przyroda w mieście, zwierzęta które mieszkają w sąsiedztwie człowieka i ich rola, sposób zabezpieczenia budynków przed ptakami oraz skutkami ich obecności, problem bezdomności zwierząt domowych,
- wspieranie imprez prośrodowiskowych, w tym organizacja imprez masowych związanych z ochroną środowiska: Dzień Ziemi, Dzień bez samochodu, Sprzątanie Świata,
- publikacja wniosków i decyzji o wycięcie drzew i krzewów, a także wniosków i decyzji środowiskowych w BIP w terminach umożliwiających udział społeczeństwa w procedurze, zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko
- wspieranie w placówkach oświatowych kół zainteresowań, konkursów ekologicznych, „ekologizacji” obiektów dydaktycznych i otoczenia szkół, wspieranie wyjazdów dzieci i młodzieży do wyspecjalizowanych ośrodków edukacji środowiskowej,
- podjęcie działań promujących proekologiczne formy gospodarowania,

- rozwój zagospodarowania edukacyjnego i turystycznego służącego poznawaniu przyrody (ścieżki edukacyjne i krajoznawcze, szlaki turystyczne, punkty widokowe, tablice informacyjne itp.),
- promocja obszarów Natura 2000 położonych w gminie Słubice i innych form ochrony przyrody,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi i wspieranie inicjatyw proprzyrodniczych wśród mieszkańców.

5.2.9 Zadania w zakresie konsekwentnej egzekucji przepisów prawnych

Zadania realizacyjne:

- doskonalenie nadzoru nad przestrzeganiem ustaleń zawartych w pozwoleniach,
- wymiana informacji pomiędzy organami zobowiązanymi do egzekwowania prawa,
- wnioskowanie na rzecz dobrego i skutecznego prawa.

6. Harmonogram realizacji przedsięwzięć i uruchamiania środków finansowych

Celem istnienia funduszy ekologicznych jest zapewnienie ciągłości finansowania przedsięwzięć proekologicznych niezależnie od sytuacji ekonomiczno-finansowej budżetu państwa. Fundusze stanowią najpopularniejsze źródło dotacji i preferencyjnych pożyczek dla podmiotów podejmujących działania proekologiczne. Wynika to z ilości środków, jakimi dysponują fundusze, korzystnymi warunkami udostępniania środków finansowych, uproszczonymi procedurami uzyskania wsparcia finansowego, regionalnego i lokalnego charakteru funduszy. Lokalny charakter funduszy sprawia, że różnią się one między sobą co do zasobności finansowej, priorytetów inwestycyjnych, koordynacji prac i systemu procedur.

W Polsce działają:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- 16 wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) istnieje od 1989 roku. Jego misją jest wspieranie zrównoważonego rozwoju kraju, a także zadań i celów wynikających z polityki ekologicznej państwa. Narodowy i wojewódzkie fundusze ochrony środowiska działają na podstawie art. 400 Ustawy

prawo ochrony środowiska. Fundusze te udzielają wsparcia w formie dotacji i pożyczek preferencyjnych.

O dofinansowanie ze środków Narodowego Funduszu mogą ubiegać się podmioty podejmujące realizację przedsięwzięć służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej oraz wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej w celu finansowania przedsięwzięć określonych w ustawie. Najważniejszym zadaniem NFOŚiGW w ostatnich latach jest sprawne wykorzystanie środków pochodzących z Unii Europejskiej. Źródłem wpływów NFOŚiGW są opłaty za korzystanie ze środowiska i kary za naruszanie przepisów regulujących warunki korzystania ze środowiska.

Pożyczki i dotacje przyznawane są przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze, zwany dalej Wojewódzkim Funduszem, na cele określone w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 roku –Prawo ochrony środowiska, zgodnie z obowiązującą w Wojewódzkim Funduszu listą przedsięwzięć priorytetowych określoną w oparciu o „Politykę Ekologiczną Państwa”, „Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych”, „Strategię rozwoju województwa lubuskiego”, „Program ochrony środowiska dla województwa lubuskiego”, „Plan Gospodarki Odpadami dla województwa lubuskiego” oraz zgodnie z planem działalności Wojewódzkiego Funduszu i stosowanymi przez Wojewódzki Fundusz kryteriami wyboru przedsięwzięć do dofinansowania.

Jako priorytetowe traktuje się te przedsięwzięcia, których realizacja wynika z konieczności wypełnienia zobowiązań Polski wobec Unii Europejskiej, związanych z członkostwem w Unii Europejskiej.

Fundusz udziela dofinansowania na realizację zadań służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej w formie:

- oprocentowanych pożyczek, w tym pożyczek przeznaczonych na zachowanie płynności finansowej przedsięwzięć współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej,
- dotacji, w tym: dopłat do oprocentowania kredytów bankowych oraz dokonywanie częściowych spłat kapitału kredytów bankowych.

Fundusz udziela dofinansowania do kosztów kwalifikowanych zadania zgodnie z listą przedsięwzięć priorytetowych, która ogłaszana jest co roku przez Fundusz.

Harmonogram realizacji poszczególnych zadań, wynikających z niniejszego programu, należy dostosować do możliwości pozyskiwania środków finansowych. Kolejność realizacji dopuszcza się wg przyjętych przez Radę Miejską priorytetów.

Wykaz zadań szacunkowy koszt wynikający z niniejszego programu przedstawiono w załączniku nr 1.

7. Monitoring realizacji programu ochrony środowiska

Monitoring dostarcza informacji w oparciu o które można ocenić, czy stan środowiska ulega polepszeniu czy pogorszeniu, a także jest podstawą oceny efektywności wdrażania polityki środowiskowej. Rozróżniamy dwa rodzaje monitoringu:

- monitoring jakości środowiska,
- monitoring polityki środowiskowej.

Obydwa rodzaje monitoringu są ze sobą ściśle powiązane. Monitoring jakości środowiska jest wykorzystywany w definiowaniu polityki ochrony środowiska.

W okresie wdrażania niniejszego programu, monitoring także będzie wykorzystywany dla uaktualnienia polityki ochrony środowiska. Celem monitoringu jest zwiększenie efektywności polityki środowiskowej poprzez zbieranie, analizowanie i udostępnianie danych dotyczących jakości środowiska i zachodzących w nim zmian.

Informacja o stanie środowiska jest niezbędna do ustanawiania priorytetów ochrony środowiska, do monitorowania, egzekwowania i przestrzegania przepisów ochrony środowiska, do integrowania polityki. Powinna służyć zarówno podejmującym decyzje, jak i społeczeństwu, sektorowi prywatnemu, pozarządowym organizacjom ekologicznym i wszystkim zainteresowanym grupom.

Burmistrz Słubic za pomocą merytorycznego wydziału będzie przedstawiał co dwa lata do końca roku sprawozdawczego Radzie Miejskiej stopień realizacji „Programu...”, w celu ułatwienia kontroli wydatków na realizację zadań z ochrony środowiska i zgłaszania ewentualnych wniosków do tworzenia budżetu.

7.1 Monitoring stanu środowiska

Monitoring - system kontroli stanu środowiska - jest narzędziem wspomagającym prawne, finansowe i społeczne instrumenty zarządzania

środowiskiem. Dostarcza on informacji o efektach wszystkich działań na rzecz ochrony środowiska.

7.2 Monitoring polityki ekologicznej

Monitoring polityki ochrony środowiska oznacza, że wdrażanie Programu będzie podlegało regularnej ocenie. Monitoring ten będzie obejmował:

- określenie stopnia wykonania działań,
- określenie stopnia realizacji przyjętych celów,
- ocenę rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami a ich wykonaniem,
- analizę przyczyn tych rozbieżności.

Koordynator wdrażania programu będzie oceniał co dwa lata stopień wdrożenia Programu. W latach 2015-2018 na bieżąco, będzie monitorowany postęp w zakresie wdrażania zdefiniowanych działań, a pod koniec 2018 roku nastąpi ocena rozbieżności między celami zdefiniowanymi w Programie i analiza przyczyn tych rozbieżności. Wyniki oceny będą stanowiły wkład dla następnego „Programu...”, w którym zostaną zdefiniowane działania na lata 2019-2023.

7.3 Zarządzanie programem

Efektywne wdrażanie niniejszego opracowania wymaga dużego zaangażowania administracji samorządowej, a także dobrej współpracy między wszystkimi instytucjami (organizacjami) włączonymi w zagadnienia ochrony środowiska. Wdrażanie polityki długoterminowej oraz strategii krótkoterminowej rozpocznie się w okresie zmian systemu prawnego, wynikających z dostosowania polskiego ustawodawstwa do przepisów Unii Europejskiej. Zmiany te mogą mieć wpływ na strukturę zarządzania środowiskiem, a co za tym idzie na strukturę zarządzania Programem.

Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na gminy obowiązek sporządzenia co dwa lata raportu z wykonania programu ochrony środowiska i przedłożenia go Radzie Gminy.

8. Piśmiennictwo i materiały wykorzystane do opracowania programu

1. Bank danych regionalnych www.stat.gov.pl.

Program Ochrony Środowiska Gminy Słubice na lata 2015-2018

2. Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010,
3. Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016
4. Program wodno –środowiskowy kraju
5. Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry,
6. Strategia Rozwoju Kraju na lata 2007-2015
7. Strategia Rozwoju Województwa lubuskiego
8. Strategia rozwoju Gminy Słubice;
9. Program Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku”
10. Program ochrony powietrza dla strefy lubuskiej
11. Plan działań krótkoterminowych dla strefy lubuskiej
12. Planu gospodarki odpadami dla województwa lubuskiego na lata 2012-2017 z perspektywą do 2020 roku:
13. Raport o stanie środowiska województwa lubuskiego
14. Program usuwania azbestu oraz wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Słubice;
15. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Słubice;
16. Ustawa z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody;
17. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach;
18. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska;
19. Natura 2000 <http://natura2000.gdos.gov.pl/>
20. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne;

Załącznik nr 1. Harmonogram zadań i wydatków na lata 2015-2018

Lp.	Nazwa zadania	Realizacja programu			Źródła finansowania	Rodzaj przedsięwzięcia	Szacunkowy koszt w zł
		Termin	Instytucja odpowiedzialna	Podmioty uczestniczące			
ZADANIA W ZAKRESIE OCHRONY PRZYRODY I KRAJOBRAZU							
1.	Zwiększenie ilości obiektów objętych formą ochrony prawnej (waloryzacja obszarów przyrodniczo cennych)	praca ciągła	Burmistrz Słubic	gmina, wojewoda, ośrodki naukowe, szkoły, organizacje pozarządowe		własne	bez kosztów
2.	ograniczenia ekspansji inwazji gatunków roślin na terenie gminy poprzez odpowiednie zarządzanie zielenią (selektywna wycinka kłona jesionolistnego; koszenie zbiorowisk zdominowanych przez nawłóć kanadyjską; chemiczne zwalczanie skupisk rdestowca sachalińskiego i barszczu Sosnowskiego)	praca ciągła	Burmistrz Słubic	gmina, Organizacje pozarządowe – NGO	środki własne	własne	100 000,00 zł/rok
3.	ochrona i tworzenie nowych miejsc lęgowych dla gatunków ptaków gniazdujących w budynkach poprzez umieszczanie budek lęgowych dla jerzyków, wróbli, kawek, itp.	praca ciągła	Burmistrz Słubic	gmina, Organizacje pozarządowe – NGO	środki własne	własne	50 000,00 zł/rok
ZADANIA W ZAKRESIE OCHRONY GLEB I POWIERZCHNI ZIEMI							
4.	Stosowanie technologii nie powodujących istotnej zmiany poziomu wód	praca ciągła	burmistrz Słubic	gmina		własne	bez kosztów
5.	Wykonywanie i utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych z zachowaniem różnicowanych biocenoz w dostosowaniu do właściwości przyrodniczo-rolniczych gleb	praca ciągła	Burmistrz Słubic	gmina	środki własne	własne	150.000,00 zł/rok
6.	Upowszechnianie i praktyczne wdrażanie zasad „Kodeksu dobrej praktyki rolniczej”	praca ciągła	Burmistrz Słubic	gmina, RSP,		własne	bez kosztów
ZADANIA W ZAKRESIE OCHRONY WÓD PODZIEMNYCH I POWIERZCHNIOWYCH							
7.	poprawa jakości wody pitnej, rozbudowa sieci wodociągowej i porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej,	praca ciągła	Burmistrz Słubic	gmina, ZUWŚ,	środki własne GFOŚiGW, fundusze ekologiczne, fundusze celowe	koordynowane	500 000,00zł
8.	likwidacja nieszczelnych zbiorników gromadzenia ścieków (szamba), kontrola zagospodarowania ścieków bytowo-gospodarczych i przemysłowych na terenach nieskanalizowanych,	praca ciągła	Burmistrz Słubic	gmina, ZUWŚ, odbiorcy indywidualni	GFOŚiGW, fundusze ekologiczne, fundusze celowe	koordynowane	150 000,00zł
9.	likwidacja nielegalnych wylotów kolektorów do cieków wodnych oraz zrzutów ścieków	praca ciągła	Burmistrz Słubic	gmina, ZUWŚ, Powiatowy Inspektor Sanitarny	GFOŚiGW, fundusze ekologiczne, fundusze	koordynowane	150 000,00 zł

Program Ochrony Środowiska Gminy Słubice na lata 2015-2018

					celowe		
ZADANIA W ZAKRESIE GOSPODARKI ODPADAMI							
10.	Inwentaryzacja „dzikich wysypisk” na terenie gminy	praca ciągła	Burmistrz Słubice	gmina	środki własne, GFOŚiGW, fundusze ekologiczne, fundusze celowe	własne	20.000,00 zł/rok
11.	Sukcesywne usuwanie „dzikich wysypisk” z terenu gminy	praca ciągła	Burmistrz Słubice	gmina	środki własne, GFOŚiGW, fundusze ekologiczne, fundusze celowe	własne	50.000,00 zł/rok
12.	edukacja społeczeństwa w zakresie negatywnego oddziaływania odpadów na środowisko i mądrego gospodarowania nimi;	praca ciągła	Burmistrz Słubice	gmina, Organizacje pozarządowe – NGO	środki własne, GFOŚiGW, fundusze ekologiczne, fundusze celowe	koordynowane	5 000,00 zł/rok
13	zbadanie przyczyn powstawaniu dzikich składowisk i przeciwdziałaniu temu zjawisku	praca ciągła	Burmistrz Słubice	gmina, Organizacje pozarządowe – NGO	środki własne, GFOŚiGW, fundusze ekologiczne, fundusze celowe	koordynowane	10 000,00zł
ZADANIA W ZAKRESIE OCHRONY POWIETRZA							
14.	Wprowadzenie problematyki energii odnawialnej do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	praca ciągła	Burmistrz Słubice	gmina	środki własne	własne	zabezpieczonych w środkach na tworzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego
15.	Uwzględnienie w Gminnych planach zaopatrzenia w ciepło z odnawialnych źródeł energii	praca ciągła	Burmistrz Słubice, SEC,	gmina, SEC	środki własne, SEC, fundusze ekologiczne, fundusze celowe	koordynowane	20.000,00 zł
16.	Ograniczanie emisji zanieczyszczeń poprzez termomodernizację budynków	praca ciągła	Burmistrz Słubice, ZAMK, spółdzielnie mieszkaniowe	gmina, ZAMK, spółdzielnie mieszkaniowe	środki własne, fundusze ekologiczne, fundusze celowe	koordynowane	3.000.000,00 zł
17.	Realizacja inwestycji związanych z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii	praca ciągła	Burmistrz Słubice, SEC, prywatni inwestorzy	gmina, SEC, prywatni inwestorzy	fundusze ekologiczne, fundusze celowe, środki prywatne,	koordynowane	2.000.000,00 zł
18.	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących ze źródeł komunikacji poprzez poprawę stanu dróg oraz zagospodarowanie zielenią otoczenia dróg i wolnych przestrzeni	praca ciągła	Burmistrz Słubice, GDDKiA	gmina, GDDKiA	fundusze ekologiczne, fundusze celowe,	koordynowane	1.500.000,00 zł/rok
19.	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza, pochodzących ze stacji paliw, poprzez egzekwowania sprawnego działania urządzeń zamontowanych na stacji	praca ciągła	Burmistrz Słubice	Straż Miejska, Policja	własne	środki własne	bez kosztowo

Program Ochrony Środowiska Gminy Słubice na lata 2015-2018

	oraz egzekwowanie utrzymania czystości wokół dystrybutorów						
ZADANIA W ZAKRESIE OCHRONY PRZED HAŁASEM I PROMIENIOWANIEM							
20.	Zastosowanie zabezpieczeń przed nadmiernym hałasem komunikacyjnym, (tworzenie pasów zadrzewień, ekrany akustyczne)	praca ciągła	Burmistrz Słubic, GDDKiA,	gmina, GDDKiA	środki własne, GFOŚiGW, fundusze ekologiczne, fundusze celowe	koordynowane	30.000,00 zł/rok
21.	Wyegzekwowanie zabezpieczeń przed nadmiernym hałasem, którego źródłem są urządzenia zamontowane na dachach stacji paliw (np. klimatyzatory), przy myjniach samochodowych oraz innych obiektach towarzyszącym stacjom paliw	praca ciągła	Burmistrz Słubic	Straż Miejska, Policja	środki własne	własne	bez kosztów
ZADANIA W ZAKRESIE MONITORINGU ŚRODOWISKA I BADAŃ NAUKOWYCH							
22	Monitoring oczyszczalni ścieków	praca ciągła	Burmistrz Słubic, ZUWŚ, Powiatowy Inspektor Sanitarny	gmina, ZUWŚ, Powiatowy Inspektor Sanitarny	środki własne, GFOŚiGW, fundusze ekologiczne, fundusze celowe	koordynowane,	w kwotach zabezpieczonych co roku w budżetach instytucji
23.	Monitoring zagrożonych gatunków (np. wspieranie monitoringu żółwia błotnego i gniewosza) oraz cennych siedlisk przyrodniczych	praca ciągła	Burmistrz Słubic	gmina, Organizacje pozarządowe – NGO	środki własne, GFOŚiGW, fundusze ekologiczne, fundusze celowe	praca ciągła	10 000,00zł
ZADANIA W ZAKRESIE DZIAŁAŃ EDUKACYJNYCH, INFORMACYJNYCH I PROMOCYJNYCH W DZIEDZINIE OCHRONY PRZYRODY							
24.	Organizowanie kampanii informacyjno-edukacyjnych,	praca ciągła	Burmistrz Słubic	gmina, Organizacje pozarządowe – NGO	środki własne, GFOŚiGW, fundusze ekologiczne, fundusze celowe	własne	10.000,00 zł/rok
25.	Wspieranie imprez prośrodowiskowych, w tym organizacja imprez masowych związanych z ochroną środowiska: Dzień Ziemi, Dzień bez samochodu, Sprzątanie Świata	praca ciągła	Burmistrz Słubic	gmina, Organizacje pozarządowe – NGO	środki własne, GFOŚiGW, fundusze ekologiczne, fundusze celowe	własne	10.000,00 zł/rok
26.	publikacja wniosków i decyzji o wycięcie drzew i krzewów, a także wniosków i decyzji środowiskowych w BIP w terminach umożliwiających udział społeczeństwa w procedurach, zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko	praca ciągła	Burmistrz Słubic	gmina,	środki własne	własne	bez kosztowo
27	podjęcie działań	praca	Burmistrz Słubic	gmina,	środki własne,	własne	5.000,00 zł/rok

Program Ochrony Środowiska Gminy Słubice na lata 2015-2018

	promujących proekologiczne formy gospodarowania,	ciągła		Organizacje pozarządowe – NGO	GFOŚiGW, fundusze ekologiczne, fundusze celowe		
28.	Rozwój zagospodarowania edukacyjnego i turystycznego służącego poznawaniu przyrody (ścieżki edukacyjne i krajoznawcze, szlaki turystyczne, punkty widokowe, tablice informacyjne itp.)	praca ciągła	Burmistrz Słubice	gmina, Organizacje pozarządowe – NGO	środki własne, GFOŚiGW, fundusze ekologiczne, fundusze celowe	własne	2.000.000,00
29.	promocja obszarów Natura 2000 położonych w gminie Słubice i innych form ochrony przyrody	praca ciągła	Burmistrz Słubice	gmina, Organizacje pozarządowe – NGO	środki własne, GFOŚiGW, fundusze ekologiczne, fundusze celowe	własne	10 000,00zł
30.	współpraca z organizacjami pozarządowymi i wspieranie inicjatyw proprzyrodniczych wśród mieszkańców	praca ciągła	Burmistrz Słubice	gmina, Organizacje pozarządowe – NGO	środki własne, GFOŚiGW, fundusze ekologiczne, fundusze celowe	własne	10 000,00zł
ZADANIA W ZAKRESIE KONSEKWENTNEJ EGZEKUCJI PRZEPISÓW PRAWNYCH							
31.	doskonalenie nadzoru nad przestrzeganiem ustaleń zawartych w pozwoleniach	praca ciągła	Burmistrz Słubice	gmina, Organizacje pozarządowe – NGO	środki własne, GFOŚiGW, fundusze ekologiczne, fundusze celowe	własne	bez kosztowo
32.	wymiana informacji pomiędzy organami zobowiązanymi do egzekwowania prawa,	praca ciągła	Burmistrz Słubice	gmina, Organizacje pozarządowe – NGO	środki własne, GFOŚiGW, fundusze ekologiczne, fundusze celowe	własne	bez kosztowo
33.	wnioskowanie na rzecz dobrego i skutecznego prawa	praca ciągła	Burmistrz Słubice	gmina, Organizacje pozarządowe – NGO	środki własne, GFOŚiGW, fundusze ekologiczne, fundusze celowe	własne	bez kosztowo

Tabela. 1. Ptaki wymienione w „Programie...”.

Lp.	Nazwa	Opis	Zdjęcie
1.	Batalion (<i>Philomachus pugnax</i>)	Średni ptak wędrowny z rodziny bekasowatych, zamieszkujący łąki i pola północno-wschodniej Europy i Syberię po Morze Ochockie i Cieśninę Beringa. Zimuje w Afryce, na Na Biskim Wschodzie oraz w Indiach. W Polsce gnieździ się nieznacznie, głównie na północnym-wschodzie, po zachodniej stronie Wisły. Przeloty w marcu-maju i lipcu-październiku. Rozległe, wilgotne, krótko ścięte i słabo użytkowane łąki w pobliżu małych zbiorników wodnych, torfowiskach oraz bagna. Preferuje pas północnoeuropejskiej i azjatyckiej tundry. W czasie przelotów odpoczywa na wilgotnych łąkach i mulistym podłożu.	
2.	Biegusy (<i>Calidrinae</i>)	podrodzina ptaków z rodziny bekasowatych. Obejmuje 24 gatunki zamieszkujące tundrę i morskie wybrzeża w północnej Eurazji i Ameryce Północnej.	
3.	Brodziec piskliwy (brodziec krzykliwy, kuliczek piskliwy, piskliwiec) (<i>Actitis hypoleucos</i> , dawniej również <i>Tringa hypoleucos</i>)	średni ptak wędrowny z rodziny bekasowatych. Brak jest wyraźnego dymorfizmu płciowego. W szacie godowej wierzch ciała jest oliwkowoszary z czarnymi, podłużnymi plamami. Nad okiem biegnie biała brew. Boki szyi i głowy szare, spód ciała biały. Białe jest również podgardle. Ogon ciemny z jaśniejszymi brzegami. Dziób ciemny, krótszy niż u innych brodców. W szacie spoczynkowej znika kreskowanie na wierzchu ciała, a boki szyi stają się białe, jak reszta spodniej strony ciała. Osobniki młodociane ubarwione jak dorosłe w szacie spoczynkowej, jednak pokrywają je jeszcze rdzawe plamki. Zamieszkujący przeważnie kamieniste i piaszczyste brzegi wód, a szczególnie chętnie nieuregulowanych rzek, zakol i strumieni, na ich aluwach oraz na wysepkach porośniętych trawami, krzewami i drzewami.	
4.	Dzięcioł czarny (<i>Dryocopus martius</i>)	średni ptak z rodziny dzięciolowatych, zamieszkujący pas tajgi i lasów mieszanych całej Eurazji. Największy dzięcioł Europy. Ubarwienie czarne z połyskiem na grzbiecie, a matowe od spodu. Na brzuchu może być ciemnoszary. Na głowie samiec ma czerwoną czapkę, a samica jedynie czerwoną przepaskę na potylicy. Tęczówka jaskrawożółta. Zamieszkuje Wysokopienne bory iglaste, lasy mieszane, rzadziej lasy liściaste, ale też zadrzewienia i duże parki miejskie. W górach do górnej granicy regla górnego. Na lęgi i noclegi wybiera drzewa o gładkiej korze i łatwym dostępie do pnia, nie zasłoniętego zbyt gęstą gałęzią. Dziuple wykuwają zwykle w drzewach o średnicy większej niż 35 cm. W	

Program Ochrony Środowiska Gminy Słubice na lata 2015-2018

		Europie Środkowej znajduje je zwykle w starodrzewiach sosnowych, bukowych lub świerkowych.	
5.	Dzięcioł średni (<i>Dendrocopos medius</i>)	średni ptak z rodziny dzięciolowatych, zamieszkujący Europe poza Półwyspem Pirenejskim, Półwyspem Skandynawskim i Wyspami Brytyjskimi oraz Kaukaz i Azję Mniejszą. Czerwona czapeczka, czoło z rudym nalotem. Kark, grzbiet i kuper barwy czarnej. Na zewnętrznych sterówkach białe plamy. Na skrzydłach sześć rzędów białych plam. Boki głowy i spód białe. Brzuch i podogonie różowe. W Polsce nieliczny ptak lęgowy; lokalnie bywa średnio liczny. Jest mniej pospolity niż dzięcioł duży. Spotkać go można w całym kraju, prócz wyższych gór (w Tatrach do 600 m n.p.m., a w Sudetach do 400 m n.p.m.), ale tylko tam, gdzie występują odpowiednie drzewostany. Zamieszkuje świetliste dąbrowy i inne lasy liściaste - bukowe, olchowe, dzielnice willowe, stare parki z obumierającymi drzewami oraz sady w pobliżu polan, poręb, na terenach zalewowych. Dla wielu populacji jednak występowanie na danym terenie dębów (najlepiej ponad 80-letnich), i ich wzajemne położenie, decyduje o jego zasiedleniu. Przeważnie zasiedla lasy naturalne i pierwotne, a omija gospodarcze.	
6.	Gąsiorek (dzierzba gąsiorek) (<i>Lanius collurio</i>)	niewielki ptak wędrowny z rodziny dzierzbowatych. Występujący w Polsce <i>L. collurio collurio</i>: samiec - wierzch głowy i kuper popielaty, plecy i wierzch skrzydeł rdzawe. Przez oko czarna pręga. Ogon czarny o białej nasadzie i brzegach, dziób i nogi również czarne. Samica - wierzch rdzawobrunatny, biały, poprzecznie prążkowany spód, przez oko ciemniejsza, lecz również brązowa plama. U młodych barwy jak u samicy, lecz prążkowanie również na grzbietowej stronie ciała Środowiskiem są nasłonecznione, otwarte, suche tereny z ciernistymi krzewami, a także wrzosowiska, torfowiska oraz wszelkie zarośla. Spotykany także w śródpolnych zadrzewieniach, kilkunastoletnich młodnikach, zaroślach, w zdziczałych ogrodach, sadach, winnicach, na nieużytkach, łąkach i obrzeżach lub w zrębach lasów, na polach z samotnymi krzewami lub z kępami drzew, wzdłuż dróg i rowów. Gąsiorki widuje się też w leśnych uprawach.	
7.	Jarzębatka (<i>Sylvia nisoria</i>)	niewielki ptak wędrowny z rodziny pokrzewkowatych.. W Polsce nieliczny ptak lęgowy niżu. Największa z pokrzewek. Samiec ubarwieniem przypomina jastrzębia i jak on posiada żółte tęczy, co nadaje jej charakterystyczny wyraz i stąd też jej nazwa "jarzębatka". Wierzch ciała popielaty, od spodu brudnobiały z szarobrązowym prążkowaniem. Lotki i sterówki ciemnobrązowe, biało obrzeżone. Samice ubarwione bardziej jednolicie, brązowe, na brzuchu mniej prążkowane. Młode w ogóle bez prążkowania. Zamieszkuje niewielkie skupiska krzewów i bujnej roślinności zielonej na terenach półotwartych, nadrzeczne łąki, zakrzewione miedze, zagajniki, zadrzewienia śródpolne, rzeczne, jeziorne o wielowarstwowej strukturze z zaroślami, często kolczaste zakrzaczenia, skraje lasów mieszanych,	

Program Ochrony Środowiska Gminy Słubice na lata 2015-2018

		mlode uprawy leśne, nasłonecznione i zakrzaczone zbocza, okolice dróg, ekstensywnie użytkowane tereny zielone i nieużytki. Unika sąsiedztwa siedzib ludzkich, w przeciwieństwie do pokrewnej piegzy, cierniówki i pokrzewki ogrodowej. Często występuje w tym samych miejscach, co gąsiorek.	
8.	Jastrząb (jastrząb gołębiarz) (<i>Accipiter gentili</i>)	duży ptak drapieżny z rodziny jastrzębiowatych, zamieszkujący Europę, Azję, Amerykę Północną, Afrykę Północną. W Polsce nieliczny ptak lęgowy (liczebność ocenia się na 3500-5000 par - Komitet Ochrony Orłów 2002). Gatunek osiadły, częściowo koczujący. Zamieszkuje stare, luźne drzewostany iglaste i mieszane w pobliżu łąk, pól uprawnych i innych terenów otwartych. Jesienią i zimą częściej spotykany na otwartych terenach. Preferuje różnicowane krajobrazy, bogate w kryjówki i długą granicę pomiędzy lasami, a przestrzeniami niezadrzewionymi. Od kiedy nasilenie tępienia tego ptaka osłabło zaczął pojawiać się w pobliżu miast, zabudowań gospodarskich lub rzadziej w ich obrębie. Może lęgnąć się w podmiejskich parkach i śródpolnych remizach. Unikają jednak zapuszczania się w głąb rozległych obszarów otwartych. Przy mniejszych zadrzewieniach wybiera te, które gwarantują mu spokój i ciszę. Przez większość roku jastrzębie pozostają na swoim terytorium i zwykle widuje się je pojedynczo	
9.	Kania czarna (<i>Milvus migrans</i>)	duży ptak drapieżny z rodziny jastrzębiowatych Preferuje brzegi lasów liściastych i mieszanych w pobliżu bagien i otwartych wód oraz przestrzeni, zwłaszcza dolin rzek. Większe skupiska kań czarnych widuje się nad wysypiskami śmieci lub w okolicach, gdzie roi się od mrówek i termitów. Ptak ten potrafił dostosować się do rozmaitych środowisk od półpustyń, obrzeży lasów tropikalnych po wybrzeża mórz i centra metropolii. Gdy warunki są ku temu korzystne mogą tworzyć spore zagęszczenia w lokalnych populacjach. Tworzenie stad wynika zatem z towarzyskości tego ptaka. Poza sezonem lęgowym związane są z terenami, gdzie znajdują obfitość pokarmu. Nocują stadnie na drzewach.	

Program Ochrony Środowiska Gminy Słubice na lata 2015-2018

10.	Kania ruda (k. rdzawa) (<i>Milvus milvus</i>)	duży ptak drapieżny z rodziny jastrzębiowatych, zamieszkujący Europę, Azję Środkową, północną Afrykę oraz Wyspy Kanaryjskie i Wyspy Zielonego Przylądka. Populacje południowe osiadłe, a zamieszkujące pas klimatu umiarkowanego - wędrownie, przeloty III-IV i VIII-XI. W Polsce bardzo nieliczny ptak lęgowy (600-700 par), występuje prawie wyłącznie na zachodzie kraju (Wielkopolska, Pomorze, część Dolnego Śląska oraz Warmii i Mazur). Świetliste lasy liściaste i mieszane ze starodrzewami (również leśne polany) w sąsiedztwie otwartych pól, łąk, często w okolicach dolin rzek czy stawów, skalistych wybrzeży, ale gniazduje również z dala od wody. Spotykana zarówno na nizinach, głównie pojezierzach, jak i w górach. Do niedawna gnieździła się w południowej Europie w pobliżu ludzkich zabudowań. Mniej związana jest ze środowiskiem wodnym niż kania czarna, a częściej jej piękny szybujący lot jest ozdobą krajobrazu rolniczego. Jeśli podejmuje zimowanie to często z powodu obecności na danym terenie wysypisk odpadów lub resztek pozostawianych przez rzeźnię.	
11.	Myszołów (myszołów zwyczajny) (<i>Buteo buteo</i>)	duży ptak drapieżny z rodziny jastrzębiowatych, zamieszkujący Europę i Azję. W Polsce średnio liczny ptak lęgowy, stosunkowo najbardziej rozpowszechniony spośród wszystkich ptaków drapieżnych. Zamieszkuje otwarte tereny w pobliżu lasu lub z śródpolnymi zadrzewieniami, kępami i szpalerami drzew, gdzie gniazduje. Preferuje ich obrzeża lub kompleksy bardziej rozrzedzone. Miejscem polowań są głównie pola, łąki, stepy, bagna na nizinach i terenach górskich. Spotykany też w wiejskich parkach. Pierwotnym siedliskiem myszołowa były położone w głębi fragmenty obszarów leśnych, gdzie niektóre z nich również obecnie tam przebywają. Jest jednym z najczęściej widywanych ptaków w trakcie jazdy samochodem, przesiaduje na przydrożnych drzewach i słupach. Ponieważ jest ptakiem częściowo wędrownym część osobników znajduje się na lęgowiskach zimą.	
12.	Rybitwa czarna (rybitwa żałobna) (<i>Chlidonias niger</i>)	średni ptak wodny z rodziny rybitw, samica jest jedynie nieco jaśniejsza od samca. W upierzeniu godowym grzbiet, kuper, wierzch ogona i pokrywy skrzydłowe szaroczarne. Pokrywy podskrzydłowe, podogonie i spodnia strona ogona białe, reszta ciała czarna. Dziób czarny, nogi ciemnoczerwone. W szacie spoczynkowej wierzch ciała poza głową szary. Ciemię, potylicę i półbroża na karku ciemne, reszta ciała biała. Osobniki młodociane podobne do dorosłych w szacie spoczynkowej, jednak ich grzbiet i pokrywy skrzydłowe pokrywają ciemne plamki. Zamieszkuje bogate w roślinność bagna, podmokłe łąki, torfianki, starorzecza z niską roślinnością szuwarową, rozlewiska rzeczne i inne śródlądowe zarośnięte zbiorniki wodne.	

Program Ochrony Środowiska Gminy Słubice na lata 2015-2018

13.	Sieweczka rzeczna (<i>Charadrius dubius</i>)	mały ptak z rodziny siewkowatych, związany z brzegami wód, zamieszkujący w zależności od podgatunku. zamieszkuje piaszczyste i żwirowe brzegi rzek, jezior i stawów, zasadniczo słodkich. Spotkać ją można na mulistym dnie spuszczonej stawów, w starych wykopach z wodą na dnie, żwirowych zboczach, kamienistych wyspach na rzekach i na morskich wybrzeżach. W Europie Środkowej przez zabudowę i regulację rzek jej siedliska ograniczyły się do sztucznych i zastępczych biotopów jak kopalnie piasku i żwiru, kamieniołomy, budowy, zamulone jeziora, odstojniki, płaskie dachy i pustkowia.	
15.	Tracz nurogęs (nurogęs) (<i>Mergus merganser</i>)	duży ptak wodny z rodziny kaczkowatych, Zamieszkuje chłodne strefy Eurazji i Ameryki Północnej. Gnieździ się od Atlantyku poprzez Półwysep Skandynawski, północne Niemcy, Polskę, Syberię aż po Ocean Spokojny. Zasięg sięga też północnych części Ameryki Północnej. W czasie wędrówek i koczowania jednak można go spotkać bardziej na południe. Na Starym Kontynencie widywany w całej Europie Środkowej, Zachodniej i Południowej, a szczególnie nad przybrzeżnymi zbiornikami morskimi. W Polsce bardzo nieliczny ptak lęgowy, głównie na północy i zachodzie kraju; liczniej zimuje. Poza okresem lęgowym widywany jest nad wybrzeżem Bałtyku, dość liczny nad Pilicą. Coraz liczniej widuje się go również na południu. Całkowitą liczebność szacuje się na 900–1000 par	
16.	Zimorodek (<i>Alcedo atthis</i>)	niewielki ptak drapieżny z rodziny zimorodkowatych, zamieszkujący w południowej i środkowej Europie, północnej Afryce i południowej Azji w pasie od Dekanu po Archipelag Malajski. Nie odbywa regularnych wędrówek, pojedyncze osobniki zimują nad niezamierzającymi zbiornikami, pozostałe przelatują do południowej części arealu lęgowego. Głowa i grzbiet niebieskie z zielonym, metalicznym połyskiem, środek grzbietu i sterówki błękitne. Białe gardło i policzki. Lotki ciemne, zewnętrzne chorągiewki niebieskozielone. Spód ciała cynamonowy. Dziób szary, nogi czerwone. Zamieszkuje Czyste, śródlądowe wody o stromych brzegach, z których zwisają korzenie lub gałęzie mogące służyć jako punkty obserwacyjne. Preferuje przede wszystkim rzeki i strumienie oraz brzegi jezior i stawów.	

Tabela 2. Ssaki wymienione w „Programie...”.

Lp.	Nazwa	Opis	Zdjęcie
-----	-------	------	---------

Program Ochrony Środowiska Gminy Słubice na lata 2015-2018

1.	Borsuk (jażwiec, <i>Meles meles</i>)	ssak drapieżny z rodziny łasicowatych. Czasami borsuki zamieszkują jamę wspólnie z królikami, lecz nigdy z lisami. Borsuk nie jest w stanie znieść niechlujstwa lisa – śmietnika jaki robi w norze i okolicy, ani zapachu jaki rozciącha. Gdy lis "wprowadzi się" do borsuczej nory, borsuk ją opuszcza i kopie sobie nową. Borsuki unikają zakładania nor w miejscach podmokłych, gdzie woda mogłaby zalać ich nory. Szczęki borsuka są silne i tak zbudowane, że nie można ich wykręcić bez złamania czaszki.	
2.	Bóbr europejski (<i>Castor fiber</i>)	ziemnowodny ssak z rzędu gryzoni. Dawniej występował w całej strefie umiarkowanej Europy i Azji, obecnie wyginął w wielu regionach Europy. W Polsce jest gatunkiem chronionym.	
3.	Dzik (<i>Sus scrofa</i>)	gatunek dużego, lądowego ssaka łozyskowego z rzędu parzystokopytnych. <i>Sus scrofa</i> jest jedynym przedstawicielem świniowatych w Europie. Jest przodkiem świni domowej. W Polsce dzik jest pospolitym przedstawicielem tzw. zwierzyny czarnej, podlega sezonowej ochronie. Samica dzika nazywana jest <i>lochą</i> , samiec <i>odyńcem</i> , a młode <i>warchlakiem</i> .	
4.	Gronostaj (łasica gronostaj, <i>Mustela erminea</i>)	mały drapieżnik z rodziny łasicowatych. Gronostaj jest mistrzem kamuflażu. Zimą chodzi w przepięknym, białym płaszczu, latem zmienia barwę na rdzawą. Gronostaj jest objęty ścisłą ochroną!	
5.	Jeleń	zwyczajowa nazwa kilku rodzajów zwierząt z rodziny jeleniowatych. Mianem tym określa się gatunki należące do rodzajów: <i>Cervus</i> , <i>Blastocerus</i> , <i>Ozotoceros</i> , <i>Odocoileus</i> i inne. W Polsce mianem tym określa się jelenia szlachetnego. Jeleń jest pod ochroną w niektórych okresach. Na samicę jelenia mówimy łania, samca nazywamy bykiem, a młodego przedstawiciela gatunku - cielakiem.	
6.	Kuna domowa, kamionka (<i>Martes foina</i>)	synantropijny gatunek niewielkiego ssaka drapieżnego z rodziny łasicowatych. Podobnie jak większość małych łasicowatych charakteryzuje się wydłużonym ciałem i krótkimi nogami. Sierść brązowa, na piersi biała rozwidlona plama; jej rozwidlenia sięgają aż do nasady przednich łap zwierzęcia. Jest to najprostszy sposób odróżnienia kuny domowej od kuny leśnej (<i>Martes martes</i>), która wprowadzie też ma łatę na piersi, ale żółtą i nie rozwidloną. W odróżnieniu od kuny leśnej, kuna domowa ma nagie opuszki palców i stóp.	

Program Ochrony Środowiska Gminy Słubice na lata 2015-2018

7.	Kuna leśna, tumak (<i>Martes martes</i>)	niewielki ssak drapieżny z rodziny łasicowatych, rodzaju <i>Martes</i> . Kuna leśna występuje w całej niemal Europie oraz w Azji, aż po Iran i zachodnią Syberię. W Polsce występuje, choć niezbyt licznie, na całym obszarze kraju, a zasięg jej występowania często pokrywa się z występowaniem kuny domowej. Podobnie jak większość małych łasicowatych charakteryzuje się długim gętkim ciałem i krótkimi nogami. Sierść jednolicie ciemnobrązowa (łapy i ogon w podobnym kolorze co grzbiet). Strona brzuszna jaśniejsza; na szyi kremowa lub żółtawa plama - nie rozwidlona - co odróżnia ją łatwo od jej bliskiej krewniaczki kuny domowej. Opuszki palców i stóp owłosione. Pysk wąski, nos czarny	
8.	Lis	nazwa zwyczajowa oznaczająca zwierzę z gatunku <i>Vulpes vulpes</i> , a także przedstawicieli innych gatunków, podobnych do lisa, a należących do rodzajów: <i>Alopex</i> , <i>Dusicyon</i> i <i>Urocyon</i> . W gwarze myśliwskiej samca nazywamy lisem lub psem, samice - liszką, lisicą lub suką, młode liskami, lisietami lub szczeniętami, a jesienią - niedoliskami. Lisy żyją w parach lub grupach socjalnych, złożonych z dominującej samicy (zwanej alfa), dominującego samca i różnej liczby (3-5) podporządkowanych samic. Samice te są córkami lub wnuczkami samicy alfa. W zamian za możliwość przebywania na terytorium matki pomagają jej w odchowaniu potomstwa, dostarczając szczeniętom pokarmu	
9.	Łasica, Łaska (<i>Mustela nivalis</i>)	niewielki ssak z rzędu drapieżnych (Carnivora), rodziny łasicowatych (Mustelidae), rodzaju <i>Mustela</i> . Długość ciała łasicy wynosi do 28 cm (samce większe od samic). Tułów ma smukły, gętki. Kończyny są krótkie o owłosionych podszewkach. Ogon jest też stosunkowo krótki - ok. 9 cm. Podgatunek <i>M. n. rixosa</i> żyjący w Ameryce Północnej jest najmniejszym przedstawicielem rodziny. Ubarwienie letnie sierści z wierzchu ciała jest brązowo-rude, na brzuchu białe, odgraniczone od barwy grzbietu linią falistą. Cały ogon jest brązowy. Na białym futerku brzucha często występują brązowe cętki i plamki. W zimie futerko jest całkowicie białe (w górach północnej i wschodniej Europy) lub bieleje tylko częściowo, albo pozostaje brązowe jak w lecie, tylko jest jaśniejsze (środkowa Europa).	

Program Ochrony Środowiska Gminy Słubice na lata 2015-2018

10.	Łoś (<i>Alces alces</i>)	największy współcześnie żyjący ssak kopytny z rodziny jeleniowatych, wyróżniający się charakterystycznym porożem i wyjątkowo długimi kończynami. Żyje w podmokłych lasach północnej Eurazji i Ameryki Północnej. Występujący w Polsce podgatunek <i>A. a. alces</i> - łoś europejski jest największą żyjącą w Polsce zwierzyzną łowną. Rzadki i chroniony.	
11.	Norka amerykańska, wizon (<i>Neovison vison</i> Mustela vison)	drapieżny ssak z rodziny łasicowatych. Nie jest blisko spokrewniona z norką europejską i oba gatunki nie mogą się krzyżować. Norka amerykańska jest powszechnie spotykana w Ameryce Północnej. Występuje w niemal całej Kanadzie i 48 z 50 stanów USA. Od lat 50. XX w. norka amerykańska występuje dziko także w Europie, gdzie została sprowadzona jako zwierzę futerkowe. Dzikie populacje tego gatunku, zapoczątkowane przez osobniki, które uciekły z hodowli lub zostały wypuszczone przez działaczy ekologicznych, występują na Islandii, w krajach skandynawskich, Wielkiej Brytanii, Hiszpanii, Francji, Niemczech, Polsce i części Rosji.	
12.	Piżmak (piżmak amerykański, piżmoszczur, szczur piżmowy) (<i>Ondatra zibethicus</i>)	ziemno-wodny gryzoń z podrodziny nornikowatych. Do Europy sprowadzony został na początku XX w. z Ameryki Północnej przez księcia Colloredo-Mansfelda jako zwierzę futerkowe. Hodowany na farmach. Cała dzisiejsza europejska populacja dziko żyjących piżmaków pochodzi od kilku osobników, które w 1905 uciekły z takiej farmy, położonej w Czechach, 40 km na południowy zachód od Pragi. Na ziemiach polskich pojawił się w latach 30. XX w. Jest typowym przedstawicielem gryzoni jeśli chodzi o rozrodczość. W ciągu roku samica może wielokrotnie rodzić po ciążach trwających 4 tygodnie po 5-9 młodych. Ssą one matkę przez 3 tygodnie, a już po upływie 3-5 miesięcy same są zdolne do rozrodu. Piżmaki żyją w koloniach.	
13.	Ryjówka malutka (<i>Sorex minutus</i>).	ssak z rodziny ryjówkowatych. Jest to najmniejszy ssak żyjący w Polsce. Długość ciała 4–6 cm, długość ogona 3,2–4,4 cm, masa ciała 3–7 g. Posiada charakterystyczny, wydłużony ryjek z dużymi włosami czuciowymi. Ubarwieniem ciała zbliżona jest do ryjówki aksamitnej. Grzbiet ciała ma brunatno-szary, brzuch żółto-szary. Między tymi barwami brak ostrej granicy – ciemniejsze ubarwienie grzbietu łagodnie przechodzi w jaśniejsze ubarwienie brzucha.	

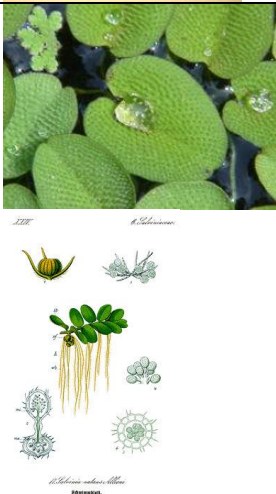

Program Ochrony Środowiska Gminy Słubice na lata 2015-2018

14.	Sarna, sarna europejska (<i>Capreolus capreolus</i>)	gatunek ssaka parzystokopytnego z rodziny jeleniowatych. Jedno z ważniejszych zwierząt łownych Europy. Samica jest nazywana <i>kozą</i> , samiec <i>rogaczem</i> lub <i>koźłem</i> , młode zaś <i>koźlętami</i> .	
15.	Wilk (syn. wilk szary) (<i>Canis lupus</i>)	gatunek ssaków z rodziny psowatych, rzędu drapieżnych. Zamieszkuje lasy, równiny, tereny bagienne oraz góry. Potrzebuje, jako gatunek o skłonnościach terytorialnych, dużych przestrzeni. Zwykle terytorium zajmowane przez watahę to 100-300 km ² , ale wielkość ta zależy od dostępności pokarmu i terenu. Może występować współużytkowanie części terenu przez 2 konkurujące watahy. Wilk jest wytrwałym wędrowcem, potrafi w ciągu dnia pokonać dystans kilkudziesięciu kilometrów. Stada wilków liczą do 20 osobników, zwykle jednak są znacznie mniej liczne, będąc grupą rodzinną składającą się z pary rodzicielskiej, młodych i ewentualnie części wilków z poprzedniego miotu. Watahy mają ściśle określoną hierarchię wewnętrzną. Wilki mają rozwinięty system komunikowania się przy pomocy mowy ciała, odgłosów oraz przy użyciu substancji chemicznych – feromonów i własnych odchodów (znakowanie). Żywią się głównie średniej i dużej wielkości ssakami kopytnymi (jelenie, dziki, sarny), nie gardząc mniejszymi zwierzętami czy padliną, a jeśli stado jest duże, wspólnie polują także na większe ssaki lub ich stada. Przy braku pożywienia, lub w okresie wychowywania młodych, zdarza im się atakować zwierzęta hodowlane.	
16.	Wydra europejska (<i>Lutra lutra</i>)	niewielki ssak drapieżny z rodziny łasicowatych, jedyny żyjący w Polsce w stanie naturalnym przedstawiciel rodzaju <i>Lutra</i> . W Polsce jest chroniona prawnie (ochrona częściowa – z wyjątkiem osobników występujących na obszarze stawów rybnych, uznanych za obręby hodowlane w rozumieniu przepisów o rybactwie śródlądowym)	
17.	Zając szarak (<i>Lepus europaeus</i>)	gatunek ssaków, należący do rzędu zajączaków, do rodziny zającowatych. Ma długość 75 cm, wysokość ok. 30 cm, a jego ogon (omyk) ma 8-10 cm. Waży 3-6 kg. Ogon zająca jest od góry czarny, spodem biały. Uszy są dłuższe od głowy. Nogi zająca nazywa się skokami, natomiast uszy - słuchami. Łapy jego są wąskie i twarde, przystosowane do biegania po twardym terenie. Nogi tylne są znacznie dłuższe od przednich. Jego futro (turzyca) ma szary kolor - upodabniający go do podłoża - ubarwienie ochronne. W zimie futro staje się jaśniejsze i gęstsze niż w lecie.	

Tabela 3. Flora wymieniona w „Programie...”

Lp.	Nazwa	Opis	Zdjęcie
1.	Barszcz Sosnowskiego (<i>Heracleum sosnowskyi</i> Mandel)	gatunek rośliny zielnej należący do rodziny selerowatych (<i>Apiaceae</i> Lindl.). Pochodzi z Kaukazu, w naszej florze ma status kenofita. Występuje w umiarkowanej strefie półkuli północnej. Roślina ekspansywna, gatunek inwazyjny	
2.	Grąźel żółty, bączywie (<i>Nuphar lutea</i>).	gatunek byliny wodnej z rodziny grzybieniovatych. Występuje w niemal całej Europie oraz w środkowej i zachodniej Azji. W Polsce na niżej jest rośliną pospolitą	
3.	Salwinia pływająca (<i>Salvinia natans</i>)	paproć wodna, jedyny przedstawiciel tego rodzaju i rodziny salwiniowatych (<i>Salvinidae</i>) rosnący w Polsce (inne gatunki spotykane są w tropikach, gdzie zarastają niekiedy zwartym kobiercem powierzchnię wód). Występuje niezbyt często w zbiornikach wodnych na niżej.	
4.	Wawrzynek wilczczyko (<i>Daphne mezereum</i> L.)	gatunek krzewu należący do rodziny wawrzynkowatych. Występuje w całej Europie, w zachodniej Syberii, na Ałtaju i Kaukazie, także w Azji Mniejszej. W Polsce na całym terytorium, ale jest rośliną rzadką.	

Program Ochrony Środowiska Gminy Ślubice na lata 2015-2018

5.	Kruszczyk szerokolistny (<i>Epipactis helleborine</i> (L.) Crantz)	gatunek rośliny wieloletniej należący do rodziny storczykowatych. Występuje w środkowej Europie. W Polsce roślina dość pospolita, szczególnie nad Bałtykiem. Nektar zawiera pewne związki chemiczne o narkotycznym działaniu na owady. Powodują one zwolnienie ich ruchów, tak że owady przez dłuższy czas przebywają na kwiatach kruszczyka, mimo że są one dla nich mało atrakcyjne. Zwiększa to szanse na zapylenie kwiatów. Dla owadów jest to oczywiście mniej korzystne, gdyż nabierają mniej nektaru, a ponadto łatwiej ulegają drapieżnikom z powodu spowolnionych reakcji.		
6.	Bluszcz pospolity (<i>Hedera helix</i> L.)	gatunek wiecznie zielonego pnącza należący do rodziny araliowatych (Araliaceae). Występuje w całej Europie, z wyjątkiem północnych krańców, na Kaukazie, w Małej Azji i Persji, a jako gatunek zawleczony również w Ameryce Północnej. Wszystkie części rośliny są trujące, ponieważ zawierają saponiny (np. hederynę), które działają drażniąco na skórę i spojówki oka, a po spożyciu wywołują zaburzenia przewodu pokarmowego i układu nerwowego. Może dochodzić do hemolizy erytrocytów		
7.	Selernica żółkowana (<i>Cnidium dubium</i> (Schkuhr) Thell.)	gatunek roślin należący do rodziny selerowatych, Roślina umieszczona na Czerwonej liście roślin i grzybów Polski w grupie gatunków narażonych na wyginięcie (kategoria zagrożenia		
8.	Czosnek kątowny (<i>Allium angulosum</i> L.)	gatunek byliny należący do rodziny czosnkowatych. Gatunek umieszczony na Czerwonej liście roślin i grzybów Polski (2006) i na obszarze Polski uznany za narażony (kategoria zagrożenia)		
9.	Kukułka szerokolistna (<i>Dactylorhiza majalis</i>)	gatunek byliny należący do rodziny storczykowatych. Inne nazwy zwyczajowe: stopłamek szerokolistny, storczyk szerokolistny. Występuje w Europie i Azji na obszarach o klimacie suboceanicznym, od niżu po położenia górskie. W Polsce roślina pospolita (ostatnio coraz rzadsza).		
10.	Listera jajowata (<i>Listera ovata</i>)	gatunek roślin należący do rodziny storczykowatych. Występuje rzadko w całej Polsce. Roślina objęta w Polsce ścisłą ochroną gatunkową.		

Program Ochrony Środowiska Gminy Słubice na lata 2015-2018

11.	Wilczomlec błotny (<i>Euphorbia palustris</i> L.) –	gatunek byliny należący do rodziny wilczomleczowatych. Występuje w Europie. W Polsce gatunek bardzo rzadki. Roślina trująca. Roślina umieszczona na Czerwonej liście roślin i grzybów Polski (2006) w grupie gatunków narażonych na wyginięcie (kategoria zagrożenia V). Ostatnio zmniejsza się liczba jego stanowisk.		
12.	Żabiściek pływający (<i>Hydrocharis morsus-ranae</i> L.)	gatunek byliny, należący do rodziny żabiściekowatych. Nymfeid, występujący w stojących i wolno płynących zbiornikach wodnych śródlądowych w Europie i Azji. W Polsce do niedawna bardzo pospolity, obecnie zanikający z powodu degradacji siedlisk		
13.	Osoka aloesowata (<i>Stratiotes aloides</i> L.)	gatunek byliny wodnej z rodziny żabiściekowatych. W Polsce częsta na niżu. Poza tym występuje w niemal całej Europie oraz w północno-zachodniej Azji.		
14.	Kropidło (<i>Oenanthe</i> L.)	rodzaj roślin z rodziny selerowatych (<i>Apiaceae</i> Lind		

Program Ochrony Środowiska Gminy Słubice na lata 2015-2018

15.	Szuwar	strefa roślin (makrofity) przybrzeżnych, występujących w litoralu jezior i rzek, w węższym znaczeniu to zespół roślinny, w szerszym i częściej spotykanym oznacza formację ekologiczną roślin wodno-błotnych. W tym drugim znaczeniu wyróżnia się szuwar niski (bliżej brzegu), na który składają się głównie turzycy, oraz szuwar wysoki (budowany przez np. trzcinę, pałkę szerokolistną, oczeret jeziorny). Szuwary są miejscem, gdzie składa i wysiaduje swoje jaja wiele ptaków wodnych. Są to zbiorowiska azonalne. Nazwa "szuwar" pochodzi od staropolskiej/gwarowej nazwy tataraku.	
16.	Uczep trójdzielny, trójlistkowy (<i>Bidens tripartita</i> L.)	gatunek roślin jednorocznych należący do rodziny astrowatych. W Polsce pospolity na obszarze całego niżu i w niższych położeniach górskich.	
17.	Wyczyniec (<i>Alopecurus</i> L.)	rodzaj wieloletnich lub jednorocznych traw należących do rodziny wiechlinowatych Występują w umiarkowanych i chłodnych strefach klimatycznych.	
18.	Pięciornik rozłogowy (<i>Potentilla reptans</i> L.)	gatunek rośliny z rodziny różowatych (<i>Rosaceae</i> Juss.). W Polsce jest bardzo pospolity na całym obszarze.	
19.	Pięciornik gęsi (<i>Potentilla anserina</i> L.)	gatunek byliny kłączowej z rodziny różowatych (<i>Rosaceae</i> Juss.). Rośnie w większej części Europy, z wyjątkiem jej południowych części. W Polsce gatunek pospolity. Roślina lecznicza.	
20.	Ponikło błotne (<i>Eleocharis palustris</i>)	gatunek byliny z rodziny ciborowatych (turzycowatych), pospolicie występujący w całym kraju (rzadko w górach).	

Program Ochrony Środowiska Gminy Ślubice na lata 2015-2018

21.	Przetacznik (<i>Veronica</i> L.)	rodzaj roślin z rodziny przetacznikowatych (<i>Veroniceae</i> Durande). Liczy ok. 500 gatunków, rosnących dziko w umiarkowanych strefach półkuli północnej. Według innych ujęć taksonomicznych rodzaj ten zaliczany jest do rodziny trędownikowatych (<i>Scrophulariaceae</i>) lub babkowatych (<i>Plantaginaceae</i>). Pozycja systematyczna tego rodzaju nie jest jeszcze ostatecznie ustalona i jest obecnie przedmiotem badań.	
-----	---	---	--

Tabela 4. Gady, płazy i ryby wymienione w „Programie...”.

Lp.	Nazwa	Opis	Zdjęcie
1.	Gniewosz plamisty, miedzianka (<i>Coronella austriaca</i>)	niejadowity wąż z rodziny połozowatych. Długość ciała do 80 cm. Barwa ciała najczęściej brązowa w różnych odcieniach. Na grzbiecie występują 2 lub 4 rzędy plam, czasami połączone ze sobą przypominają zygzak żmii zygzakowatej. Od żmii odróżnia go okrągła żrenica oka oraz żółta tęczówka.	
2.	Jaszczurka zwinka (<i>Lacerta agilis</i>)	gatunek jaszczurki z rodziny jaszczurek właściwych. Występuje na terenie całej Polski i podlega ścisłej ochronie. Jest najczęściej występującym gadem na terenie kraju. Jaszczurka zwinka jest jednym z czterech gatunków jaszczurek zamieszkujących na terenie Polski. Jej masywne ciało pokrywają, ściśle do siebie przylegające, łuski. Na grzbiecie są one mniejsze i szorstkie, brzuch zaś pokrywają większe i gładkie. Na głowie ma regularnie ułożone tarczki. Głowa jest krótsza, lecz większa, niż u jaszczurki żyworódki. Jej ogon jest nieco dłuższy od tułowia ale i tak jest krótszy niż u innych jaszczurek. W sytuacji zagrożenia zostaje odrzucony jako przynęta dla drapieżnika. Z czasem odrasta do pierwotnej długości. Otwory uszne znajdują się z tyłu głowy i są łatwo zauważalne. Kończyny jaszczurki są silnie umięśnione a palce długie, zakończone pazurkami. Samca można odróżnić od samicy po tym, że ma on zielonkawe podbrzusze, czasem nakrapiane drobnymi plamkami, zaś samica ma szary lub kremowy spód ciała. W okresie godowym, czyli w maju, samce przybierają intensywną zieloną barwę. Ubarwienie tych gadów jest bardzo różne. Najczęściej grzbietem biegnie szeroka pręga, często przecinana jakimiś plamkami, chociaż można też spotkać osobniki bez niej. Po bokach ciała biegną jeszcze dwie pręgi z brązowo-czarnych plam. Czasem można spotkać osobniki o jednolitym brązowym kolorze, choć są one dosyć rzadkie. Młode zwinki po wykluciu się, podobnie jak młode innych jaszczurek, są znacznie ciemniejsze niż osobniki dorosłe.	

Program Ochrony Środowiska Gminy Ślubice na lata 2015-2018

3.	Jaszczurka żyworodna, żyworódka (<i>Zootoca vivipara</i>)	gatunek jaszczurki z rodziny jaszczurek właściwych. Występuje na terenie Polski i podlega ścisłej ochronie. barwienie grzbietu w różnych odcieniach brązu. Na grzbiecie 3 rzędy plam wpółokrągłych często zlewających się ze sobą. Wzdłuż grzbietu biegną 2 jasnożółte lub białawe linie. Ubarwienie powierzchni brzusznej dymorficzne: samce godujące mają jaskrawopomarańczowe do czerwonego, delikatnie plamisty, poza godami pomarańczowo-żółty, u samic jasnopertowy, bezplamisty.	
4.	Kozioróg dębosz (<i>Cerambyx cerdo</i>)	największy owad z rodziny kózkowatych (dorosły osobnik mierzy do 56 mm), występujący w Polsce. Zasięg tego gatunku pokrywa się z zasięgiem dębu szypułkowego. W naszym kraju występuje tylko na dębach szypułkowych i bezszypułkowych. Preferuje dobrze nasłonecznione, ponad 100 – letnie drzewa, rosnące pojedynczo lub w niewielkich skupiskach. Lubi też stare, dobrze prześwietlone dąbrowy. Spotkać go można tylko na żywych drzewach. Czułki samicy są długości jej ciała, samca – o połowę dłuższe. Samica składa jaja w spękaniu kory. Larwy żerują początkowo w korze gdzie spędzają pierwszą zimę, następnie w łyku i twardej. Z uszkodzonego drzewa wypływa sok, tworząc na korze ciemne przebarwienia. Czas rozwoju to około 3 lata, w drewnie przesuszonym – nawet do 5 lat. Larwa jest jasnożółta ze rdzawą głową, dorasta do 10 cm. Łączna długość żerowiska dochodzi do 1m. Przeczwara się jesienią, jednak wewnątrz drzewa opuszcza dopiero od maja do początku września. Drzewo zaatakowane przez tego szkodnika jest bardziej podatne na choroby na skutek fizycznego uszkodzenia drewna. Kozioróg dębosz w Polsce i krajach sąsiednich objęty jest ochroną gatunkową. Żeruje między innymi na drzewach będących pomnikami przyrody, również na Bartku, który też jest pod ochroną. Od kilkudziesięciu lat obserwuje się stały spadek populacji tego chrząszcza.	
5.	Minóg strumieniowy (<i>Lampetra planeri</i>)	prymitywny kręgowiec wodny, u którego w całym cyklu rozwojowym zachowana jest struna grzbietowa (<i>chorda</i>). Gatunek chroniony. Długość ciała do 20 cm. Bardzo rzadki ze względu na coraz większe zanieczyszczenie strumieni i rzek, w których żyje. Ciało minoga ma kształt walcowaty i pokryte jest gładką bezłuską skórą, pokrytą śluzem. Bardzo ważną cechą jest brak płetw parzystych, a występują jedynie nieparzyste: płetwa grzbietowa i ogonowa. Minóg z przodu ciała ma otwór gębowy (bez szczęk), dookoła, którego znajduje się lejkowatą przyssawka. Głowa zwierzęcia wzmocniona jest chrzęstną czaszką (niezasklepioną), w której dominującą częścią jest szkielet skrzelny. W głowie znajduje się para niewielkich oczu, pojedynczy otwór nosowy. Szkielet osiowy ciała tworzy struna grzbietowa otoczona chrzęstnymi łukami kręgowymi. Minogi mają dwa sposoby odżywiania: pierwszym jest filtracja, a drugi to pasożytnictwo - ssawką przysysają się do ciała ofiary i wyrwywają kawałki mięsa, wysysają krew. Z rodzajem odżywiania wiąże się także sposób oddychania. Kiedy minóg jest filtratorem nabiera wody przez otwór gębowy następnie przez przewód skrzelowy woda trafia do skrzel gdzie dochodzi do dyfuzji tlenu z wody, następnie odtleniona woda poprzez otwór	

Program Ochrony Środowiska Gminy Słubice na lata 2015-2018

		skrzelowy wydostaje się na zewnątrz. Drugi sposób oddychania minóg wykorzystuje, kiedy jest przyssany do ciała ofiary. Nie ma wówczas możliwości pobierania wody otworem gębowym, więc otwory skrzelowe zaczynają działać w dwie strony zarówno pobierając, jak i wydalając wodę.	
6.	Pachnica dębowa (<i>Osmoderma eremita</i>)	gatunek owadów zaliczanych do rodziny żukowatych z podrzędu chrząszczy wielożernych. Owad ten osiąga długość ciała ok. 30 mm. Samica składa ok. 30 jaj. Larwy żerują przez 3-4 lata, osiągając do 10 cm długości ciała. Owady dorosłe przebywające w słoneczne dni na pniach drzew wydzielają charakterystyczny zapach, od którego powstała nazwa gatunkowa tych owadów. Pachnica dębowa jest gatunkiem narażonym na wyginięcie ze względu na zanik odpowiednich środowisk, tj. ekosystemów w znacznym stopniu nasyconych starymi, dziuplastymi drzewami.	
7.	Piskorz (<i>Misgurnus fossilis</i>)	słodkowodna ryba z rodziny piskorzowatych. W Polsce objęty ścisłą ochroną. Wpisany do Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt w kategorii NT - gatunki niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia.	
8.	Ropucha szara, ropucha zwyczajna (<i>Bufo bufo</i>)	gatunek płaza, największa z żyjących w Polsce ropuch. Ciało tego płaza jest krępe i masywne, pysk szeroki. Skóra grzbietu chropowata ze względu na liczne brodawki. Z tyłu głowy olbrzymie gruczoły przyuszne. Błony bębenkowe są małe i słabo widoczne. Na środkowych palcach tylnych nóg występują podwójne modzele stawowe. Błony pławne sięgają do połowy palców. Zabarwienie grzbietu jest brązowe w różnych odcieniach szarości, zwykle jednolite. Brzuch zawsze jaśniejszy, brudnoszary, pokryty plamami.	
9.	Ropucha zielona (<i>Bufo viridis</i>)	gatunek płaza z rodziny ropuchowatych. długość ciała do 10 cm. Grzbiet jasnopopielaty w zielone plamy. Ropucha zielona ma smukłe ciało, delikatną skórę zlocistozielone tęczywki oczu. Żywi się m.in. owadami, ślimakami. Prowadzi nocny tryb życia. Gody zaczynają się w maju lub w czerwcu i to tylko wtedy, gdy temperatura powietrza nie spada poniżej 10 °C. Samce nawołują samice poprzez głośne, perliste, wysokie trele. Samica składa skrzek w postaci dwóch 4-metrowych równoległych sznurów, w których intensywnie czarne jaja ułożone są w jednym lub dwóch regularnych rzędach. W sen zimowy ropucha zielona udaje się pod koniec września lub na początku października. Zimuje w wygrzebanych przez siebie norkach, pod kamieniami lub w zabudowaniach ludzkich.	

Program Ochrony Środowiska Gminy Ślubice na lata 2015-2018

10.	Rzekotka drzewna (<i>Hyla arborea</i>)	gatunek płaza z rodziny rzekotkowatych. Gatunek chroniony. Rzekotka jest małym, zaledwie kilkucentymetrowym płazem z rodziny rzekotkowatych. (samce mierzą 31-51, a samice 37-60 mm). Ma delikatne, smukłe i proporcjonalne ciało. Jej tylne nogi są długie, przystosowane do skoków. Palce rzekotki zakończone są okrągłymi, lepkimi przylgami służącymi do chodzenia po gładkich pionowych powierzchniach (może się wspinać nawet po pionowych szybach). Błony pławne na jej nogach są krótkie. Na grzbiecie skóra rzekotki jest bardzo gładka, lśniąca i delikatna, zaś na brzuchu chropowata. Patrząc od góry, na czubku pyska zobaczymy leżące blisko siebie dwa małe otwory nosowe. Dalej znajdują się duże, szeroko rozstawione, wyłupiaste oczy o poziomych, eliptycznych źrenicach. Za oczami znajdują się wyraźnie widoczne błony bębenkowe. Grzbiet rzekotki ma zielony kolor, jednak dzięki zdolności mimetyzmu jego barwa może się zmieniać od jasnożółtej do prawie czarnej. Zmiana taka może nastąpić już w przeciągu 15 - 20 min. Brzuch jest białawy i lepki co dodatkowo ułatwia utrzymywanie się na gładkich powierzchniach. Dymorfizm płciowy jest słaby. Samce wyróżniają się obecnością pojedynczego rezonatora na podgardlu, które jest żółto-brązowe lub ciemnoszare, u samców ciemniejsze niż u samic. W okresie godów u samców na pierwszym palcu kończyn przednich pojawiają się niewyraźne białe modzele godowe.	
11.	Traszka grzebieniasta (<i>Triturus cristatus</i>)	gatunek płaza, przedstawiciel rodziny salamandrowatych. Gatunek chroniony. Osiąga długość ciała 15 – 18 cm, masę 16 g. Ciało smukłe, pysk zaokrąglony, paszcza głęboko wcięta, głowa wyraźnie odgraniczona od tułowia, otwory nosowe umieszczone na samym końcu nozdrzy. Zarówno szczeka, jak i żuchwa uzębione, przy czym zęby podniebienne ułożone w 2 równoległych rzędach. Oczy z okrągłymi źrenicami, gruczoły przyuszne niewidoczne. Fałd podgardzielowy duży, wyraźnie widoczny. Ogon spłaszczony po bokach, nieco krótszy od długości reszty ciała. Skóra na grzbiecie i bocznych częściach ciała wyraźnie porowata i gąbczasta z licznymi brodawkami gruczołowymi, na brzuchu gładka. Cała skóra stale śliska. Kończyny są silnie umięśnione, i zakończone długimi palcami bez błon pławnych i modzelei. Otwór kloakalny to podłużna szpara, o średnicy 6 – 11 mm. W porównaniu z innymi krajowymi gatunkami traszek jest ubarwiona skromnie. Zarówno grzbiet, jak i boki ciała są ciemne, w kolorze od popielatego, poprzez brązowy i oliwkowy do czarnego. W ubarwieniu tym występują niewielkie, równomiernie rozmieszczone plamy. Charakterystyczną tylko dla tego gatunku traszki cechą są białe kropki, występujące na wierzchołkach brodawek skórnych po bokach ciała. Drugą charakterystyczną cechą tej traszki są czarno-żółte prążki na palcach wszystkich kończyn. Brzuszna powierzchnia ciała ma kolor żółty lub pomarańczowy. Na powierzchni tej znajdują się liczne, nieregularne, czarne plamki. Podgardziel jest przeważnie czarno-szara, czasami nakrapiana czarnymi plamkami.	

Program Ochrony Środowiska Gminy Słubice na lata 2015-2018

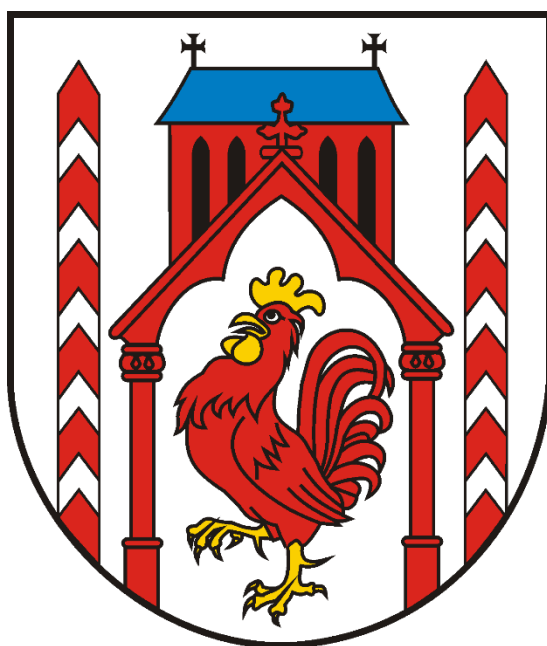
12.	Zaskroniec zwyczajny (<i>Natrix natrix</i>)	gatunek węża z rodziny połozowatych. Gatunek pod ochroną. Zaskronce występują w całej Europie (z wyjątkiem Szkocji, Irlandii i północnej części Półwyspu Skandynawskiego). Samica jest większa od samca i osiąga średnio długość od 85 do 120 cm (wyjątkowo 2 m ^[1] , a samiec od 70 do 100 cm. Żywią się żabami, traszkami, rybami lub drobnymi gryzoniami, które połykają bez uprzedniego uśmiercania. Atakują jedynie poruszające się zwierzęta. W niewoli zaskronce żyją do 15 lat. Zaatakowany zaskroniec broni się często udając martwego, wypuszcza przy tym nieprzyjemnie pachnącą ciecz, która dodatkowo ma zniechęcić potencjalnego drapieżnika. Zaskroniec zawdzięcza swą polską nazwę charakterystycznym żółtym plamom w okolicy "za skroniami". Plamy te są bardzo charakterystyczne i wyraźne – pozwalają łatwo rozpoznać ten niejadowity i niegroźny dla człowieka gatunek.	
13.	Żaba trawna (<i>Rana temporaria</i>)	podobnie jak żaba dalmatyńska (<i>Rana dalmatina</i>) zwana też żabą zwinką oraz żabą moczarową (<i>Rana arvalis</i>) należy do tzw. żab brunatnych (jest ich najpospolitszym przedstawicielem żyjącym u nas). Ciało żaby trawnej ma długość 7-10 cm. Jest ono wydłużone, krępe, pysk stosunkowo szeroki, ale bardziej zaokrąglony niż u żaby wodnej. W okresie godowym (marcu) składa skrzek do wody, a następnie wędruje na wilgotne pola lub do lasów.	
14.	Żmija zygzakowata (<i>Vipera berus</i>)	gatunek węża z rodziny żmijowatych. Jad żmii zygzakowatej jest mieszaniną kilku toksyn o różnorodnym działaniu: uszkodzającym układ nerwowy, powodującym martwicę tkanek, zmniejszającym krzepliwość krwi, zmiany rytmu pracy serca. Po ukąszeniu na skórze uszkodzonego pozostają dwie charakterystyczne ranki. Ukąszenie jest szczególnie niebezpieczne dla dzieci i osób starszych. Jednakże nie stanowi śmiertelnego zagrożenia dla zdrowego dorosłego człowieka. Leczenie swoiste polega na podaniu antytoksyny końskiej.	
15.	Żółw błotny (<i>Emys orbicularis</i>)	gatunek gada z rodziny żółwi błotnych z podrzędu żółwi skrytoszyjnych. Jedyne rodzime gatunki żółwi żyjące w Polsce. W środowisku naturalnym żyje nawet 120 lat, Karapaks barwy oliwkowobrązowej, jest średnio wypukły, pokrywają go gładkie, regularne rogowe tarcze. Na każdej większej tarczy rozchodzą się promieniście od jednego punktu żółte kreski. Plastron pokryty dużymi nieregularnymi jasnymi plamami jest dobrze wykształcony, u samców środkowa część nieco wklęsła. Głowa, szyja i odnóża pokryte licznymi małymi żółtymi plamkami. Zdarzają się okazy czarne i bezplamiste. Żrenice oczu okrągłe. Samce mają z reguły tęczęwkę rudopomarańczową lub brązową, a samice mają oczy upstrzone żółtymi plamkami z niekiedy całkiem żółtą tęczęwką.	

Program Ochrony Środowiska Gminy Słubice na lata 2015-2018

Załącznik Nr 2 do Uchwały Nr IX/73/2015
Rady Miejskiej w Słubicach
z dnia 27 sierpnia 2015 r.

Gmina Słubice

Prognoza oddziaływania na środowisko
Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Słubice
na lata 2015 – 2018

Słubice, 2015 r.

Spis treści

1. Cel i zakres prognozy	3
2. Zawartość i główne cele ocenianego dokumentu	4
3. Powiązania „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Słubice na lata 2015-2018” z innymi dokumentami	4
4. Stan środowiska obszaru objętego programem	5
5. Analiza i ocena istniejących problemów ochrony środowiska istotnych z punktu realizacji projektu Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Słubice na lata 2015-2018”	20
6. Cele ochrony środowiska na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym, krajowym i regionalnym z punktu widzenia ocenianego dokumentu	25
7. Zmiana stanu środowiska w przypadku braku realizacji programu oraz przewidywane znaczące oddziaływanie na środowisko wynikające z jego realizacji	26
8. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko	27
9. Rozwiązania alternatywne	33
10. Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko	33
11. Wnioski końcowe	34
12. Streszczenie w języku niespecjalistycznym	35

1. Cel i zakres prognozy

Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z zm.) nakłada obowiązek przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla m.in. programów przyjmowanych przez organy administracji. W tym celu organ opracowujący projekt dokumentu sporządza prognozę oddziaływania na środowisko. Prognoza oddziaływania na środowisko dla dokumentu o charakterze strategicznym, jakim jest Program Ochrony Środowiska dla Gminy Słubice na lata 2015-2018, ma na celu optymalizację procesu planowania i rozwoju, poprzez dostarczenie na wczesnym etapie decyzyjnym informacji o wpływie na środowisko podejmowanych decyzji zawartych w przedmiotowym „Programie ochrony Środowiska dla Gminy Słubice na lata 2015-2018” (zwanym daję Programem...).

Prognoza tego rodzaju określana mianem strategicznej różni się zasadniczo od ocen oddziaływania sporządzanych w przypadku realizacji konkretnych inwestycji. Ze względu na teoretycznie niemal nieograniczoną liczbę wariantów sporządzanego dokumentu, których selekcja opiera się w przeważającej części na przesłankach społecznych i gospodarczych w oparciu o przyjętą często wcześniej wizję i strategię rozwoju gminy. Dlatego też występuje zasadnicza trudność w określeniu „optymalności” proponowanych rozwiązań, celów, kierunków działań średniookresowych i krótkookresowych. Dbłość o środowisko jest obowiązkiem gminy (jednak nie jest jej podstawowym zadaniem) następuje w trakcie realizacji celów społecznych i gospodarczych. Ocenie w niniejszej prognozie podlegają oddziaływania wynikające z zapisów programu, a nie wizja polityki ekologicznej gminy poprzez niego wprowadzanej. Zgodnie z wymaganiami ustawy dla pozostałych dokumentów ustalających kierunki i ramy rozwoju (MPZP, Strategia rozwoju, Plan gospodarki odpadami itp.) sporządzane są odrębne prognozy oddziaływania na środowisko.

Niniejsza prognoza dotyczy zapisów programu ochrony środowiska na szczeblu gminnym, a więc dokumentu, który z założenia ma za zadanie określić zadania ograniczające negatywne skutki rozwoju i wspierające ochronę przyrody na jej terenie. Cel i działania uwzględnione w programie w większości nie powodują znaczących oddziaływań na środowisko i w związku z tym nie podlegają szczegółowej analizie w prognozie oddziaływania na środowisko.

Ze względu na specyfikę dokumentu objętego prognozą, skoncentrowano się w niej, zgodnie z wymaganiami art. 51. ustawy, na oczekiwanych efektach ekologicznych realizacji programu oraz przekształceniach środowiska w przypadku jego zaniechania.

Jedną z podstawowych przesłanek sporządzania prognozy oddziaływania na środowisko (w ramach oceny strategicznej) jest jej włączenie w proces doskonalenia ocenianego dokumentu. W tym ujęciu prognoza jest jednym z elementów wieloetapowej procedury zmierzającej do wypracowania akceptowanych przez wszystkie strony, optymalnych w danych warunkach merytoryczno-prawnych, rozwiązań strategicznych. Większość zagadnień prognostycznych była na bieżąco rozpatrywana w trakcie sporządzania poszczególnych rozdziałów roboczej wersji programu ochrony środowiska.

2. Zawartość i główne cele ocenianego dokumentu

Ustawa Prawo ochrony środowiska w art. 17 nakłada na organy wykonawcze gmin obowiązek sporządzenia gminnego programu ochrony środowiska, uwzględniając wymagania zapisane w art. 14 ustawy odnoszące się do polityki ekologicznej państwa. Zgodnie z powyższym polityka ekologiczna państwa, a za nią programy niższego szczebla, powinny na podstawie aktualnego stanu środowiska, określić: cele ekologiczne, priorytety ekologiczne, poziomy celów długoterminowych rodzaj i harmonogram działań proekologicznych, środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

Zakres gminnego programu ochrony środowiska ma odpowiadać zagadnieniom ujętym w Polityce Ekologicznej Państwa, z uwzględnieniem charakteru gminy, potrzeb i preferencji społeczności lokalnej, celów zawartych w programach regionalnych oraz możliwości finansowych gminy.

Szczególną uwagę Program poświęca zagadnieniom należącym do zadań własnych gminy z zakresu ochrony środowiska. Opracowując Program... uwzględniono programy wyższego rzędu dotyczące polityki ekologicznej prowadzonej na terenie kraju i województwa lubuskiego – polityka ekologiczna państwa, województwa lubuskiego i powiatu słubickiego. Uwzględniono też zapisy strategii rozwoju Gminy Słubice oraz wieloletniej prognozy finansowej gminy.

Program... zawiera priorytety polityki ekologicznej gminy, które uwzględniają przede wszystkim zadania własne gminy z zakresu ochrony środowiska, oraz pozostałe kierunki działań, których realizację gmina prowadzić będzie na zasadzie ich inicjowania i współpracy z innymi organami administracji rządowej i samorządowej oraz podmiotami gospodarczymi.

W Programie... przedstawiono aktualny stan wszystkich niezbędnych elementów środowiska i m.in. na tej podstawie sprecyzowano cele i działania gminy w okresie realizacji Programu...

3. Powiązania Programu... z innymi dokumentami

Program ochrony środowiska powinien uwzględniać zapisy programów wyższego szczebla tzn. powiatowych i wojewódzkich oraz ogólne wskazówki wynikające z polityki ekologicznej państwa. Ze względu na trwające równoległe prace nad aktualizacją programu powiatowego, w Programie i niniejszej prognozie odnoszono się do jego ostatniej obowiązującej wersji. Program... w swojej zawartości uwzględnia wszystkie cele, kierunki działania i zadania określone w tych dokumentach.

Niniejsza prognoza oddziaływania na środowisko dotyczy programu, jako dokumentu o randze strategicznej, a nie poszczególnych zadań inwestycji i nieinwestycyjnych w nim ujętych. Dla każdej inwestycji mogącej powodować istotne zmiany w środowisku wykonywane są odpowiednie oceny oddziaływania na środowisko na podstawie odrębnych przepisów. Dodatkowo prognozy sporządzane są dla projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (mpzp) i strategii rozwoju gminy.

4. Stan środowiska obszaru objętego programem

Miejsko - wiejska Gmina Słubice leży w zachodniej części województwa lubuskiego, w powiecie słubickim. Położona jest przy granicy z Republiką Federalną Niemiec, na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych (węzeł dróg nr 29, 31, 137 i autostrada A2 - główny transeuropejski szlak komunikacyjny biegnący od Berlina przez Poznań oraz Warszawę do Moskwy), a także międzynarodowa linia kolejowa, łącząca w/w centra. Ważne znaczenie komunikacyjne ma rzeka Odra, która na wysokości Słubic jest rzeką żeglowną, a kanał Odra-Szprewa i lewe dopływy rzeki tworzą szlak żeglugowy do Niemiec i krajów Beneluksu. Od północy Gmina Słubice graniczy z Gminą Górzycza, od wschodu z Gminą Rzepin, od południa z Gminą Cybinka. Biorąc pod uwagę kryterium geograficzne gmina położona jest na Pojezierzu Lubuskim, w dolinie Odry środkowej, w mezoregionie¹ Lubuskiego Przełomu Odry. Mezoregion dzieli się na dwie części, z których jedna znajduje się w granicach Polski, druga w Niemczech. Krajobraz gminy kształtują trzy jednostki geomorfologiczne: dolina Odry, wysoczyzna morenowa² i równina sandrowa³. Jego zasadniczym elementem jest przełomowa dolina Odry, łącząca rozległe obniżenie Pradoliny Toruńsko - Eberswaldzkiej (Kotlinę Gorzowską) z Pradolina Warszawsko-Berlińską (Kotliną Krośnieńską). Wysoka krawędź doliny urozmaicona jest wieloma wcięciami erozyjnymi. Gmina ulokowana jest w najwyższym odcinku doliny Odry, który na wysokości Słubic ma szerokość ok. 1,5 – 2,0 km i w kierunku północnym ponownie się rozszerza.

Gmina Słubice zajmuje obszar 185,42 km², co stanowi 18,55% powierzchni powiatu słubickiego. W skład gminy wchodzi 11 sołectw: Drzecin, Golice, Kunice, Kunowice, Lisów, Nowe Biskupice, Nowy Lubusz, Pławidło, Rybocice, Stare Biskupice oraz Świecko.

Na terenie gminy utworzono rezerwat przyrody „Łęgi koło Słubic”. Rezerwat obejmuje obszar o powierzchni 397,94 ha podzielony na dwa kompleksy. Kompleks południowy, należący do mezoregionu Dolina Środkowej Odry, stanowi zwarty obszar lasów leżący około 1 km na południe od Słubic i zajmuje całą prawobrzeżną szerokość doliny o długości i szerokości około 1 km i powierzchni 119,31 ha. Stanowi on mozaikę lasów łęgowych *Quercus - Ulmetum*, łąk i polan. Kompleks północny (293,18 ha), należy do mezoregionu Lubuskiego Przełomu Odry i rozciąga się między Słubicami a wsią Nowy Lubusz. Części leżące w międzywalu porośnięte są łęgami dębowo-wiązowo-jesionowymi, ale również wierzbowymi *Salicetum albae* i topolowymi *Populetum albae*. Ulegają one regularnym, głównie wiosennym, zalewom. Pozostała część północna leży za wałem przeciwpowodziowym, przez co nie ulega zalewom. Budują ją grąd środkowoeuropejski *Galio sylvatici – Carpinetum* o łęgowej genezie, z dominującym dębem szypułkowym *Quercus robur*, oraz płaty nasadzonej sosny *Pinus sylvestris*. Część północna w dużej części graniczy z miastem. Teren urozmaicony jest licznymi starorzeczami i zbiornikami eutroficznymi. Całość jest atrakcyjnym miejscem dla

¹ mezoregion – jednostka podziału fizycznogeograficznego przestrzeni, obejmująca większy teren o zbliżonych cechach środowiskowo krajobrazowych

² wysoczyzna morenowa – rozległe, niewysokie wzniesienie utworzone z materiału transportowanego i osadzanego przez lodowice, otoczone przeważnie [pradolina](#)mi

³ równina sandrowa – rozległa, płaska powierzchnia terenu powstała na przedpolu lądolodu

spacerowiczów i wędkarzy. Obszar Natura 2000 „Łęgi Słubickie” obejmuje łąki zalewowe a rezerwat chroni tylko lasy.

Pozostałe wielkopowierzchniowe formy ochrony przyrody jakie występują na terenie gminy to obszary chronionego krajobrazu (OCHK):

— „Dolina Odry” o powierzchni całkowitej 14 075 ha, w tym: na terenie Gminy Słubice – 9174 ha (65,2%), Gminy Cybinka – 4673 ha (33,2%), Gminy Górzycy – 228 ha (1,6%), zachodnią część gminy, całą dolinę Odry (9174 ha) zajmuje obszar chronionego krajobrazu „Słubicka Dolina Odry”.

W południowej części gminy niewielką powierzchnię (136 ha) zajmuje fragment obszaru chronionego krajobrazu „Dolina Ilanki”.

Na terenie Gminy Słubice utworzono następujące użytki ekologiczne:

- „Jezioro” w obrębie Kunowice (29,76 ha), Nadleśnictwo Rzepin,
- „Drzecińskie Bagna” w obrębie Drzecin (9,70 ha), Nadleśnictwo Rzepin,
- „Przy Torach” w obrębie Drzecin (15,30 ha), Nadleśnictwo Rzepin,
- „Zakole” w obrębie Drzecin (7,57 ha), Nadleśnictwo Rzepin,
- „Długie Bagno” w obrębie Nowe Biskupice (4,96 ha), Nadleśnictwo Rzepin,
- „Bagna Biskupickie” w obrębie Nowe Biskupice (25,47 ha), Nadleśnictwo Rzepin,
- „Rozległe Bagna nad Ilanką” w obrębie Rybocice (114,00 ha), Nadleśnictwo Rzepin.

Na terenie Gminy Słubice ustanowiono pomniki przyrody:

- Słubice, ul. Kopernika – dąb szypułkowy, obwód 420 cm, wysokość 32 m, Rozp. Nr 41, woj. lubuskiego z dnia 19 maja 2006 roku, Dz. U. Nr 38;
- Słubice, ul. Wodna – dąb szypułkowy, obwód 370 cm, wysokość 28 m, Rozp. Nr 41, woj. lubuskiego z dnia 19 maja 2006 roku, Dz. U. Nr 38;
- Słubice, Plac Wolności – dąb szypułkowy, obwód 350 cm, wysokość 22 m, Rozp. Nr 41, woj. lubuskiego z dnia 19 maja 2006 roku, Dz. U. Nr 38;
- teren leśny w obrębie Drzecina, na działce nr ewid. 5/123 – dąb szypułkowy, obwód 385 cm, wysokość 19 m, Uchwała nr XLV/439/06 Rady Miejskiej w Słubicach z dnia 30 czerwca 2006 roku.

Natura 2000 w gminie Słubice

Na terenie gminy Słubice znajduje się pięć obszarów chronionych europejskiej sieci Natura 2000. Cztery z nich tylko częściowo nakładają się na terytorium gminy Słubice. Są to: Dolina Środkowej Odry (10,81%), Ujście Warty (0,08%), Ujście Ilanki (3,55%) i Dolina Pliszki (0,65%). Jedynie obszar Łęgi Słubickie położony jest w całości w gminie Słubice.

Dolina Środkowej Odry jest obszarem specjalnej ochrony ptaków (OSO), obejmującym 10,81% powierzchni gminy Słubice.

Ujście Warty to obszar powstały na mocy obu Dyrektyw: ptasiej i siedliskowej, posiadający podwójny status – obszaru specjalnej ochrony ptaków (OSO) oraz specjalnego obszaru ochrony siedlisk (SOO). Powierzchnia obszaru stanowi 0,08% pow. Gminy Słubice.

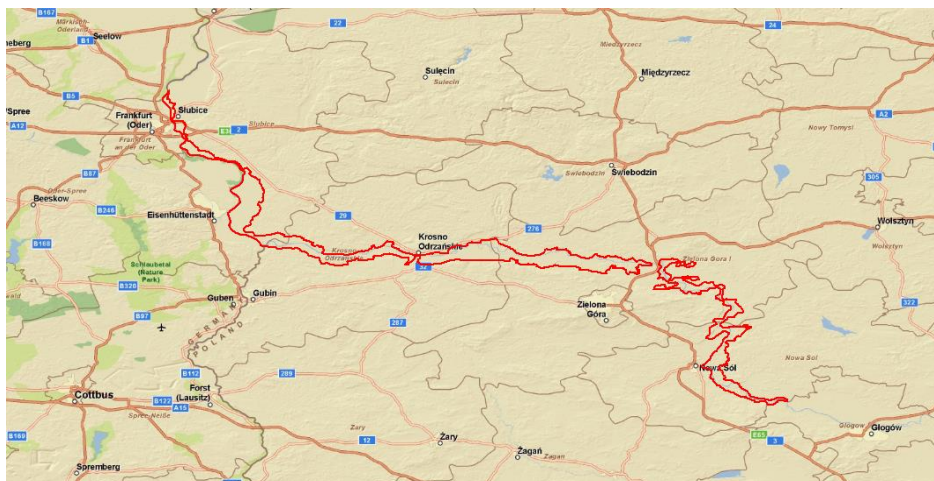
Ujście Ilanki (3,55% pow. gminy), Dolina Pliszki (0,65% pow. gminy) i Łęgi Słubickie (4,47% pow. gminy) stanowią specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO).

Dolina Środkowej Odry to obszar specjalnej ochrony ptaków (OSO) oznaczony kodem PLB080004, zatwierdzony we wrześniu 2007 roku przez Komisję Europejską.

Obszar zajmuje powierzchnię 33 677,8 ha, z czego 1996 ha przypada na gminę Słubice. Na terenie Polski region leży w całości w obrębie województwa lubuskiego. Obejmuje teren gmin: Słubice, Maszewo, Cybinka, Gubin, Krosno Odrzańskie, Dąbie, Czerwieńsk, Sulechów, Trzebiechów, Zabór, Bojadła, Otyń, Nowa Sól, Nowa Sól m., Siedlisko, Bytom Odrzański i Żukowice.

Region obejmuje szeroką na 5-10 km dolinę Odry, rozciągającą się na długości ok. 100 km – od ujścia Obrzycy do wsi Nowy Lubusz powyżej Słubic. Znaczna część obszaru jest zalewana podczas wysokich stanów wody w Odrze. Zachowane są tutaj liczne starorzecza, występują duże kompleksy wilgotnych łąk, a także zarośla i lasy łęgowe. Wśród tych ostatnich najcenniejsze są fragmenty łągów jesionowo-wiązowych (np. kompleks k. Krępy) i łągów wierzbowych. Ochronie podlegają gatunki ptaków występujących w typowej dolinie dużej rzeki nizinnej Europy. Występują co najmniej 22 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 3 gatunki z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK).

W okresie łęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: kania czarna (PCK), kania ruda (PCK), trzmielojad, świerszczak i remiz; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występuje derkacz i cyranka.

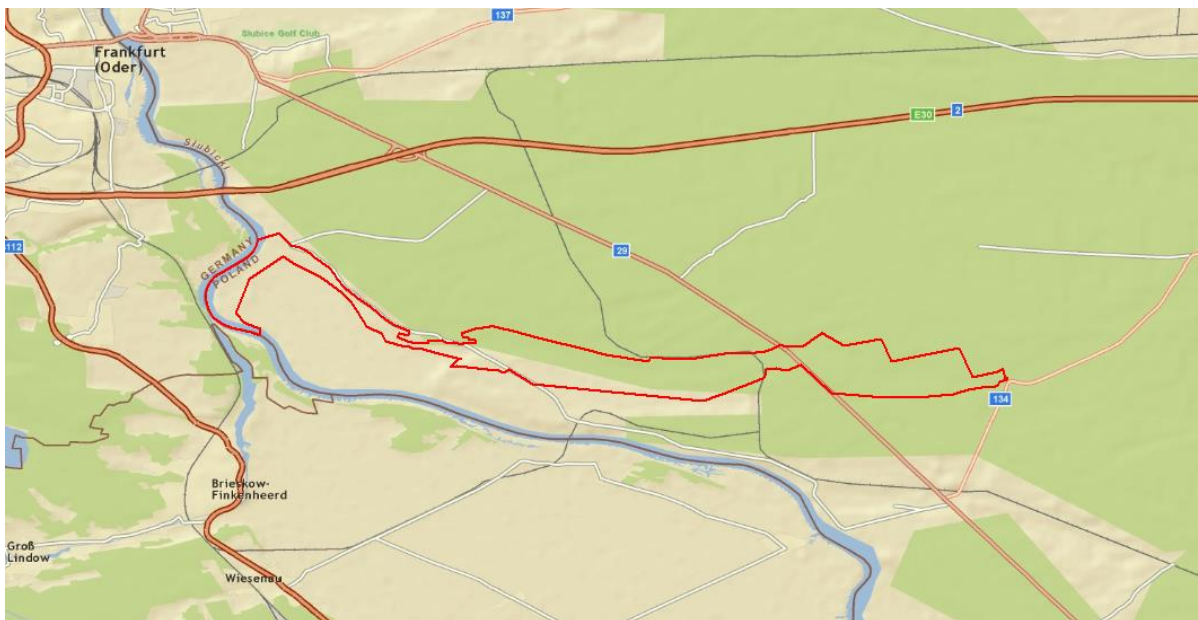
Ryc.1 Dolina Środkowej Odry

Źródło: <http://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDFPublic.aspx?site=PLB080004>

Obszar Ujście Ilanki PLH080015 obejmuje dolinę rzeki Ilanki od osady Rzepinek po jej ujście do rz. Odry, a także fragment doliny rz. Odry. Zgodnie z podziałem

administracyjnym obszar Natura 2000 Ujście Ilanki jest położony w województwie lubuskim, powiecie słubickim, gminach Słubice, Cybinka, Rzepin. Według podziału administracyjnego PGL Lasy Państwowe jest to obszar leżący w granicach Nadleśnictwa Rzepin (RDLP Szczecin) oraz Nadleśnictwa Cybinka (RDLP Zielona Góra). W krajobrazie obszaru dominują ekosystemy leśne, są to głównie monokultury sosnowe oraz drzewostany liściaste, wśród których dominują łęgi olszowo-jesionowe. Ekosystemy nieleśne reprezentowane są przez zbiorowiska szuwarowe m.in. szuwały turzycowe i mozgowe, wilgotne i świeże łąki, murawy ciepłolubne, a także ziołorośla nadrzeczne i starorzecza. W południowej części obszaru pojawiają się również niewielkie powierzchnie użytkowane rolniczo. Obszar jest ostoją najliczniejszej w Polsce zachodniej populacji żółwia błotnego *Emys orbicularis*. Ochronie podlegają: Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nymphaea*, *Potamogeton*; Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników; Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe; ziołorośla nadrzeczne; Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie; Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny; Kwaśne dąbrowy; lasy łęgowe; Ciepłolubne dąbrowy.

Ryc.2 Ujście Ilanki.

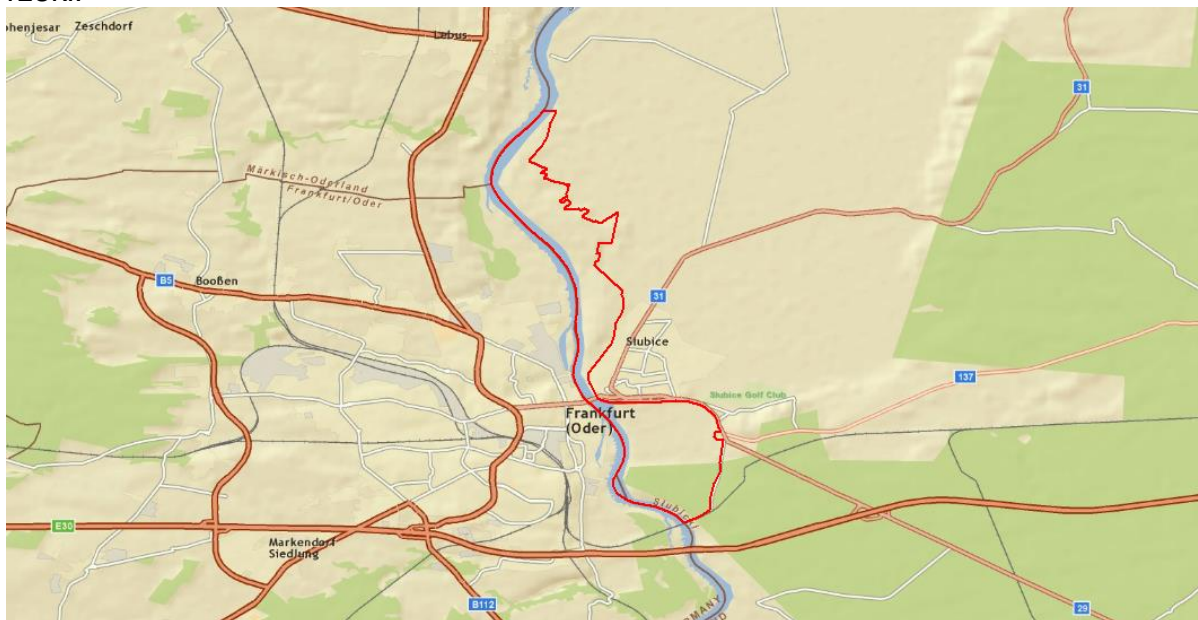
Źródło: <http://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDFPublic.aspx?site=PLH080015>

Łęgi Słubickie to specjalny obszar ochrony siedlisk (SOO) oznaczony kodem PLH080013, uznany w grudniu 2008 roku przez Komisję Europejską za obszar mający znaczenie dla wspólnoty (OZW).

Obszar leżący w pobliżu Słubic, składa się z dwóch części: na północ i na południe od miasta, obejmując tereny zalewowe Odry. W części południowej, w obrębie szerokiego w tym miejscu na ponad kilometr międzywału, znajduje się obszar ekstensywnie użytkowanych pastwisk i łąk o powierzchni około 200 ha oraz duży kompleks lasu łęgowego dębowo-wiązowego. Na północ od Słubic, między Odrą a wałem przeciwpowodziowym zachowały się fragmenty regularnie zalewanych błoni (kompleks błoni nadrzecznych, szuwarów mozgowych, starorzeczy, kęp łągu wiązowego i wierzbowego) oraz łąg dębowo-wiązowy, a za wałem - płaty silnie grądowiejących, lecz wciąż jeszcze cennych lasów liściastych o łąkowej genezie.

Występuje tu co najmniej 8 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej dzięcioła średniego. Są tu jedyne, zachowane po polskiej stronie granicy, fragmenty łągów wierzbowo-jesionowych na całym odcinku doliny Odry, poniżej Ślubic aż do ujścia rzeki.

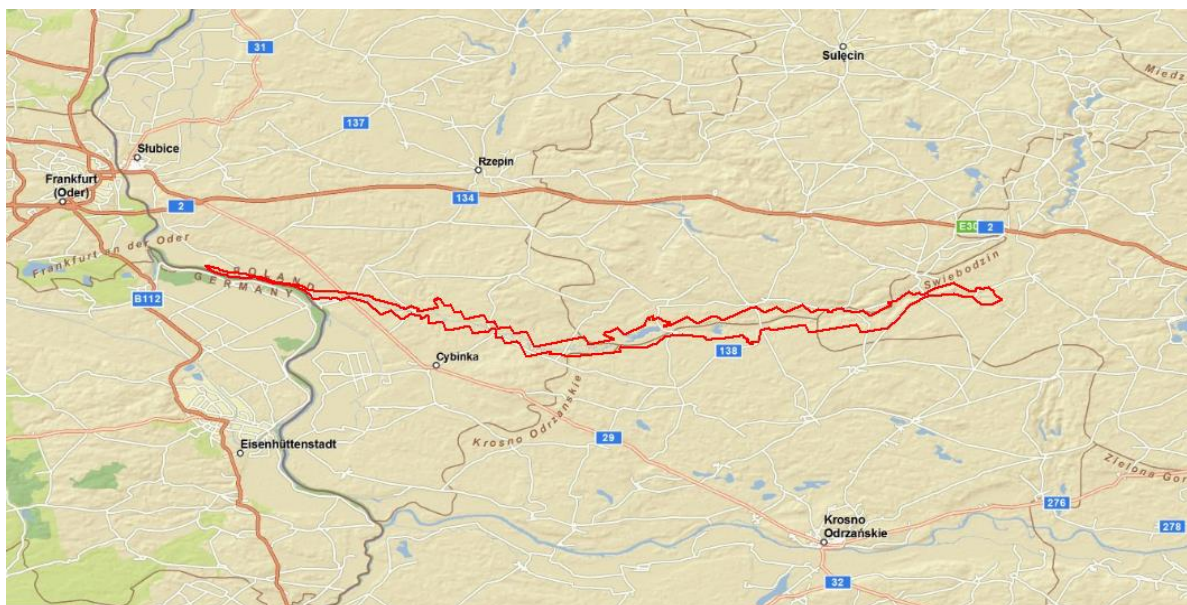

Ryc.3 Łęgi Ślubickie

Źródło: <http://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDFPublic.aspx?site=PLH080013>

Dolina Pliszki to specjalny obszar ochrony siedlisk (SOO) oznaczony kodem PLH080011, uznany w grudniu 2008 roku przez Komisję Europejską za obszar mający znaczenie dla wspólnoty (OZW).

Rzeka zachowała naturalny charakter i jest otoczona przez duży kompleks leśny, głównie borów sosnowych. Wzdłuż rzeki występują płaty nadrzecznych zbiorowisk leśnych oraz torfowiska i trzęsawiska. Charakterystyczna jest strefowość mokradeł, związana z reżimem hydrologicznym rzeki oraz oddziaływaniem wód podziemnych i źródliskowych w sąsiedztwie zboczy doliny. Priorytetowych lasy łąkowe pokrywają 18% powierzchni. Duże bogactwo flory (19 gatunków zagrożonych w skali kraju, 22 gatunków chronionych, 27 gatunków rzadkich w skali regionu) i fauny (w tym 13 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG), w tym bardzo rzadkiego obecnie w Polsce chrząszcza, jelonka rogacza. Jest to trzecia w Polsce znana kolonia rozrodcza nocka dużego w warunkach podziemnych. W tych samych pomieszczeniach oraz w podziemnych tunelach leżących na terenie tego samego zakładu hibernuje corocznie kilkanaście - kilkadziesiąt nietoperzy.

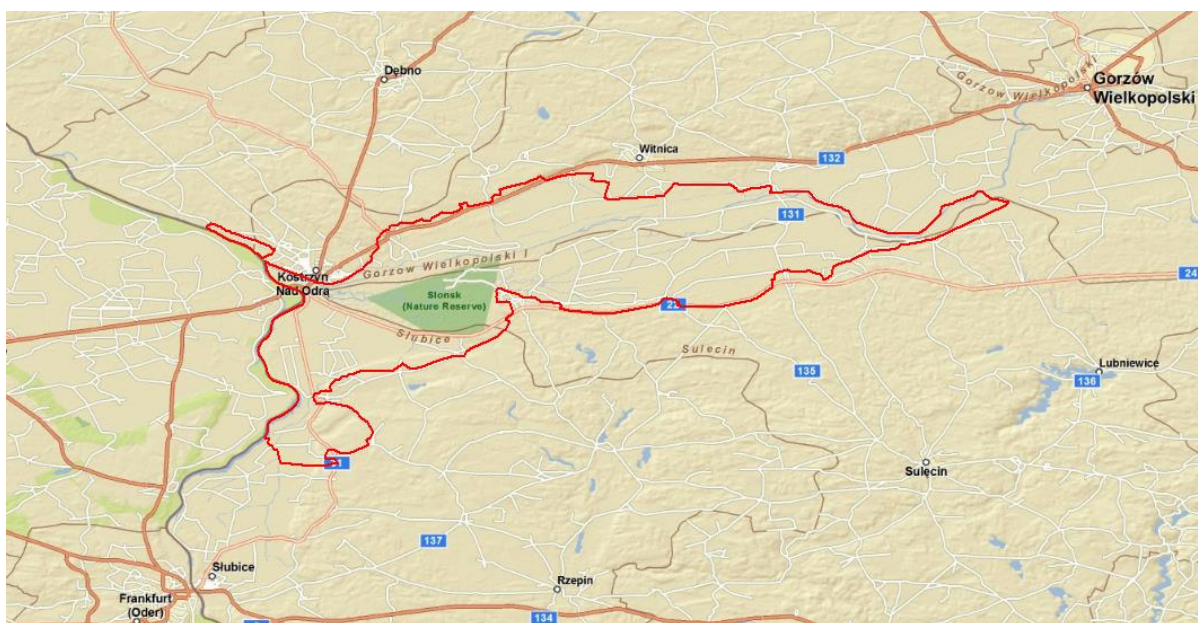

Ryc.4 Dolina Pliszki

Źródło: <http://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDFPublic.aspx?site=PLH080011>

Ujście Warty to obszar obejmujący ostoję ptasią oraz siedliskową w tych samych granicach, oznaczony kodem PLC080001, zaklasyfikowany w lipcu 2004 na podstawie dyrektywy ptasiej, jako OSO a w grudniu 2008 roku uznany przez UE za obszar mający znaczenie dla wspólnoty (OZW).

Obszar zajmuje powierzchnię 33297.4 ha. Region leży w całości w obrębie województwa lubuskiego, na terenie gmin Kostrzyn n. Odrą, Bogdaniec, Deszczno, Witnica, Górzycza, Słubice, Krzeszyce oraz Słońsk. Ostoja obejmuje tereny zalewowe Warty w rejonie jej ujścia do Odry, niewielki odcinek doliny Odry i zalew w rejonie Kostrzyna. Roczne wahania poziomu wody na jej obszarze osiągają nawet 3,5 m. W obszarze znajduje się wiele łąk corocznie zalewanych. Na niewielkiej przestrzeni spotyka się również zarośla wierzbowe i lasy łęgowe. W rejonie miejscowości Owczary i Pamięcin wykształciły się murawy kserotermiczne. Tuż przy południowo-zachodniej granicy obszaru, w dawnych umocnieniach obronnych, znajduje się duże zimowisko nietoperzy. Wchodzący w skład ostoi Park narodowy Ujście Warty, uznawany jest za jedną z najważniejszych ostoi ptaków w środkowej Europie i podlega zapisom Konwencji Ramsar.

Ryc. 5 Ujęcie Warty

Źródło: <http://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDFPublic.aspx?site= PLC080001>

Szata roślinna

Najbardziej interesujące przyrodniczo elementy flory gminy Słubice to gatunki związane z dolinami rzek. Należą do nich rośliny wodne, jak np. grążel żółty *Nuphar luteum* czy rzadka, chroniona paproć pływająca, występująca na terenie starorzeczy w dolinie Odry – salwinia pływająca *Salvinia natans*. W lasach łęgowych najcenniejsze elementy flory to wawrzynek wilczczyko *Daphne mezereum* oraz kruszczyk szerokolistny *Epipactis helleborine*. Storzcyk ten występuje też na skrajach lasów, przy drogach i w zaroślach. Leśnym gatunkiem jest częściowo chroniony bluszcz *Hedera helix*.

Siedliskiem rzadkich gatunków roślin są łąki, szczególnie ekstensywnie użytkowane. W dolinie Odry można spotkać rzadkie gatunki związane ze zmiennowilgotnymi łąkami selernicowymi⁴ (*Cnidion dubii*), takie jak selernica żyłkowana *Cnidium dubium* oraz czosnek kątowy *Allium angulosum*. Na łąkach, szczególnie w dolinie Ilanki, występują kolejne gatunki storczyków – kukułka szerokolistna *Dactylorhiza majalis* oraz listera jajowata *Listera ovata*.

Inne rzadkie gatunki związane z dolinami rzek to wilczomleczeń błotny *Euphorbia palustris* czy niektóre gatunki namulisk, np. cibora brunatna *Cyperus fuscus*.

Najbardziej interesujące elementy roślinności w Gminie Słubice koncentrują się w dolinie Odry i związane są z mniej lub bardziej regularnymi zalewami. Starorzeczka Odry w różnym stopniu połączone z rzeką porastają zbiorowiska klasy *Lemnetea* oraz *Potametea*, w tym zespół *Nupharo – Nymphaetum* z dominacją grążela żółtego *Nuphar luteum*, *Hydrocharidetum morsus-ranae* z żabiściekiem pływającym *Hydrocharis morsus-ranae* oraz osoką aloesowatą *Stratiotes aloides*. Wyłycone, lecz

⁴ łąki selernicowe (*Cnidion dubii*)- występują w dolinach dużych rzek, w warunkach zmiennej wilgotności spowodowanej wylewami i jednokrotnych, późnych pokosów. Charakteryzują się udziałem wielu rzadkich roślin - [selernicy żyłkowej](#), [czosnku kąowego](#), [tarczycy oszczepolistnej](#) i innych. Podlegają ochronie siedliskowej w obszarach [Natura 2000](#).

wciąż wypełnione wodą starorzecza porasta szuwar z kropidłem wodnym *Oenanthe-Rorippetum*. W samym korycie Odry lub na jego brzegach, a także na dnach okresowo wysychających starorzeczy występuje dobrze rozwinięta roślinność namuliskowa – zbiorowiska klas *Bidentetea tripartiti* oraz *Isoëto-Nanojuncetea*. Zbiorowiska te budowane są m.in. przez takie gatunki jak uczep trójlistkowy *Bidens tripartita*, wyczyniec czerwonożółty *Alopecurus aequalis*, *Chenopodium album*, *Chenopodium rubrum*, *Juncus buffonius*, *Gnaphalium uliginosum*, *Plantago intermedia* oraz *Cyperum fuscus*.

Okresowo zalewane dno doliny porastają – oprócz lasów – różnorodne zbiorowiska otwarte, m.in. szuwały – mozgowe, mannowe oraz turzycowe ze związku *Magnocaricion*. W miejscach ekstensywnie wypasanych kształtują się niskie murawy *Agropyro – Rumicion crispi*. Buduje je np. wyczyniec kolankowy *Alopecurus geniculatus*, pięciornik rozłogowy *Potentilla reptans*, pięciornik gęsi *Potentilla anserina*, a także gatunki takie jak ponikło błotne *Eleocharis palustris* czy przetacznik *Veronica scutellata*. Koszenie sprzyja występowaniu użytków łąkowych – zarówno intensywnie użytkowanych, wysokoplonujących łąk wyczyńcowych *Alopecuretum pratensis*, jak i dużo rzadszych i cenniejszych przyrodniczo łąk selernicowych *Violo – Cnidietum dubii*. Na terenie gminy występują też łąki śmiałkowe *Deschampsietum cespitosae*, kaczeńcowe *Calthion* oraz świeże *Arrhenatheretalia*. Na porzucone łąki wkraczają ziołorośla związku *Filipendulion* z dużym udziałem rutewki żółtej *Thalictrum flavum*, wilczomleczka błotnego *Euphorbia palustris*, przetacznika długolistnego *Veronica longifolia* czy krwawnika wierzbolistnego *Achillea salicifolia*. Na granicy zbiorowisk otwartych i leśnych, nad brzegami wód rozwijają się ziołorośla okrajowe z przewagą wysokich bylin, takich jak pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica* oraz licznych pnączy. Są to m.in. takie zbiorowiska jak *Cuscuta – Calystegietum*, *Urtico – Calystegietum*, *Calystegio – Eupatorietum* oraz *Calystegio – Epilobietum hirsuti*. Na odsłoniętych krawędziach doliny Odry wykształcają się płaty muraw kserotermicznych oraz napiaskowych.

Wśród lasów doliny Odry dominują łęgi *Ficario – Ulmetum*, najlepiej wykształcone w rezerwacie „Łęgi koło Ślubic”, łęgi olszowo-jesionowe *Fraxino – Alnetum*, a także pozostałości łęgów wierzbowo – topolowych *Salicetum albo – fragilis* oraz *Populetum albae*. W dolinie Ilanki dominują lasy łęgowe, miejscami przechodzące w olsy. Poza dolinami rzek, w obrębie Puszczy Rzepińskiej dominują bory sosnowe, w dużej części zgodne ze swoim siedliskiem.

Ważnym elementem roślinności gminy jest roślinność antropogeniczna – zbiorowiska ruderalne oraz segetalne.

Fauna

Gmina Ślubice jest miejscem występowania wielu rzadkich przedstawicieli różnych grup fauny. Dominują ptaki, dla których biotopy związane z dolinami rzecznyymi są zarówno dogodnym miejscem łęgów, jak i szlakiem migracyjnym. Spotkać tu można ptaki drapieżne, takie jak np. oba krajowe gatunki kani – kanię czarną *Milvus migrans* i kanię rudą *Milvus milvus* oraz myszołowy, jastrzębie. Spośród ptaków związanych bezpośrednio z ekosystemami wodnymi na uwagę zasługuje rybitwa czarna *Chlidonias niger* oraz zimorodek *Alcedo atthis*. Nadrzeczne łęgi obfitujące w stare, dziuplaste drzewa, które zamieszkują dzięcioły – dzięcioł czarny *Dryocopus martius* oraz dzięcioł średni *Dendrocopos medius*, dla którego ślubickie łęgi

są jedną z ważniejszych ostoj w kraju. Zarośla na krawędzi doliny zamieszkuje jarzębatka *Sylvia nisoria* oraz gąsiorek *Lanius collurio*. Przy ujściu Ilanki corocznie gniazdują sieweczki rzeczne. W okolicach ujścia Pliszki regularnie gnieźdzą się trzecie nurogęsi. Jest to jedno z najdalej wysuniętych na południe stanowisk tego gatunku w Polsce. Dolina Odry jest także szlakiem dla ptaków przelotnych, szczególnie siewek. W okresie wędrówki wiosennej, zatrzymują się tutaj stada broźców, batalionów, biegusów.

Kolejną grupą kręgowców mających ważne ostoje w Gminie Ślubice są gady. Występuje tu liczna populacja żółwia błotnego *Emys orbicularis* oraz gniewosza plamistego *Coronella austriaca*. Dla obu gatunków, populacja w gminie jest jedną z liczniejszych w Polsce Zachodniej. Poza tym występuje tu padalec *Anguis fragilis*, zaskroniec *Natrix natrix*, jaszczurka zwinka *Lacerta agilis*, jaszczurka żyworodna *Lacerta vivipara*. Liczne zbiorniki i cieki wodne stwarzają dogodne warunki dla płazów. Na terenie gminy stwierdzono dwa gatunki ropuch – ropuchę szarą *Bufo bufo* oraz zieloną *Bufo viridis*, kumaka nizinnego *Bombina bombina*, rzekotkę drzewną *Hyla arborea*, traszkę grzebieniastą *Triturus cristatus* oraz pięć gatunków żab (trawna, moczarowa, jeziorkowa, wodna, śmieszka).

Do największych bytujących ssaków zalicza się tu jelenie, sarny i dziki, często spotkać można lisa, rzadziej borsuka i kunę leśną, sporadycznie pojawia się łos i bardzo rzadko wilk. Nielicznie występują przedstawiciele gatunków chronionych, takich jak: ryjówka, kuna domowa, łasica i gronostaj, wydra *Lutra lutra* oraz bóbr europejski *Castor fiber*. Zmniejszyła się liczba zwierząt żyjących na polach, m.in. zajęcy. Nowymi przedstawicielami świata zwierzęcego są piżmaki i norka amerykańska oraz bobry.

Wśród przedstawicieli ichiofauny należy wymienić piskorza *Misgurnus fossilis* oraz minoga strumieniowego *Lampetra planeri*.

Wśród bezkręgowców, na szczególną uwagę zasługuje chrząszcz – pachnica dębowa *Osmoderma eremita* i kozioróg dębosz *Cerambyx cerdo*, dla których dolina Odry koło Ślubic i jej krawędzie są jedną z ważniejszych w kraju ostoj.

Geologia i geomorfologia

Budowa geologiczna terenów gminy charakteryzuje się prostym układem, utworzonym w najmłodszych partiach z osadów polodowcowych, reprezentowanych przez różnego typu piaski, żwiry i gliny zwałowe. Ich miąższość sięga około 5-6 m. Występują tu także osady trzeciorzędowe w postaci tzw. wkładek węgla brunatnego. Warunki geologiczne poza terenami rozległej doliny Odry ocenić należy jako dobre, pozwalające na swobodne wznoszenie zabudowy.

Na ukształtowanie rzeźby terenów gminy zasadniczy wpływ miały poszczególne okresy zlodowaceń bałtyckich, szczególnie tzw. stadiał poznański. Jego południową granicę zasięgu wyznacza linia: Ślubice – Sulęcín – Międzyrzecz – Pniewy. Linia ta tworzy wielki ciąg moreny czołowej, która ma swój początek w rejonie Ślubic. Wycofywanie się lądolodu z jego maksymalnego zasięgu odbywało się etapami. W czasie postojów tworzyły się ciągi moren dennych, czołowych i powierzchni sandrowych, co znacznie ożywia krajobraz gminy. Okres wszystkich zlodowaceń na

terenie gminy trwał dość długo, w związku z czym warstwy polodowcowe osiągnęły znaczną miąższość, a Odra naniosła na nie dodatkowo nowe pokłady.

Charakterystyczna dla okolic Ślubic wysoczyzna morenowa tylko częściowo przybliży się ku miastu z kierunku północno-zachodniego. Tworzą ją także formacje przylegające do miasta w części południowo-wschodniej. Wysoczyzna morenowa obejmuje okolice sołectw Lisów, Golice, Drzecin, Biskupice i jest zbudowana z glin zwałowych, piasków i żwirów akumulacji lodowcowej z głazami. Hipsometryczne zróżnicowanie tych terenów nie jest duże, deniwelacje wynoszą tu od 10 do 20 m. Dużym klinem od wschodu i południowego wschodu wdziera się w wysoczyznę morenową równina sandrowa, stanowiąca płaski teren, na którym znajdują się kompleksy leśne, przeważnie bory sosnowe Puszczy Rzepińskiej. Równina sandrowa obejmuje sołectwa: Drzecin, Stare Biskupice, Kunowice, Rybocice i Świecko.

Szczególne znaczenie dla charakteru krajobrazu gminy ma wieloprzestrzenna dolina Odry o szerokości ok. 6 km (na północ od Ślubic) i ok. 1,5 km (na południe od Ślubic). Jest to teren płaski, poprzecinany licznymi kanałami melioracyjnymi. Terasa denna doliny Odry w południowej części położona jest na wysokości 24 m n.p.m., zaś na północ od Ślubic na poziomie 15,5 m n.p.m. Budowa geologiczna doliny ma zasadnicze znaczenie dla uwarunkowań rozwojowych gminy. W części północnej, gdzie dolina poszerza się, występuje teren płaski, bagienny, częściowo zbudowany z mad i piasków rzecznych, poprzecinany licznymi kanałami melioracyjnymi, w których poziom wody w dużej mierze uzależniony jest od stanu wód Odry. Podobnie przedstawia się krajobraz nadodrzański na południe od miasta. Takie ukształtowanie terenu wyklucza w zasadzie możliwość ekspansji urbanistycznej w tych kierunkach, utrudnia także pełniejsze wykorzystanie tego obszaru do celów gospodarczych.

Gleby, użytki rolne

Gleby Gminy Ślubice są bardzo zróżnicowane. Występują tu mady pochodzenia aluwialnego oraz gleby brunatne właściwe i brunatne wylugowane, utworzone z piasków zwałowych oraz gleby rdzawe (skrytobelicowe) i bielicowe.

Waloryzacja gleb rolniczych mierzona wskaźnikiem 59,4 świadczy o tym, że pod względem jakości i przydatności rolniczej gleby w Gminie Ślubice są bardzo dobre. Bonitacja rzeźby terenu gminy jest także wysoka i stwarza korzystne warunki dla rozwoju rolnictwa. Wskaźnik bonitacji warunków wodnych jest z kolei bardzo niski. Na obszarze miasta występują gleby kat. B (z okresowym nadmiarem wody), miejscami kat. A (z długotrwałym nadmiarem wody), co obniża przydatność rolniczą gleb tych terenów.

Gleby Gminy Ślubice odznaczają się odczynem lekko kwaśnym i kwaśnym. Cechy takie posiada 59% powierzchni gospodarstw indywidualnych, 60% powierzchni dawnego Zakładu Rolnego Czerwone i 78% areалу dawnego Zakładu Rolnego Białe. W związku z tym znaczna część użytków rolnych wymaga wapnowania.

Gleby Gminy charakteryzują się wysoką zawartością magnezu i fosforu w glebie – aż 90% areálu upraw ma średnią i wyższą zawartość tych pierwiastków, co świadczy o wysokiej kulturze rolnej. Gleby gminy cechuje duża przepuszczalność, są tu zaburzone stosunki wodne, co prowadzi do wymywania substancji łatwo

rozpuszczalnych (np. związków potasu dlatego zawartość tego pierwiastka jest bardzo niska).

Stopień degradacji gleb jest na terenie gminy słabo rozpoznany. Zarówno zagadnienia obniżonego plonowania roślin i ich skażeń, stanu gleb i roślin wzdłuż tras komunikacyjnych i skali ich zagrożenia różnymi związkami chemicznymi, tym związkami ołowiu nie były dotąd badane.

Użytki rolne na terenie Gminy Słubice stanowią 44,7% jej powierzchni. Ponad 73,7% użytków rolnych przeznaczonych jest pod zasiew. Łąki zajmują 13,2% areалу, pastwiska 6,8%, natomiast powierzchnia sadów to zaledwie 0,3% obszaru Gminy. Szczegółowe dane zawiera poniższa Tabela.

Tabela. Użytki rolne w Gminie Słubice w latach 2010 – 2013.

Wyszczególnienie	Lata			
	2010	2011	2012	2013
Powierzchnia użytków rolnych ogółem (w ha)	8314	8278	8225	8216
Grunty orne	6562	6528	6479	6467
Sady	8	8	8	8
Łąki	1184	1182	1179	1182
Pastwiska	560	560	559	559

Klimat

Klimat Gminy Słubice ma charakter przejściowy między klimatem kontynentalnym a oceanicznym. Średnie roczne temperatury należą do najwyższych w kraju i wynoszą ok. +8°C. Z tego względu obszar ten nazywany jest polskim biegunem ciepła. Jednocześnie to właśnie tutaj notuje się największe amplitudy temperatur w kraju (67,9°). Klimat jest tu znacznie łagodniejszy, cieplejszy i bardziej wilgotny, stąd okres wegetacyjny roślin jest dłuższy niż w innych częściach kraju. Duży wpływ na klimat ma obecność rzeki Odry. Szczególnie interesujące warunki mikroklimatyczne panują na stromych stokach doliny o wystawie południowej, południowo-zachodniej oraz południowo-wschodniej.

Zasoby wodne

Głównym elementem sieci hydrograficznej gminy jest rzeka Odra, która na wysokości Słubic jest rzeką żeglowną. Pod względem fizykochemicznym, jak i bakteriologicznym stan wód rzeki nie odpowiada obowiązującym normom. Wody posiadają dużą zawartość ołowiu, fosforu oraz są zanieczyszczone bakteriologicznie pałeczkami okrężnicy. Zawierają także bardzo wysokie stężenie chlorofilu, co świadczy o wysokiej zawartości związków biogenych i słabym oddziaływaniu inhibitorów. W latach 2004 - 2006 wskaźniki określające klasę czystości Odry na wysokości Słubic dosyć mocno się wahały. Każdorazowo jednak zbiorczy wynik dawał IV klasę czystości. Przez południową część gminy przepływa rzeka Ilanka – odcinek 12 km, która wpada do Odry w okolicach Świecka. W dolinie Odry, na północ od Słubic, znajduje się wiele kanałów melioracyjnych. Największym jest Kanał Czerwony (zwany Raczą Strugą) o długości 25,2 km, który łączy się z rzeką Wartą pod Kostrzynem. We wschodniej części gminy znajdują się jeziora: Błędno (4,2 ha), Gnilec (2,7 ha),

Biskupickie (10 ha), Sułówek, (5 ha), jezioro bez nazwy koło Biskupic (2 ha), 2 jeziora bez nazwy w okolicy Golic (1,2 ha i 1,7 ha), jezioro bez nazwy przy torze (3,1 ha). Ogółem jeziora zajmują powierzchnię 34,2 ha. Poniżej przedstawiono charakterystykę wybranych zbiorników.

Lp.	Nazwa zbiornika	Położenie	Typ	Gatunki rzadkie	Opis
1.	Jezioro Błędno	W Kunowicach, przy stacji PKP	Eutroficzne	Grażel żółty <i>Nuphar lutea</i> (S, SE, N), grzybienie białe <i>Nymphaea alba</i> (SE)	Szuwar trzcinowy, na przemian z pałkowym (p. wąskolistna), miejscami występuje jeżogłówka galezista i turzyca błotna. Na N i SE bardzo dobrze rozwinięty pas roślinności o liściach pływających. Zbiornik wykorzystywany rekreacyjnie.
2.	Jezioro Zielone	W Kunowicach, przy cmentarzu komunalnym	Zarastające stawy eutroficzne	Nie stwierdzono	Obecnie zbiornik podzielony jest groblą na dwa małe zbiorniki o charakterze stawów, nie mających ze sobą połączenia. W obu zbiornikach dominuje roślinność szuwarowa, pokrytej na całej powierzchni rzęsą drobną.
3.	Jezioro Gnilec	1 km na południe od miejscowości Kunowice	Śródleśne, eutroficzne	Nie stwierdzono	Dominuje szuwar trzcinowy (S) oraz pałkowy (pałka szerokolistna, N). Roślinność wodna zdominowana przez wywłócznika kłosowego pokrywającego niemal całe dno, oraz przez rogatka sztywnego. Śladowe ilości moczarki kanadyjskiej. Zbiornik nie wykorzystywany rekreacyjnie, natomiast silnie użytkowany wędkarsko.
4.	Bez nazwy	Ranczo Drzecin	Eutroficzny, przepływowy staw	Grażel żółty <i>Nuphar lutea</i> (cała pow. zbior.)	Bardzo mały, płytki zbiornik ze skąpą roślinnością. Wody ze stawu zasilają sztuczny zbiornik w Drzecinie.
5.	Bez nazwy	Przy trasie Kunowice - Nowe Biskupice, około 1km od Kunowic	Jezioro śródpolne	Grzybienie białe <i>Nymphaea alba</i> (W, SE)	Szeroki szuwar trzcinowo - pałkowy, rozległy płat nymfeidów. Dno jeziora przerosnięte rogiem sztywnym. Użytkowane wędkarsko.
6.	Jezioro Sułek	Ok.1km na południowy wschód od Nowych Biskupic	Śródleśne, przepływowe jezioro eutroficzne	Grażel żółty <i>Nuphar lutea</i> (SW, S)	Szuwar trzcinowy, miejscami z wkraczającą pałką szerokolistną. Bardzo dobrze rozwinięty pas roślinności o liściach pływających. Duża ilość zawiesziny w wodzie, osad organiczny. Zbiornik wykorzystywany rekreacyjnie.
7.	Jezioro Biskupieckie	We wsi Stare Biskupice, w kierunku północnym	Eutroficzne	Płoso S: rogatek krótkoszijkowy <i>Ceratophyllum submersum</i> (cała pow. zbiornika)	Jezioro przedzielone groblą na płosza północne i południowe. Od południa i zachodu otoczone terenami rolniczymi. Szuwar trzcinowy i trzcinowo-pałkowy. Dość rozbudowane płaty roślinności zanurzonej, w płosie N: wywłócznika kłosowego, a w płosie S: rogatek krótkoszijkowy porastający całą powierzchnię dna. Zbiornik N intensywnie wykorzystywany jako kąpielisko.

Zasoby surowców naturalnych

Na terenie m. i gm. Słubice brakuje udokumentowanych złóż surowców naturalnych. Wprawdzie nieliczne, prowadzone na dużych głębokościach odwierty, wskazują na występowanie pokładów węgla brunatnego, jednak niewielkie jego ilości, mała miąższość pokładów i duża głębokość zalegania czynią ich wydobycie ekonomicznie nieopłacalnym.

Jedynymi eksploatowanymi surowcami naturalnymi na terenie gminy są piasek i pospółka (dla celów budowlanych i drogowych). Nie licząc dzikich odkrywek, największym miejscem poboru jest żwirownia w Rybocicach i piaskownia w Kunowicach. Znane inne złoża tego typu surowców nie są atrakcyjne, o czym świadczy fakt, że nie zostały dotąd zbyte tereny tzw. "Prochowca", na których wcześniej prowadzono wydobycie piasku.

Techniczna infrastruktura ochrony środowiska

Wodociągi i kanalizacja

Dostawcą wody i odbiorcą ścieków dla Gminy Słubice jest Zakład Usług Wodno Ściekowych Sp. z o.o., w której sto procent udziałów posiada Gmina Słubice.

ZUWŚ Sp. z o.o. obsługuje w zakresie dostawy wody miejscowości Słubice, Kunowice, Nowy Lubusz z ujęcia wody zlokalizowanego w południowo-wschodniej części miasta w rejonie byłego „lotniska” w sąsiedztwie Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

Ujęcie posiada 7 studni o głębokości od 60m -105m. Woda pobierana jest z utworów czwartorzędowych w kategorii „B” o łącznej wydajności 370 m³/h, co stanowi pobór wody w ilości 8880m³/db. zatwierdzonych decyzją – pozwoleniem wodno prawnym z dnia 28.05.1997 r. W okresie letnim pobór wody wynosi średnio 50% w stosunku do maksymalnej wydajności określonej pozwoleniami wodno-prawnymi.

W rejonie ujęcia wody zlokalizowana jest stacja uzdatniania wody w pełni zautomatyzowana. Wydajność stacji wynosi 8880m³/db. Technologia oparta jest głównie na wytrącaniu nadmiernej ilości żelaza i manganu, związków występujących w wodzie surowej.

System uzdatniania wody pracuje w oparciu :

- napowietrzania w zbiornikach otwartych
- filtracji jednostopniowej przez odpowiednio dobrane złoża żwirowe
- urządzenia do dezynfekcji wody podchlorynem sodu w przypadku zagrożenia skażeniem bakteriologicznym lub obniżenia poboru wody mniejszego od produkcji, woda uzdatniona przesyłana jest do terenowych zbiorników czystej wody o łącznej pojemności 2600m³ (dwa zbiorniki po 1000m³, jeden 600m³), co zapewnia zapas wody na wypadek awarii na czas ok. 10 godz.

Aktualnie ok. 10% mieszkańców gminy oczekuje podłączenia do sieci kanalizacyjnej. W gminie funkcjonuje biologiczna oczyszczalnia ścieków, która została oddana do użytku w 1996 r. Jej przepustowość wynosi 6400m³/d, a stopień wykorzystania-65% (w porze suchej). Obsługuje ona miejscowości: Słubice,

Kunowice, Golice. Na terenie miasta znajduje się obecnie 16 lokalnych przepompowni ścieków.

Wśród najważniejszych zadań związanych z koniecznością usprawnienia gospodarki ściekowej wymienić należy:

- uszczelnianie sieci sanitarnych, metodą bezwykopową,
- udoskonalenie gospodarki osadami na oczyszczalni ścieków,
- budowa urządzeń i sieci kanalizacji sanitarnej na wsiach,
- wymiana sieci wodociągowej na terenie miasta.

Składowiska odpadów stałych i ich utylizacja.

W celu unieszkodliwienia odpadów komunalnych powstających na terenie Gminy Słubice odpady, zarówno te pochodzące ze zbiórki selektywnej jak i zmieszane odpady komunalne, sortowane są na linii sortowniczej natomiast balast posortowniczy składowany jest na składowisku odpadów. Zgodnie z uchwałą Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 19 grudnia 2012 r. Nr XXXIII/351/12 zmieniającą uchwałę w sprawie wykonania Planu Gospodarki Odpadami dla województwa Lubuskiego na lata 2012-2017 z perspektywą do 2020 roku sortownia zmieszanych odpadów komunalnych w Kunowicach posiada status instalacji zastępczej, natomiast składowisko odpadów posiada status regionalnego. Regionalna instalacja przetwarzania odpadów komunalnych w Kunowicach zlokalizowana jest od najbliższych zabudowań o około 1,5 km. Warunki izolacji przestrzennej są dobrze dobrane pod względem ochrony ludności przed narażeniem na zapachy oraz przed rozwiewaniem odpadów. Ze względu na wymogi bezpieczeństwa podłoże składowisko zostało uszczelnione geomembraną. Prowadzona jest również kontrola oddziaływania składowiska na I i II poziom wodonośny. Ustanowiono strefę ochrony sanitarnej o promieniu 500m od ogrodzenia.

Składowisko zostało wybudowane na powierzchni 7,71 ha wg nowych technologii w latach 1992/93. Odcieki z kwater gromadzone są w zbiornikach ewaporacyjnych a następnie wykorzystywane do zraszania odpadów na kwaterach, co przyspiesza rozkład odpadów organicznych oraz zapobiega samozapłonem. Kwatery wykorzystywane do składowania odpadów zajmują 2,95 ha, na pozostałym terenie znajduje się hala sortowni, wiaty magazynowe oraz pozostała infrastruktura niezbędna do prawidłowego funkcjonowania instalacji. Składowisko wyposażone jest w wagę samochodową z oprogramowaniem komputerowym, budynek socjalny, własne ujęcie wody, myjnię samochodową, hydrofornię, zbiorniki na odcieki uszczelnione geomembraną gr. 1,5 mm ułożoną na zagęszczonym podłożu, wiatę na sprzęt pracujący na składowisku, wiaty z boksami do gromadzenia wyselekcjonowanych odpadów, wewnętrzne sieci wodno-kanalizacyjne z bezodpływowymi zbiornikami na ścieki sanitarne i technologiczne, sieć lokalnego monitoringu wód podziemnych, stację transformatorową zasilającą instalację w energię elektryczną.

Mając na uwadze trwającą rozbudowę gminnego składowiska odpadów komunalnych na terenie działek o nr ewid. 262/1 i 262/3 położonych w Kunowicach

planuje się budowę Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Będzie to:

1. Instalacja do mechanicznego przetwarzania odpadów wraz z produkcją paliwa alternatywnego- która mieści się w hali o powierzchni zabudowy ok. 1200 m², budynek jednokondygnacyjny o wysokości ok. 8,5 m z dachem dwuspadowym, z przylegającym zapleczem socjalnym o pow. ok 150 m².
2. Instalacja do biologicznego przetwarzania odpadów, w szczególności frakcji 0-80 mm wydzielonej w procesie mechanicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych – składająca się z tuneli do kompostowania z biofiltrem oraz infrastrukturą towarzyszącą.
3. elektroniczna waga samochodowa wraz z budynkiem wagowym, systemem monitoringu i rejestracji pojazdów.
4. 5 kwater składowania odpadów o powierzchni całkowitej ok. 23,4 ha w podziale na sektory z rzędną składowania ok. 63 m npm. I o pojemności całkowitej 2 700 000 m³.
5. Zbiornik odcieków o objętości około 1 500 m³.
6. Zbiornik wód opadowych i p-poż o pojemności około 1 000m³.
7. Rampa rozładunkowa
8. Zbiorniki bezodpływowe na ścieki bytowe i technologiczne.
9. Urządzenia pomocnicze, sieci , przyłącza, drogi i place manewrowe

Ciepłownictwo

Zadanie własne w zakresie zaopatrzenia w ciepło mieszkańców Gmina Ślubice realizuje poprzez Szczecińską Energetykę Ciepłą (SEC). Zakład sprzedaje ciepło użytkownikom na terenie miasta Ślubice. Głównym źródłem wytwarzającym ciepło na potrzeby centralnego ogrzewania i przygotowania ciepłej wody użytkowej jest Ciepłownia Miejska zlokalizowana przy ul. Folwarcznej 1b (z zainstalowaną mocą cieplną 14,8 MW). Magistralna sieć cieplna, o średnicy 50-300 mm ma długość 4949 mb. W większości są to zbudowane w latach 80-tych XX wieku ciepłociągi w technologii kanałów bezprzelazowych. Obecnie, wszystkie nowe przyłącza oraz sukcesywnie wymieniane odcinki starej sieci budowane są z wykorzystaniem technologii rurociągów preizolowanych. Sieci cieplne niskoparametrowe, 2- lub 4-rurowe (od węzłów wymiennikowych do rozdzielaczy w budynkach) mają łączną długość 2 390 mb. Zakład eksploatuje 28 wymiennikowych węzłów cieplnych, stanowiących integralną część sieci cieplnej, z czego 22 węzły, to węzły dwufunkcyjne (CO i CW), a pozostałe służą wyłącznie do ogrzewania mieszkań i pomieszczeń użytkowych. Ze względu na wysoki poziom wód gruntowych sieć narażona jest na podmakanie, szczególnie w przypadku podniesienia poziomu rzeki Odry (na wielu odcinkach sieć CO położona jest mniej niż 1 m ponad poziomem wody rzeki Odry). ZEC sprzedaje ciepło 60 odbiorcom instytucjonalnym, z których największe to:

- Spółdzielnia Mieszkaniowa: 33% sprzedaży,
- Wspólnoty Mieszkaniowe administrowane przez ZAMK 26% sprzedaży,
- Młodzieżowa Spółdzielnia Mieszkaniowa 6% sprzedaży.

Problemy przed jakimi stoi miejska gospodarka ciepła to:

- duża liczba emitorów zanieczyszczeń pozostających we władaniu różnych podmiotów,
- krańcowe wyeksploatowanie urządzeń oraz ograniczona moc podstawowego źródła - Ciepłowni Miejskiej,
- przestarzała technologia produkcji ciepła, w perspektywie najbliższych lat nie spełniająca unijnych standardów emisji zanieczyszczeń,
- zły stan techniczny najstarszych odcinków sieci magistralnej stanowi zagrożenie bezpieczeństwa nieprzerwanych dostaw oraz powoduje znaczne straty ciepła przesyłanego do odbiorców,
- wysokie i ciągle rosnące ceny nośników energii.

Energia elektryczna.

Dostarczycielem energii elektrycznej dla Gminy Słubice jest ENEA Operator Sp. z o.o.

Gmina jest zelektryfikowana trzema rodzajami linii:

- NN – 235,0 km,
- SN – 161,0 km,
- WN – 24,0 km.

Energetyka należy do jednych z nielicznych dziedzin infrastruktury technicznej zaspokajającej potrzeby wszystkich mieszkańców gminy. Praktycznie każdy wniosek o podłączenie i zaopatrzenie w energię elektryczną jest rozpatrywany pozytywnie, gdyż nie istnieje niebezpieczeństwo braku energii elektrycznej. Na bieżąco trwają prace związane z budową przyłączy.

Gaz

Gaz do gminy dostarczany jest przez dwa podmioty: „EWE” Sp. z o. o. z siedzibą w Międzyrzeczu (MOW) oraz Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA (PGNiG).

EWE zaopatruje w gaz miejscowości: Słubice, Kunowice, Lisów, Golice oraz Drzecin.

Na terenie Gminy Słubice wybudowano jedną z trzech stacji gazowych I-go stopnia o przepustowości $Q=10000 \text{ m}^3/\text{h}$ oraz dodatkowa stacja pomiarowa gazu dla miasta o przepustowości $Q=1800 \text{ m}^3/\text{h}$.

5. Analiza i ocena istniejących problemów ochrony środowiska istotnych z punktu realizacji projektu Programu...

Zasoby przyrodnicze

Czynniki negatywne:

- wykorzystywania lasów do celów rekreacyjnych, zwłaszcza przez nieumiejętne zachowanie ludzi wiążące się z rozniecaniem ognia i niszczeniem drzewostanów i płoszeniem zwierzyny.

- zaśmiecanie obszarów leśnych,
- usuwanie martwych drzew z obszarów leśnych,
- szkody wyrządzane przez zwierzynę łowną (głównie przez sarny i jelenie) w postaci zgryzania upraw rolnych,
- niebezpieczeństwo związane z wypalaniem traw,

Działania ukierunkowane na poprawę stanu przyrody:

- dbałość o stan zdrowotny drzewostanów, stosowanie zabiegów odnowieniowych i pielęgnacyjnych,
- realizacja założeń „Krajowego Programu Zwiększania Lesistości”,
- ograniczanie zagrożeń abiotycznych, biotycznych i antropogenicznych lasów,
- ochrona przeciwpożarowa lasów,
- zapewnienie warunków do ochrony zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych przy jednoczesnym zapewnieniu możliwości wypoczynku i rekreacji,
- tworzenie sieci ścieżek rowerowych i tras turystycznych,
- uwzględnianie w planowaniu przestrzennym gmin zapisów uwzględniających ochronę bioróżnorodności,
- objęcie cennych przyrodniczo i krajobrazowo obszarów różnymi formami ochrony przyrody w celu zachowania ich wartości,
- edukacja ekologiczna mieszkańców podnosząca świadomość i wrażliwość na stan środowiska przyrodniczego.

Stan powierzchni ziemi

Czynniki negatywne:

- nadmierne używanie środków chemicznych do ochrony roślin i konserwowania zbiorów,
- nieracjonalne stosowanie nawozów sztucznych oraz niewłaściwe postępowanie ze środkami ropopochodnymi w obrębie gospodarstw rolnych,
- transport, który przyczynia się do degradacji powierzchni ziemi,
- oddziaływanie dzikich wysypisk odpadów na powierzchnię terenu i wody podziemne;
- brak monitoringu wód podziemnych w obrębie dzikich składowisk odpadów.

Działania ukierunkowane na poprawę stanu jakości gleb:

- ochrona gruntów rolnych,
- prowadzenie działalności rolniczej zgodnie z wytycznymi zawartymi w Kodeksie Dobrej Praktyki Rolniczej,
- wprowadzanie nowych zadrzewień śródpolnych przeciwdziałających erozji gleb;
- prowadzenie edukacji ekologicznej wśród rolników.
- likwidacja dzikich składowisk odpadów,
- kontrolowana eksploatacja kopalin, eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalin
- prowadzenie rekultywacji terenów zdegradowanych lub zdewastowanych.

Zanieczyszczenie powietrza

Czynniki negatywne:

- przekroczenia stężeń PM10, benzo(α)pirenu i arsenu w całej strefie lubuskiej, którą zaliczono do klasy C,
- problematyczna emisja niska pochodząca z palenisk domowych, małych kotłowni, warsztatów rzemieślniczych,
- emisja niezorganizowana, tj. emisję substancji wprowadzanych do powietrza bez pośrednictwa przeznaczonych do tego celu środków technicznych np. spawanie czy lakierowanie wykonywane poza obrębem warsztatu czy spalanie na powierzchni ziemi jak wypalanie traw, itp.,
- emisja zanieczyszczeń do powietrza ze środków transportu drogowego, na skutek czynności eksploatacyjnych.

Działania, które ukierunkowane są na poprawę stanu jakości powietrza atmosferycznego:

- poprawa infrastruktury transportowej, w tym rozbudowa i modernizacja dróg wojewódzkiej nr 137 i drogi krajowej co spowoduje poprawę płynności ruchu, przyspieszenie przejazdów oraz redukcją emisji spalin i oszczędnością w zużyciu paliw. Określenie stopnia redukcji zanieczyszczeń do powietrza uzależnione będzie od wielu czynników, m.in.: natężenia ruchu, stanu pojazdów, wprowadzonego systemu zarządzania ruchem (synchronizacja świateł),
- eliminacja źródeł niskiej emisji,
- podłączenia do sieci gazowniczej pozwalają na ograniczenie emisji zanieczyszczeń z palenisk domowych,
- wykorzystywanie energii odnawialnej pozwoli na eliminację uciążliwych kotłowni węglowych, będących znaczącym emitentem zanieczyszczeń do powietrza,
- zapobieganie spalania odpadów w domowych paleniskach,
- stosowanie najlepszych dostępnych technologii w zakresie ograniczania zanieczyszczeń przemysłowych.

W celu zmniejszenia emisji zanieczyszczeń pochodzącej z ogrzewania budynków zalecana jest:

- termomodernizacja budynków poprzez, którą rozumiemy nie tylko bezpośrednie docieplenie budynków, ale także modernizację systemów ogrzewania zarówno u odbiorców indywidualnych, jak i w zbiorczych źródłach ogrzewania – kotłowniach,
- wymiana źródeł energii cieplnej zasilanych paliwem nieodnawialnym na urządzenia o mniejszym stopniu negatywnego oddziaływania na środowisko, w tym zastosowanie odnawialnych źródeł energii,
- ograniczenie zużycia energii poprzez wdrażanie systemów efektywnych energetycznie.

Jakość wód

Czynniki negatywne:

- punktowe (zrzuty ścieków, nieszczelne zbiorniki na nieczystości płynne) i obszarowe źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych

stanowiące głównie zanieczyszczenia spływające z pól, szczególnie w okresach po nawożeniu gruntów rolnych,

- nielegalne zrzuty ścieków komunalnych, nieszczelne zbiorniki bezodpływowe (szamba),
- słabo rozwinięta gospodarka ściekowa na terenach wiejskich,
- dysproporcje pomiędzy długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej stwarzają niebezpieczeństwo zanieczyszczenia środowiska ściekami nienależycie gromadzonymi lub niedostatecznie oczyszczonymi
- eutrofizacja rzek przez bezpośrednie wprowadzanie ścieków do zbiorników wodnych i cieków,
- możliwość przeniknięcia zanieczyszczeń do poziomów wodonośnych wskutek niewłaściwej eksploatacji ujęć wód podziemnych,
- awarie i wypadki mogące spowodować emisję niebezpiecznych substancji do środowiska gruntowego,

Działania na rzecz poprawy jakości wód powierzchniowych i podziemnych:

- rozwój gospodarki wodno-ściekowej (zwodociągowanie i skanalizowanie gmin oraz modernizacja istniejącej infrastruktury, spełnienie wymogów określonych w KPOŚK),
- ochrona zasobów wodnych (w tym m. in.: monitoring wód, kontrola podmiotów gospodarczych i mieszkańców pod względem wywozu ścieków; prowadzenie działalności rolniczej zgodnie z KDPR),

Oddziaływanie hałasu

Czynniki negatywne:

- zagrożenie hałasem zwłaszcza w porze nocnej na terenach zabudowy mieszkaniowej, które sąsiadują z trasami komunikacyjnymi
- brak wystarczających rozwiązań technicznych - tempo modernizacji i budowy nowych dróg nie może nadążyć za wzrostem liczby pojazdów,

Hałas drogowy można zmniejszyć przez zapewnienie odpowiedniego stanu technicznego drogi oraz poprzez:

- ograniczenie prędkości na określonych odcinkach dróg,
- poprawę płynności ruchu,
- przebudowę i rozbudowę drogi wojewódzkiej nr 137 oraz drogi krajowej,
- ograniczenie możliwości wjazdu pojazdów ciężkich,
- prowadzenie nasadzeń roślinności ochronnej wzdłuż tras komunikacyjnych,
- budowę ekranów akustycznych – w miejscach szczególnie narażonych na hałas,
- stosowanie specjalnej „cichej nawierzchni” wygłuszającej przejazd samochodów;

W zakresie ograniczenia hałasu podstawowe cele to:

- zmniejszenie narażenia mieszkańców na nadmierny, ponadnormatywny poziom hałasu, zwłaszcza emitowanego przez środki transportu (modernizacja odcinków dróg wojewódzkich),
- utrzymanie aktualnego poziomu hałasu w obszarach, gdzie sytuacja akustyczna jest korzystna,

- zintegrowanie działań w zakresie ochrony przed hałasem z planami zagospodarowania przestrzennego (mapowanie cyfrowe, strefy ograniczonego użytkowania, lokalizacja obiektów, przebieg szlaków transportu drogowego i szynowego itp.),

Oddziaływanie pól elektromagnetycznych

Czynniki negatywne:

- dynamiczny rozwój telefonii komórkowej, wzrost liczby stacji bazowych telefonii i urządzeń Wi-Fi przez co zwiększa się ilość źródeł promieniowania i obszar ich oddziaływania,
- mała świadomość społeczeństwa na temat źródeł, zasięgu oraz oddziaływań pól elektromagnetycznych oraz niepełna wiedza na temat skutków zdrowotnych,
- wymagania z zakresu ochrony środowiska przed promieniowaniem niejonizującym są często pomijane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- podchodzenie zabudowy mieszkaniowej pod linie energetyczne.

Działania, które ukierunkowane są na zmniejszenie skutków oddziaływania pól elektromagnetycznych:

- monitoring środowiska pod kątem przekroczenia poziomów dopuszczalnych pól elektromagnetycznych,
- ujęcie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gmin zapisów dotyczących umiejscawiania źródeł promieniowania elektromagnetycznego w taki sposób aby nie stwarzały zagrożenia dla środowiska i mieszkańców,
- wprowadzenia zakazu lokalizacji zabudowy mieszkaniowej w strefie oddziaływania linii elektroenergetycznych.

Odnawialne źródła energii (OZE)

Czynniki negatywne:

- zbyt powolne tempo rozwoju odnawialnych źródeł energii, co negatywnie wpłynie na uzyskanie założonych poziomów (15% do 2020 r.) wykorzystania energii odnawialnej,
- barierą dla rozwoju energetyki odnawialnej zwłaszcza budowy biogazowni rolniczych jest niedostateczna wiedza oraz negatywne nastawienie mieszkańców, do tego typu rozwiązań,

Działania, które ukierunkowane są na zwiększenie wykorzystania energii odnawialnej:

- rozwój energetyki słonecznej oraz poszukiwania innych możliwości pozyskiwania energii odnawialnej,
- uwzględnianie w studium zagospodarowania przestrzennego i w planach miejscowych możliwości lokalizacji instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii,
- dokładne rozważanie lokalizacji elektrowni wiatrowych w celu uniknięcia konfliktów środowiskowych i społecznych,

- rozwój energetyki wiatrowej poza obszarami o dużych walorach krajobrazowych i prawnie chronionych,
- prowadzenie szeroko zakrojonych kampanii informacyjnych dotyczących korzyści płynących z pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych,

Gospodarka odpadami

Czynniki negatywne:

- objęcie systemem zbiórki odpadów komunalnych nie wszystkich ich wytwórców (w zakresie zmieszanych odpadów komunalnych oraz w zakresie selektywnej zbiórki),
- zbyt niski odsetek nieruchomości wyposażonych w przydomowe kompostowniki,
- problemy z odzyskiem bioodpadów.

Działania, które ukierunkowane są na uporządkowanie gospodarki odpadami:

- likwidacja „dzikich składowisk”,
- dążenie do objęcia systemem gospodarowania odpadami komunalnymi nieruchomości niezamieszkałych,
- edukacja mieszkańców w zakresie prawidłowego postępowania z odpadami komunalnymi,
- dofinansowywanie przedsięwzięć polegających na demontażu wyrobów zawierających azbest.

Przeciwdziałanie poważnym awariom

Czynniki negatywne:

- zagrożenie poważną awarią związane z transportem drogowym materiałów niebezpiecznych, sprzyja temu zły stan techniczny dróg oraz duże natężenie ruchu,

Działania, które ukierunkowane są na zmniejszenie ryzyka wystąpienia poważnej awarii:

- wytyczenie alternatywnych tras przejazdu dla pojazdów samochodowych transportujących substancje niebezpieczne przez tereny zurbanizowane,
- poprawa stanu nawierzchni dróg na trasach transportowych,
- poszerzanie wiedzy samorządu w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom.

6. Cele ochrony środowiska na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym, krajowym i regionalnym z punktu widzenia ocenianego dokumentu.

Do podstawowych celów, których realizacja na szczeblu wspólnotowym i krajowym bezpośrednio określa zadania na szczeblu gminy można zaliczyć:

1. gospodarkę odpadami komunalnymi ochronę bioróżnorodności,
2. poprawę czystości wód, ochrona zasobów wód, poprawną gospodarkę w zlewniach,

3. ograniczenie lokalnej emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego, ze szczególnym uwzględnieniem substancji niebezpiecznych oraz gazów cieplarnianych,
4. rozwój odnawialnych źródeł energii zmierzających o ograniczenia emisji gazów cieplarnianych i zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego,
5. ograniczenie energo- i materiałochłonności gospodarki (przemysł, komunikacja, usługi),
6. edukację ekologiczną.

Ze względu na hierarchizację programów ochrony środowiska, cele określone na szczeblu wspólnotowym i krajowym, uwzględniane są w kolejnych dokumentach na poziomie wojewódzkim i powiatowym. Gminny program ochrony środowiska, przy wyborze celów i działań na poziomie lokalnym, uwzględnia zapisy powyższych dokumentów. Zadania programu uwzględniają włączanie się władz lokalnych w działania koordynowane regionalnie. Zapewnia to lepsze wykorzystanie środków finansowych (w tym zagranicznych) i maksymalizację efektu ekologicznego. Ważnymi, z punktu widzenia hierarchii działań lokalnych, są przyjęte w dokumentach UE i polityce energetycznej kraju, docelowe wskaźniki udziału energii odnawialnej w ogólnym bilansie energetycznym kraju oraz standardy w zakresie oszczędzania energii i surowców. Działania w tym zakresie bilansowane są na szczeblu krajowym, jednak istotną rolę odgrywa optymalne wykorzystanie lokalnych możliwości w tym zakresie.

7. Zmiana stanu środowiska w przypadku braku realizacji programu oraz przewidywane znaczące oddziaływanie na środowisko wynikające z jego realizacji

Cele i zadania uwzględnione w Programie... mają na celu optymalne wykorzystanie środków dostępnych na szczeblu gminnym, dla osiągnięcia jak najwyższej jakości środowiska. Wybór priorytetów i harmonogram realizacyjny określają politykę ekologiczną gminy. Do najważniejszych znaczących skutków zaniechania realizacji Programu... można zaliczyć:

1. obniżenie standardu życia mieszkańców poprzez niekontrolowany wzrost emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego oraz wzrost hałasu emitowanego do środowiska,
2. postępujące obniżenie jakości powietrza na terenach zabudowanych, wynikające z zaniechania wykorzystania odnawialnych źródeł energii i możliwości oszczędzania energii, przy rozwoju zabudowy mieszkaniowej i wzroście gęstości zaludnienia,
3. degradacja wód powierzchniowych i gruntowych, na skutek niekontrolowanego odprowadzania ścieków z gospodarstw niepodłączonych do kanalizacji,
4. degradacja obszarów o wysokiej bioróżnorodności w wyniku zaniechania lub niewłaściwej ochrony na etapie planowania przestrzennego i realizacji poszczególnych inwestycji,
5. braku wzrostu poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców i rozwoju negatywnych wzorców konsumpcji,

6. zagrożenie celów ochrony obszarów Natura 2000 związane z nieuwzględnieniem wymagań ochronnych w planach zagospodarowania przestrzennego i strategii rozwoju gminy,
7. ograniczenie inicjatyw obywatelskich w zakresie ochrony środowiska i promocji rozwoju zrównoważonego, obniżenie poczucia odpowiedzialności za stan środowiska mieszkańców i wrażliwości na działania zagrażające jego jakości.

Zmiana stanu środowiska w przypadku braku realizacji Programu...będzie wiązała się głównie z nieosiągnięciem pozytywnych efektów ekologicznych, pogorszenia jego stanu poprzez niedotrzymywanie dopuszczalnych standardów, co w konsekwencji prowadzić będzie do pogorszenia się komfortu bytowania mieszkańców gminy.

8. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko

Analizę i oceną poszczególnych celów i zadań realizacyjnych zaproponowanych w Programie... przeprowadzono w obrębie poszczególnych obszarów priorytetowych ze szczególnym uwzględnieniem analizy i oceny zadań w zakresie rozwoju transportu, przedsięwzięć termomodernizacyjnych, usuwania azbestu a także przez pryzmat potencjalnych oddziaływań przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

W odniesieniu do przedsięwzięć inwestycyjnych, które mogą zaistnieć w trakcie realizacji Programu..., należałoby podjąć następujące środki zapobiegające oraz ograniczające negatywne oddziaływanie na środowisko:

- objęcie przedsięwzięć kwalifikujących się do kategorii mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a w szczególności mogących oddziaływać na obszary Natura 2000 sąsiadujące z gminą procedurą oceny oddziaływania na środowisko,
- wprowadzenie ścisłego nadzoru nad wykonaniem warunków decyzji środowiskowych, a w szczególności zastosowanie wymaganych rozwiązań technicznych i technologicznych ograniczających oddziaływanie na środowisko,
- wprowadzenie systemu monitorowania realizacji przedsięwzięć w ramach realizacji Programu...

W odniesieniu do zadań systemowych w ochronie środowiska duże znaczenie ma właściwe planowanie przestrzenne na poziomie gminnym. Ważne jest też odpowiednie wyprzedzenie czasowe w przygotowaniu planów, które nie powinny powstawać „pod naciskiem konkretnego inwestora”. Skutecznie zapobiegać zagrożeniom środowiska i eliminować lub ograniczać ewentualne konflikty przyrodnicze można poprzez odpowiednie planowanie przestrzenne, które pozwala na:

- wybór niekolizyjnych środowiskowo (lub o ograniczonej konfliktowości) lokalizacji przedsięwzięć,
- zagospodarowanie terenów przeznaczonych na inwestycje zgodnie z wymogami ochrony środowiska.

Przeprowadzona analiza celów i zadań wykazała, że realizacja Programu... może nieść za sobą nie tylko wyłącznie pozytywne skutki, ale i takie, które w praktyce mogą być źródłem zagrożenia dla środowiska. Konieczne są zatem działania zapobiegające i ograniczające prawdopodobne negatywne oddziaływania.

Niektóre z ww. zamierzeń inwestycyjnych przewidywanych do realizacji w ramach Programu... wymagać będzie przeprowadzenia postępowań w sprawie oceny oddziaływania na środowisko w odniesieniu do konkretnych warunków środowiskowych. Dlatego też przyjęto, że na tym etapie programowania wystarczające będzie omówienie typowych oddziaływań i ich potencjalnych skutków środowiskowych.

Zapobieganie, ograniczanie lub kompensacja przyrodnicza negatywnych oddziaływań na środowisko dla osiągnięcia wymaganych standardów jakości powietrza

Przedsięwzięcia termomodernizacyjne powinny być dostosowane do terminów rozrodu zwierząt. Zgodnie z art. 52 ust.1 pkt. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 poz. 165), w stosunku do gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną gatunkową obowiązuje zakaz niszczenia ich siedlisk i ostoi. W związku powyższym przed wykonaniem prac związanych m.in. z termomodernizacją budynków, należy przeprowadzić ich inwentaryzację pod kątem występowania ptaków, w szczególności jerzyka (*Apus apus*) i wróbla (*Passer domesticus*), w razie stwierdzenia występowania ww. gatunków, termin i sposób wykonania prac należy dostosować do ich okresów lęgowych.

Wprowadzenie zmian technologii grzewczej, poprzez wyeliminowanie węgla jako paliwa i zastosowanie bardziej ekologicznych źródeł energii (np. gazu ziemnego, oleju opałowego, biomasy) w lokalnych kotłowniach zbiorczych i instalacjach indywidualnych, powinno przyczynić się do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do powietrza (ograniczenie emisji niskiej) i poprawy standardu życia mieszkańców.

Racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych przyczyni się do wolniejszego ich zużywania i ograniczania presji na środowisko. Zrealizowanie tych postulatów ma umożliwić wykorzystywanie energii odnawialnej. Wzrost udziału energii z odnawialnych źródeł przełoży się na różnorodność oddziaływań na środowisko. Poza wykorzystaniem biomasy, zaletą energii odnawialnej jest eliminacja wytwarzania odpadów i emisji do powietrza na etapie eksploatacji systemu. Wielkość oddziaływania zależy przede wszystkim od rodzaju wykorzystywanego paliwa, którym mogą być słoma, zrębki, brykiet drewna.

W przypadku planowania inwestycji polegających na lokalizacji paneli fotowoltaicznych zwłaszcza na dużych powierzchniach może prowadzić do powstania „efektu tafla wody”. Efekt ten polega na tym, że w skutek odbijania promieni słonecznych przez panele słoneczne może dojść do kolizji ptaków z panelami, które mogą mylić je z taflą wody. Poprzez zajęcie dużej części powierzchni terenu może dojść do fragmentacji siedlisk i opuszczania miejsc gniazdowania. Przedsięwzięcie musi zostać tak zaprojektowane aby:

- unikać przy wyborze lokalizacji obszarów prawnie chronionych;
- w przypadku lokalizacji farmy fotowoltaicznej na obszarach łąk i/lub w sąsiedztwie obszarów wodno-błotnych i zbiorników wodnych skonsultować się z ornitologami, w celu takiego zaprojektowania inwestycji aby wyeliminować lub zminimalizować potencjalnie negatywne oddziaływanie na awifaunę;
- stosować panele fotowoltaiczne wyposażone w warstwy antyrefleksyjne, skutkujące brakiem efektu odbicia światła oraz panele posiadających białe granice i białe paski podziału, które zmniejszają znacznie przyciąganie bezkręgowców wodnych;

- prace związane z budową prowadzić poza okresem lęgowym ptaków,
- w taki sposób projektować budowę nowych linii napowietrznych i słupów aby możliwie w największym stopniu eliminować w przypadku ptaków możliwość kolizji i porażenia prądem.

Podejmując decyzję dotyczącą lokalizacji elektrowni wiatrowych wskazane jest uwzględnienie negatywnych oddziaływań przedsięwzięcia na wszystkie aspekty środowiskowe w tym na zdrowie i życie człowieka. Inwestycja jaką jest budowa elektrowni wiatrowych wymaga przeprowadzenia raportu oddziaływania na środowisko, zgodnie z art. 59 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227).

Na etapie realizacji przedsięwzięcia nastąpi wzmożona emisja akustyczna w związku z ruchem i działaniem pojazdów oraz innych urządzeń biorących udział w pracach budowlanych i przygotowawczych. Można się spodziewać utrudnień w komunikacji na drogach dojazdowych. Na etapie eksploatacji można wymienić oddziaływanie akustyczne, magnetyczne i efekt migającego cienia. W celu ograniczenia uciążliwości mieszkańcom w obrębie inwestycji należy poinformować mieszkańców o przyszłych utrudnieniach i właściwie oznakować miejsca pracy. Prowadzone prace powinny przebiegać w godzinach dziennych, a przedsięwzięcia drogowe najlepiej poza godzinami szczytu komunikacyjnego. Wszystkie działania budowlane powinny być prowadzone zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa budowlanego i zasadami BHP.

Największe oddziaływanie dotyczy etapu realizacji inwestycji (ingerencja w środowisko wodno-gruntowe, budowa dróg dojazdowych, budowa sieci elektrycznej, zmniejszenie areалу upraw, itd.). Pod względem krajobrazowym problematyczny jest etap eksploatacyjny. Istnieją bowiem sprzeczne poglądy w ocenie wpływu inwestycji na krajobraz (jedni uważają, że siłownie korzystnie wpływają na estetykę krajobrazu, inni z kolei uważają, że tego typu elementy obniżają walory krajobrazowe). Nie istnieją możliwości zrekompensowania zmiany krajobrazu, jednak zmiana ta jest odwracalna w związku z ograniczoną żywotnością elektrowni.

Problematyczny okazać się może wpływ inwestycji z zakresu rozwoju energetyki wiatrowej na przyrodę, dlatego przed podjęciem decyzji lokalizacyjnej należy przeprowadzić analizę wpływu akustycznego, wpływu na awifaunę i chiropterofaunę. Przedsięwzięcie musi zostać zaplanowane w taki sposób by:

- nie znajdowało się na trasach przelotowych i miejscach żerowania dużych stad ptaków,
- nie znajdowało się w obrębie kryjówek, miejsc żerowania i lokalnych tras przelotowych nietoperzy (zgodnie z opracowaniem pn. „Tymczasowe wytyczne dotyczące oceny oddziaływania elektrowni wiatrowych na nietoperze”,
- znajdowały się poza cennymi zbiorowiskami roślinnymi oraz poza kompleksami leśnymi,
- znajdowały się poza obszarowymi formami ochrony przyrody i krajobrazu,
- nie zakłócały ciągłości systemów i łączników ekologicznych,
- nie przekroczyć dopuszczalnych poziomów hałasu zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. nr 120, poz. 826 ze zm.

Lokalizacja i budowa siłowni wiatrowych powinna być zatem przedmiotem szczególnego traktowania i przeprowadzenia każdorazowo indywidualnego postępowania w sprawie oceny oddziaływania dla środowisko, w tym na przedmiot, cele ochrony i integralność obszarów Natura 2000.

Przy zachowaniu wysokich standardów ochrony środowiska i eliminacji zagrożeń, rozwój energetyki w zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł energii powinien ograniczyć emisję zanieczyszczeń do powietrza, przyczynić się do ochrony klimatu oraz zmniejszyć presję na nieodnawialne zasoby paliw kopalnych.

Realizacja przedsięwzięć przyczyni się do zwiększenia wykorzystania OZE w bilansie energetycznym gminy, z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju i ochroną najcenniejszych przyrodniczo obszarów.

Znaczące oddziaływanie zadań związanych z przebudową/budową dróg będą przejściowe (krótkotrwałe), odwracalne i wystąpią jedynie w czasie prowadzonych robót. Ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko na etapie realizacji poszczególnych zadań leży w gestii wykonawcy i dotyczy sprzętu (hałas, emisja spalin i wycieki), organizacji prac (np. koordynacja prac w pasie drogowym, unikanie prac będących źródłem znacznego hałasu w porze wieczornej). Minimalizowaniu znaczących oddziaływań na środowisko będzie służyło przestrzeganie obowiązujących zasad w zakresie gospodarki odpadami. Ograniczeniu emisji pyłu przy pracach ziemnych sprzyjają: zwilżanie powierzchni terenu i zwilżanie sypkiego materiału składowanego na przymach (piasek), sztuczne bariery, jakimi są m. in. parkany okalające plac budowy.

Kompensacja przyrodnicza w przypadku realizacji inwestycji drogowych związana jest z prowadzeniem nasadzeń zieleni wzdłuż ciągów komunikacyjnych, oraz montażem ekranów akustycznych, które mają za zadanie wyciszać hałas drogowy. Ponadto modernizowane drogi wyposażane są w instalacje odwadniające oraz przejścia dla zwierząt.

Zbiorcze zestawienie sposobów zapobiegania, ograniczania i kompensacji negatywnych oddziaływań w przypadku przedsięwzięć związanych z ochroną powietrza i zwiększeniem wykorzystania energii odnawialnej przedstawia poniższa tabela.

Zapobieganie, ograniczanie lub kompensacja przyrodnicza negatywnych oddziaływań na środowisko dla przedsięwzięć związanych z osiągnięciem i utrzymaniem dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych

Realizacja inwestycji wodno-kanalizacyjnych spowoduje pozytywny wpływ na środowisko m.in. poprzez zmniejszenie ilości utraty wody i odprowadzanych do środowiska ścieków nieoczyszczonych ze źródeł komunalnych i przemysłowych oraz ograniczenie spływu zanieczyszczeń obszarowych. Ważnym celem na najbliższe lata będzie wypełnienie zobowiązań wynikających z Traktatu Akcesyjnego i powiązanych z tym zadań przewidzianych w *Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych*. Działania te przyczynią się do poprawy jakości wód powierzchniowych i podziemnych poprzez bezpieczne zorganizowanie odprowadzenia ścieków na oczyszczalnię. Wpłyną przede wszystkim na bezpieczeństwo zdrowotne i na podniesienie poziomu życia mieszkańców. Realizacja tych działań jest niezbędna i w efekcie korzystna dla środowiska.

Zapobieganie, ograniczanie lub kompensacja przyrodnicza negatywnych oddziaływań na środowisko dla przedsięwzięć związanych z racjonalną gospodarką odpadami

Do najważniejszych celów, przyjętych w Programie..., związanych z poprawą warunków środowiska w zakresie gospodarki odpadami (zwłaszcza komunalnymi) należą: dalszy rozwój systemów selektywnej zbiórki odpadów oraz eliminacja wyrobów zawierających azbest.

Pozytywne efekty realizacji Programu... trzeba wiązać z rozwojem selektywnej zbiórki odpadów na terenie gminy, co zapewni wyższy poziom odzysku surowców oraz zmniejszy presję związaną z eksploatacją zasobów przyrodniczych. Eliminacja dzikich wysypisk odpadów przyczyni się do poprawy walorów krajobrazowych i ograniczenia zagrożenia związanego z zanieczyszczeniem gleby i wód podziemnych. Dostosowanie systemu gospodarki odpadami do wytycznych zawartych w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2012 r. poz. 391), powinno pozytywnie wpłynąć na zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów, rozwój systemów selektywnej zbiórki, eliminację nielegalnego pozbywania się odpadów oraz właściwe zagospodarowanie masy wytworzonych odpadów.

W przypadku eliminacji wyrobów zawierających azbest, potencjalnym zagrożeniem dla środowiska jest niewłaściwe prowadzenie prac demontażowych, podczas których dochodzi do emisji włókien azbestowych niebezpiecznych dla zdrowia i życia ludzi oraz zwierząt. Zadania te powinny być realizowane ze szczególną ostrożnością. Ostateczny efekt będzie jednak korzystny, gdyż zagrożenie azbestem zostanie całkowicie wyeliminowane.

Zapobieganie, ograniczanie lub kompensacja przyrodnicza negatywnych oddziaływań na środowisko dla przedsięwzięć związanych ze zmniejszeniem oddziaływania hałasu i promieniowania elektromagnetycznego

Działania w zakresie eliminacji bądź ograniczenia hałasu w zasięgu działalności gospodarczej powinny przyczynić się do poprawy warunków życia ludzi na terenach zabudowy mieszkaniowej położonych w sąsiedztwie zakładów. Prowadzenie systematycznego monitoringu pozwoli szybciej reagować na potencjalne przekroczenia dopuszczalnych norm emisji hałasu, a tym samym przyczynić się do wprowadzania przez podmioty gospodarcze nowocześniejszych technologii eliminujących negatywne oddziaływanie ze strony hałasu.

Zagrożenie promieniowaniem elektromagnetycznym występuje przede wszystkim w bezpośrednim otoczeniu jego źródła (np. stacje elektroenergetyczne, linie elektroenergetyczne, stacje bazowe telefonii komórkowej). Dlatego, aby ograniczyć negatywne oddziaływanie promieniowania elektromagnetycznego na ludzi i środowisko, konieczne jest rozważanie problematyki oddziaływania pól elektromagnetycznych na etapie planowania przestrzennego (przy wyborze lokalizacji nowych inwestycji). Istotne jest by z jednej strony ograniczyć rozwój zabudowy w sąsiedztwie źródeł promieniowania elektromagnetycznego, a z drugiej strony zabezpieczyć tereny zabudowy mieszkaniowej przed lokalizowaniem tych źródeł w ich najbliższym sąsiedztwie.

Zapobieganie, ograniczanie lub kompensacja przyrodnicza negatywnych oddziaływań na środowisko dla przedsięwzięć związanych z ochroną walorów przyrodniczych i krajobrazowych oraz ochrona lasu

Planowane przedsięwzięcia w zakresie ochrony przyrody w pozytywny sposób wpłyną na wszystkie aspekty środowiska spowodują również podniesienie standardu życia na danym terenie. Przyczynią się zwiększeniu bioróżnorodności oraz pomogą przetrwać istniejącym gatunkom roślin i zwierząt. Dzięki zrównoważonemu rozwojowi infrastruktury turystycznej w otoczeniu przyrody nastąpi poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców gminy.

Szczególnie ważnym aspektem jest ciągła edukacja i podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców. W tym celu niezbędne są również szkolenia pracowników administracji w zakresie prawnym i przyrodniczym.

Zapobieganie, ograniczanie lub kompensacja przyrodnicza negatywnych oddziaływań na środowisko dla przedsięwzięć związanych z racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych

Korzystne oddziaływanie na pedosferę będą miały działania zapobiegające niewłaściwemu składowaniu odpadów - likwidacja dzikich wysypisk oraz zapobieganie nielegalnej eksploatacji kopalin.

Procesy erozyjne gleb na stokach uprawianych rolniczo mogą być inicjowane i potęgowane wskutek niewłaściwie prowadzonej gospodarki rolnej. Postulowane w Programie... uwzględnianie przez rolników Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej, zapewnić powinno właściwe użytkowanie i ochronę gleb przed erozją i innymi zagrożeniami związanymi z działalnością rolniczą (np. w zakresie stosowania nawozów i środków ochrony roślin).

Racjonalne użytkowanie zasobów wód przyczyni się do wolniejszego ich zużywania i zahamowania marnotrawstwa.

Efektywniejsze wykorzystywanie energii pozwoli na zmniejszenie zużycia nieodnawialnych zasobów naturalnych oraz na ograniczenie zanieczyszczeń do powietrza.

Zapobieganie, ograniczanie lub kompensacja przyrodnicza negatywnych oddziaływań na środowisko dla przedsięwzięć związanych z ochroną przed skutkami poważnej awarii

Istotne jest prowadzenie działań mających na celu wykreowanie właściwych zachowań lokalnego społeczeństwa w sytuacji wystąpienia poważnych awarii, co potencjalnie może się przyczynić do ograniczenia niebezpieczeństwa wystąpienia szkód w środowisku.

Potencjalne poważne awarie (przemysłowe, przewóz substancji niebezpiecznych) można ograniczyć lub zminimalizować już na etapie planowania danej inwestycji wybierając lokalizację oraz odpowiednie rozwiązania techniczne, technologiczne i organizacyjne. Prawidłowy projekt, uwzględniający potrzeby ochrony środowiska zarówno na etapie budowy jak i w fazie eksploatacji inwestycji, także pozwoli istotnie zmniejszyć ryzyko wystąpienia poważnej awarii.

Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy

Działania związane z edukacją ekologiczną i zwiększeniem dostępu do informacji o środowisku mają pośrednie pozytywne oddziaływanie na środowisko, ponieważ zwiększają wiedzę społeczeństwa o tym, jakie zagrożenia niesie ze sobą działalność człowieka i jakie są tego konsekwencje dla środowiska i zdrowia człowieka. Kształtowanie postaw proekologicznych jest więc ważną działalnością w ramach ochrony przyrody i zapobiegania degradacji środowiska.

9. Rozwiązania alternatywne

Warunkiem prawidłowego wdrożenia założeń Programu... jest zachowanie określonych terminów realizacji przyjętych zadań oraz dostępność środków finansowych jak i brak protestów społeczeństwa.

Skutki środowiskowe podejmowanych działań zależą od lokalnej chłonności środowiska lub też od występowania w rejonie realizacji przedsięwzięcia tzw. obszarów wrażliwych, dlatego przy budowie tj. na etapie projektowania nowych inwestycji np. budowa dróg, czy instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii należy rozważać warianty alternatywne tak, aby możliwy był wybór takiego, który w najmniejszym stopniu będzie negatywnie oddziaływać na środowisko.

Warianty alternatywne mogą być rozpatrywane pod względem: lokalizacji, konstrukcji i technologii, organizacji czy też nie podjęcia realizacji przedsięwzięcia. Większość proponowanych do realizacji przedsięwzięć w ramach Programu... ma zdecydowanie pozytywny wpływ na środowisko. Biorąc pod uwagę użyteczność działań odnoszącą się do uwarunkowań strategicznych, ekonomicznych, środowiskowych oraz stopnia zaawansowania już rozpoczętych działań o znaczeniu priorytetowym (przebudowa infrastruktury drogowej, modernizacja systemu grzewczego) planowane działania mają charakter optymalny dla realizacji ustalonej wizji rozwoju gminy. Proponowanie rozwiązań alternatywnych dla takich działań nie ma zatem uzasadnienia zarówno z formalnego jak i ekologicznego punktu widzenia. Ponadto, dokumenty te mają charakter strategiczny i w związku z tym brak jest możliwości precyzyjnego określenia działań alternatywnych dla wskazanych działań w tym napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Część planowanych inwestycji wymaga indywidualnego potraktowania i przeprowadzenia postępowania w sprawie OOS. W tym przypadku wszelkie oddziaływania i środki zaradcze, w tym alternatywne rozwiązania kluczowych problemów, będą szczegółowo przeanalizowane pod kątem konkretnej inwestycji.

10. Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko

Według zapisów ustawy Prawo ochrony środowiska i ustaleń Konwencji o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym, sporządzonej w Espoo dnia 25 lutego 1991 r. (Dz. U. z 1999 r., Nr 96, poz. 1110), jako oddziaływanie transgraniczne określa się *"jakiegokolwiek oddziaływanie, nie mające wyłącznie charakteru globalnego, na terenie podlegającym jurysdykcji Strony, spowodowane planowaną działalnością, której fizyczna przyczyna jest w całości lub częściowo położona na terenie podlegającym jurysdykcji innej Strony; przy czym "oddziaływanie" oznacza jakiegokolwiek skutek planowanej działalności dla środowiska z uwzględnieniem: zdrowia i bezpieczeństwa ludzi, flory, fauny, gleby, powietrza, wody, klimatu,*

krajobrazu i pomników historii lub innych budowli albo wzajemnych oddziaływań między tymi czynnikami; obejmuje ono również skutki dla dziedzictwa kultury lub dla warunków społeczno-gospodarczych spowodowane zmianami tych czynników”.

Transgraniczne oddziaływania na środowisko przedsięwzięć ujętych w Programie... nie będzie występowało ze względu na wielkość oddziaływania na środowisko zaplanowanych zadań.

11. Wnioski końcowe

Prognoza oddziaływania na środowisko wykonana dla Programu... nie wskazała na występowanie znaczących zagrożeń dla środowiska w proponowanych działaniach. Stwierdza się, iż przyjęcie do realizacji na etapie planowania konkretnych przedsięwzięć rozwiązań, zapobiegających i ograniczających oddziaływanie na środowisko, wyeliminuje, bądź ograniczy ewentualne konflikty środowiskowe.

Najważniejsze przedsięwzięcia na terenie gminy powinny być związane z uporządkowaniem gospodarki wodno-ściekowej, w tym rozbudowy kanalizacji sanitarnej. Niezbędne w tym celu jest prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków.

W związku z wprowadzoną rewolucją odpadową głównym celem na terenie gminy jest uporządkowanie gospodarki odpadami, objęcie zorganizowaną zbiórką odpadów wszystkich mieszkańców gminy oraz zmniejszenie strumienia odpadów kierowanych do unieszkodliwienia. Dużym przedsięwzięciem będzie również usunięcie odpadów azbestowych z terenu gminy.

W celu polepszenia warunków klimatycznych istotne jest przeprowadzenie modernizacji lub wymiana wadliwych i wysokoenergetycznych pieców na ekologiczne nośniki energii. Osiągnięcie zamierzonego celu będzie możliwe dzięki szeroko propagowanej edukacji na temat likwidacji niskiej emisji i wykorzystaniu energii odnawialnej.

Na poprawę jakości powietrza jak również zmniejszenie poziomu hałasu wpłyną również przedsięwzięcia związane z rozbudową i modernizacją dróg.

W przypadku realizacji wymienionych inwestycji podjęte zostaną wszelkie niezbędne działania w celu ograniczenia negatywnych oddziaływań i zapewnienia najwyższych standardów ochrony środowiska.

Program ze swej natury jest dokumentem ogólnym, planistycznym nie stanowi prawa miejscowego, a część jego zapisów ma charakter indykatywny. W związku z tym rekomenduje się, by w Programie sformułować ogólne zasady realizacji poszczególnych działań, zgodne z wymogami środowiskowymi.

Analiza macierzy wpływu realizacji zadań Programu... pozwoliła wskazać na zasadniczą grupę działań o potencjalnym znaczącym oddziaływaniu na środowisko. Pozytywne oddziaływania Programu... zdecydowanie przeważają nad negatywnymi. Potencjalne negatywne krótkoterminowe oddziaływania na zasoby środowiska mogą być związane z fazą realizacji inwestycji:

- budowa sieci kanalizacyjnej,
- usuwanie azbestu z obiektów i instalacji budowlanych,
- budowa i przebudowa dróg,

Nie wykazano negatywnych oddziaływań długoterminowych.

Przeciwwagą do przedsięwzięć stricte budowlanych są działania związane z wydawaniem decyzji środowiskowych, pozwoleń na budowę, itp. Na etapie

administracyjnym powinna zostać opracowana niezbędna dokumentacja stwierdzająca słuszność planowanej inwestycji i potencjalne oddziaływanie jej na środowisko (np. budowa parków wiatrowych (prywatni inwestorzy)- podlegająca OOS).

Dla większości przedsięwzięć przewidywanych do realizacji w Programie... bezpośrednie oddziaływanie na środowisko będzie lokalne i krótkotrwałe. Oddziaływania te mogą być także znacznie ograniczone poprzez wybór odpowiedniej lokalizacji, właściwą realizację oraz użytkowanie inwestycji. W przypadku realizacji zaplanowanych inwestycji na terenach cennych przyrodniczo, należy szczegółowo rozważyć wszystkie oddziaływania.

Realizacja proponowanych priorytetów nie pociągnie za sobą transgranicznego oddziaływania na środowisko. Szczegółowa analiza oddziaływań na środowisko poszczególnych inwestycji możliwa będzie na etapie wydawania decyzji środowiskowej. Zaniechanie realizacji zaplanowanych zadań prowadzi będzie do pogorszenia stanu środowiska i pogorszenia jakości życia mieszkańców.

Przeprowadzona analiza i ocena wszystkich działań Programu... pozwala na stwierdzenie, że w zamyśle ogólnym ich realizacja spowoduje poprawę jakości środowiska, zachowanie różnorodności biologicznej oraz dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego, a także wpłynie na ograniczanie zużycia zasobów środowiska.

12. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Art. 51 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235) nakłada na organy administracji obowiązek na sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko aktualizacji niektórych planów i programów. Związane jest to z przeniesieniem do prawodawstwa polskiego postanowień Dyrektywy 2001/42/WE z 27 czerwca 2001 roku w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko.

Przedsięwzięcia zaproponowane w obrębie wymienionych obszarów przyczynią się do poprawy stanu środowiska na terenie Gminy Słubice.

Obszary priorytetowe powinny stanowić główną płaszczyznę działań lokalnych na rzecz poprawy warunków życia i stanu środowiska przyrodniczego przy zapewnieniu wysokich standardów ochrony środowiska. Cele wyznaczają stan, jaki należy osiągnąć w określonym horyzoncie czasowym. Natomiast zaproponowane przedsięwzięcia pomogą przyczynić się do poprawy stanu środowiska oraz zachować wysokie walory tam, gdzie stan środowiska jest dobrze zachowany.

Obszary priorytetowe:

I. Dalsza poprawa stanu środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego;

- I.1. Osiągnięcie wymaganych standardów jakości powietrza,
- I.2. Efektywne wykorzystanie energii,
- I.3. Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych,
- I.4. Racjonalna gospodarka odpadami,
- I.5. Zmniejszenie oddziaływania hałasu i promieniowania elektromagnetycznego,
- I.6. Ochrona przed skutkami poważnej awarii,

II. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych,

- II.1. Ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych,

II.2. Racjonalne wykorzystanie gleb, wód i kopalin

III. *Edukacja ekologiczna mieszkańców i zarządzanie środowiskiem*

III.1. Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy.

W Prognozie przeanalizowano możliwy wpływ wskazanych do realizacji w Programie... zadań na następujące aspekty środowiska: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne. Określono czy oddziaływanie to może mieć kierunek negatywny, pozytywny czy obojętny na poszczególne elementy.

Przy tak przeprowadzonej ocenie możliwe było generalne określenie potencjalnych niekorzystnych skutków środowiskowych związanych z realizacją poszczególnych zadań. Ponadto oceny tej dokonano przede wszystkim pod kątem oddziaływania na środowisko w fazie eksploatacji, zakładając, że uciążliwości występujące w fazie budowy z reguły mają charakter przejściowy.

Analiza wpływu realizacji zadań Programu ... pozwoliła wskazać na zasadniczą grupę działań o potencjalnym znaczącym oddziaływaniu na środowisko, z tym że negatywne oddziaływanie może wystąpić na etapie realizacji przedsięwzięcia. Pozytywne oddziaływania Programu na środowisko zdecydowanie przeważają nad negatywnymi.

Zdecydowana większość proponowanych do realizacji przedsięwzięć w ramach Programu... ma pozytywny wpływ na środowisko i proponowanie rozwiązań alternatywnych nie ma uzasadnienia. W przypadku inwestycji, których oddziaływanie na środowisko może być negatywne należy rozważać warianty alternatywne tak, aby wybrać ten, który w najmniejszym stopniu będzie niekorzystnie oddziaływać na środowisko. Ponadto w celu ograniczenia negatywnych skutków zaproponowano działania zapobiegające, ograniczające i kompensujące.

W przypadku, gdy Program... nie zostanie wdrożony, pogłębieniu mogą ulec zidentyfikowane problemy w zakresie ochrony środowiska, co negatywnie wpłynie na zdrowie i jakość życia mieszkańców oraz na ich środowisko przyrodnicze.

Przeprowadzona analiza i ocena wszystkich założonych kierunków działań w Programie... pozwala na stwierdzenie, że ich realizacja spowoduje poprawę jakości środowiska, zachowanie różnorodności biologicznej oraz dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego, a także wpłynie na ograniczanie zużycia zasobów środowiska.